

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**PSYCHOSOCIÁLNÍ ASPEKTY SLEDOVÁNÍ TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ U
DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU**

Diplomová práce

Autor: Ivana Broučková

Vedoucí práce: Mgr. Václav Šnorek

23.04.2007

The Psychosocial Aspects of watching TV broadcast within the group of the children at the pre-school age

The diploma work is focused on psycho-sociological aspects of television watching by pre-school children. The specialists' interest in the influence of television over psychological development of children has recently receded into the background in the Czech Republic. Nevertheless one can surely agree with the opinion that such problems are worth the attention.

The first part consists of a theoretical part, which is focused on television as audiovisual media and its influence over the child, the bio-psycho-social entity. There are many surveys that exist - verifying both - positive and negative influence of the television broadcasting upon children. On one hand it is adverted to assertiveness in the TV shows, which are reflected consequently in the changes in children's feelings and behavior. What is often emphasized are also health problems as a result of long-term television watching which is related to significant decreases in physical activity – such as sight, hearing and spine damage, obesity, and social isolation. On the other hand there is a positive effect on speech development, and various educational elements have been recognized as well. The choice of suitable TV shows for the child viewer is very important.

The second part is dedicated to the research. For the hypothesis verification, quantitative research was chosen. The questionnaire consisted of 30 questions. It was distributed among parents of 80 children of pre-school age that are attending Pastelka kindergarten in Milevsko, in the Czech Republic. The observation of these children was a complementary method. The two following hypotheses being verified: H1 “Pre-school children dedicate more time to television watching than to other leisure time activities.”, H2 “Television watching represents for pre-school children (compared with other activities) one of the most favorite activities.” The first two hypotheses were not verified. The third hypothesis: H3 “Parents evaluate subjectively the influence of television broadcasting over their pre-school children behavior as significant.” was approved.

The author tried to elaborate the topic of relationship between television watching and pre-school children development from different perspectives. The survey can also serve to the broad public, most of all to parents and as material in which one can find well-arranged about given problems.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Psychosociální aspekty sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii. Souhlasím s použitím práce k vědeckým účelům.

V Českých Budějovicích 23.04.2007

Děkuji panu Mgr.Václavu Šnorkovi za vedení mé práce, dále pak děkuji pedagogickému personálu MŠ Pastelka za poskytnutí informací, za ochotnou spolupráci a čas, který mi věnovali.

Obsah

Úvod	8
1. Současný stav	9
1.1 Komunikace	9
1.2 Masová média	9
1.3 Mediální výchova	10
1.4 Televize – audiovizuální médium	10
1.4.1 Proč sledujeme televizi	11
1.4.2 Agrese v televizním vysílání	15
1.4.3 Dítě a televizní svět	19
1.4.4 Vliv televize na verbální rozvoj dítěte	22
1.4.5 Česká televize	23
1.4.6 Dětské pořady na ČT	24
1.5 Zdraví	25
1.5.1 Psychika	25
1.5.1 a Dětská psychika a televize	27
1.5.2 Televize a somatologie dětského jedince	30
1.5.2 a Sluchové ústrojí	30
1.5.2 b Poruchy sluchu	33
1.5.2 c Zrakové ústrojí	34
1.5.2 d Poruchy zrakové ostrosti	40
1.5.2 e Páteř	41
1.5.2 f Onemocnění páteře	42
1.5.3 Obezita	43
1.6 Sociální oblast	48
1.6.1 Socializace	48
1.6.2 Socializace dítěte	49
2. Cíl práce a hypotézy	52

2.1 Cíl práce	52
2.2 Hypotézy	52
3. Metodika	53
3.1 Kvantitativně-kvalitativní výzkum	53
3.2 Charakteristika zkoumaného souboru	53
4. Výsledky	54
4.1 Výsledky z dotazníků	54
4.2 Výsledky z pozorování	84
4.3 Výsledky z rozhovorů	84
5. Diskuse	85
6. Závěr	91
7. Seznam použitých zdrojů	92
8. Klíčová slova	96
9. Přílohy	97

Úvod

Téma diplomové práce je zaměřeno na psychosociální aspekty sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku.

V České republice zájem odborné veřejnosti o vliv televizní obrazovky na vývoj dětí ustoupil do pozadí. Přesto si myslíme, že je to téma velmi široké a zajímavé. Tato problematika je velmi zajímavá i ze subjektivních pohledů rodičů. Uvědomujeme si vliv televizního vysílání na děti? A pokud ano – jaký tedy vliv vlastně je. Je televize přínosem a pomocníkem? Nebo je to pouze nástroj k nápodobě agrese? Známe pojem mediální gramotnost? A co děti, vnímají televizi jako jednu z nejoblíbenějších činností? Je pro ně televize zdrojem zábavy, nebo vědění?

Je známe, že sledování nevhodných pořadů se může podílet na nepříznivém vývoji dětské psychiky. A naopak. Výběr vhodných pořadů představuje pro dětského diváka zdroj nových poznatků i vzorců kladného chování. Nezáleží tedy často na dospělých, jak naučí děti vnímat televizi? Může sledování televize přispět k poškození zdraví? Jak často je vhodné u předškolních dětí sledovat televizní pořady? Či televizi nepotřebují? Domýšlíme si leccos, ale většina z nás odpovědět neumí.

První část práce zahrnuje teoretickou část zabývající se televizí jako audiovizuálním médiem a jeho vlivem na dítě - na bio-psycho-sociálního jedince.

Druhá část práce je již věnována konkrétnímu výzkumu. Pro ověření hypotéz byl zvolen kvantitativně-kvalitativní výzkum, metoda dotazování, pozorování a rozhovoru.

V diplomové práci bylo snahou pojmout ze všech možných hledisek souvislost mezi sledováním televizního vysílání a dětmi v předškolním věku.

1. Současný stav

1.1 Komunikace

V dnešní době je stále naléhavější potřeba pochopit mechanismy komunikace. Nejde již jen o výklad fenoménu zvaný komunikace. Především se pod tímto pojmem jedná o prostředkování poznatku o komunikaci pro nejširší veřejnost. Snahu o rozšíření poznatků o komunikaci podněcuje nebývalý vývoj masové komunikace a nárůst významu a moci institucí, tedy médií (23).

1.2 Masová média

Pojem masa může být definován jako velké množství lidí, dav nebo zástup. Ze sociologického hlediska je masa každá velká skupina lidí, kde jedinci částečně ztrácejí osobnost. Zde jejich psychická interakce je přínosem podobných pocitů, emocí a vede ke ztotožnění se ke stejným vzorům, či cílům. Masa je označována také jako široká vrstva lidstva (20).

Masová média (televize, rozhlas, noviny) mají zásadní a stále vzrůstající význam (23). Pod tímto pojmem si představíme především taková média, která se obrací na široké vrstvy lidí (1).

Média jsou tedy:- zdrojem moci (prostředkem vlivu a prosazování inovací společnosti, pramenem informací důležitých pro společenské instituce a hlavně přenašečem informací)

- prostor, kde se odehrávají scény ze společenského života
- zdrojem reality a představy o ní
- klíčem ke slávě a k proslavení se
- zdrojem toho, co je považováno za veřejně akceptovanou normalitu
- zprostředkovatelem zábavy (23).

Obecně masová média považujeme za společenské instituce s vlastními pravidly, ale ve svých činnostech jsou určována a můžeme říci i omezována společností. Média jsou tedy závislá na společnosti, ve které působí. A naopak i média mají velký vliv na společnost (23).

1.3 Mediální výchova

V současné době se stále naléhavěji hovoří o mediální gramotnosti a potřebné mediální výchově (23).

Přesto se ještě setkáme s námitkou, že není potřeba někoho vychovávat k tomu, aby se uměl správně dívat na televizi. To přece umí každý! Tuto situaci bychom mohli přirovnat k jídlu. Představme si potravu na talíři jako tělesnou potravu a duševní potravou je televizní vysílání. Pokud dítěti necháte na talíři všechno to, co bude chtít. Tak ho po všech dortech a sladkostech rozbolí břicho. A neplatí to pouze u dětí. Teď už víme, že se každý musí učit správně jíst. Také každé jídlo a pití není vhodné pro každého. Něco jiného je vhodné pro děti, něco jiného pro dospělé osoby. A na tom, jakou potravu přijímá duše, záleží přinejmenším stejně jako na tom, co máme na talíři. Velký vliv se projeví na naší povaze, inteligenci, sobectví, citlivosti, ušlechtilosti atd. Naše duše se nedovede sama bránit tomu, co jí servírujeme. Tak bychom z obrovského výběru duševní stravy, ať už v televizních kanálech, v kinech či novinách, měli pečlivě vybírat (28).

1.4 Televize - audiovizuální médium

Televize a rozhlas mají za sebou přibližně sedmdesátiletou tradici. Tato média se vyvinula z technologií, jako byly telefon, telegraf, nehybné i pohyblivé fotografie a nahrávky zvuku. Obě tato média jsou jistě zjevně rozdílné. Přesto, co se týká obsahu a užití jsou si podobné. Zmiňovaná média vznikla jako systémy pro vysílání a přijímání. Abstraktní procesy bez obsahu, který si musely vypůjčit od již existujících médií. Příběhy, hudba, filmy, zpravodajství jsou tedy odvozeným obsahem televize. Velká inovace spočívala v přímém sledování a zaznamenání událostí ve chvílích, kde se právě skutečně odehrávají. Jedním z rysů televize je regulace a kontrola veřejnými institucemi. Pod tímto pojmem si můžeme představit regulaci a udělování licencí veřejnými institucemi. Dalším typickým rysem televize je distribuce informací od centra k periférii. Ve finále vše vede k popularitě a i k politickému významu médií. Takzvaná vysílací média, mezi která patří televize a rozhlas můžeme označit několika body:

- audiovizuální projev
- široký rozsah, dosah i výstup
- složitá organizace
- veřejný ráz
- velmi pestré formy obsahu
- národní i mezinárodní dosah(23)

1.4.1 Proč sledujeme televizi

Televize nás přímo magickou mocí přitahuje k jejímu sledování. Pádným důkazem je i zjištění, že pozornost dětí přitahuje televizní obrazovka už u dětí ve věku několika týdnů. Již nejmenší kojenci zjišťují, že se to hýbá, vydává to zvuky a tak je to zajímavé! S tímto názorem více méně procházíme celý život (35).

Dokud lidstvo neznalo televizi, byl velmi oblíben film a rozhlas. Ještě před tím hlavně knihy a časopisy. Tyto sdělovací prostředky, či informační média, jenž nám poskytují zároveň zvuk i obraz, mají v dnešní době nebyvalou přitažlivost a hlavně dostupnost (28).

Udává se, že v České republice sledují děti ve věku 5 – 14 let televizní obrazovku několik hodin denně. Ve všední den asi 2 hodiny, o víkendu pak jednou tolik - tedy 4 hodiny denně. V zimě pak se čas před televizní obrazovkou ještě zvyšuje na 3 až 4,5 hodiny denně. Další zjištění je, že přibližně čtvrtina dětí má svůj vlastní televizní přijímač. Dále jenom pětina dětí sleduje pořady, které jim určí rodiče. Tato čísla jsou velmi podobná i u výzkumů sledovanosti u středoškoláků. V nejnižší věkové kategorii, tedy u dětí do 5 let věku, sledují tyto dětské diváci pouze pořady, které jim rodiče pustí. Tyto poznatky prezentoval v roce 2001 Radek Mezuláník na konferenci Člověk a média (46).

Čím jsou audiovizuální média tak přitažlivá? Pokud si představíme, že máme možnost přečíst si příběh v knize, vyslechnout ho v rozhlasovém vysílání, nebo jej shlédnout v barevném filmu, je jasné co si většina vybere. Nejpřitažlivěji se jeví většině z nás barevný obraz se stereo zvukem. Nabízí nejvíce podnětů pro naše smysly. A v neposlední řadě je to nejpohodlnější způsob. S tím souvisí i dostupnost. Pokud bychom

například chtěli sledovat sportovní přenos, tak na televizní obrazovce vidíme dokonce lépe. A navíc ještě v pohodlí obývacího pokoje a téměř zadarmo. Přitažlivost médií stále roste i díky zvyšujícímu se počtu televizních kanálů. Navíc počítačová trikovaná technika je nepřekonatelná. A navíc sami můžeme zasahovat i do děje – mám na mysli samozřejmě videohry, které upoutávají před obrazovku na celé hodiny. Mezi nejvíce „in“ patří bezesporu virtuální realita. Z těchto technických „snů“ se jenom neradi vracíme do reality. Možná se ani nedivíme průměrnému člověku, že stále více tráví svůj čas před televizní obrazovkou. Stává se stále více televizi ovlivňován, ztrácí tak svůj reálný svět a žije v syntetickém světě médií (28).

Z četných studií vyplývá, že děti v České republice denně tráví u televizní obrazovky více než 1,6 hodiny (48).

Závislost obecně psychologové popisují jako stav, ve kterém jedinec tráví neúměrně mnoho času nějakou aktivitou. Nejčastěji si spojujeme závislost např. s užíváním drog. Tato aktivita se stává dominantní v životě člověka. Jedinec jí věnuje více času než by vědomě chtěl. Nejraději by ji omezil, nebo úplně přestal dělat, ale nejde to. Je jí natolik ovlivněn, že mu narušuje běžný život. Dokonce může ztratit zaměstnání, přátele i rodinu. A takto se projevují i lidé „závislý na televizi“. I když víme, že v této formě závislosti nejde o vážné poškození zdraví, tak jako u „klasické“ závislosti. Sledování televize sebou nese i řadu kladných aspektů. Můžeme zde nalézt i příjemnou formu učení, či poznání. Nemůžeme opomenout estetické zážitky při sledování hudebních pořadů, nebo divadelních her. Velmi potřebnou relaxaci nalezneme při sledování zajímavého filmu. Jistě si odpočineme při sledování sportovního utkání. Avšak ve chvíli, kdy si začneme uvědomovat, že se na televizi díváme příliš a nedokážeme se toho zbavit, pak nastává problém (35).

Podobně jsou na tom i dětské diváci. Nejraději sledují komedie, hudební pořady, seriály a zábavné relace. Při podrobnějším pohledu se ukázalo, že velký ohlas nemá televize jako zdroj informace a vzdělávání. Pro děti a mládež je spíše zdrojem zábavy. Svým programovým složením na tyto potřeby spíše reaguje ČT než třeba NOVA. Přes tyto sdělení programátoři jednotlivých televizních stanic uvádějí, že vysílají to, co děti

chtějí vidět. To jen tedy dokládá, že je pořadů pro děti a mládež málo. Proto děti sledují i takové pořady, které nejsou pro ně určené jako například detektivky, reklamy....(46).

Často jsou reklamy zpracovány jako zajímavý a veselý příběh. V podstatě ani nezdůrazňují vlastní výrobek. Divák má pocit, že vlastně ani nepoznal, co konkrétně bylo propagováno. Opak je pravdou. Reklama nás dostala tam, kam chtěla. Připoutala naši pozornost. Až někdy uvidíme konkrétní výrobek, bude se zdát naší mysli povědomí a snáze si ho koupíme, než něco jiného (35).

Navíc je faktem, že děti v nízkém věku často nerozlišují reklamní vysílání od ostatních relací. Tuto schopnost získávají asi ve 4 letech. Důležitý je i vliv rodinného prostředí na vnímání televizních reklam dítětem (46).

V pomyslném žebříčku našich běžných aktivit se koukání na televizi řadí ihned za spánek a práci. Bereme-li průměrný věk pětasedmdesát let, pak strávíme u televizní obrazovky plných devět let života. Pro mnohé z nás jsou tyto roky věnované obrazovce důkazem, že nás tento fenomén 20. století velmi baví. Většinou jsou přesvědčeni, že se každý rozhoduje svobodně, zda usedne před vysílání. Opak je pravdou. Zdá se, že televizní obrazovka dokáže přitáhnout a nepustit i proti naší vůli. Jak bychom si jinak vysvětlili situaci lidí, kteří by chtěli strávit čas jinak, ale nejsou toho schopni. Ve Spojených státech deset procent populace samo sebe označuje za závislé na televizi. Při sledování televize se cítíme uvolnění. Tento pocit není pouze subjektivní. Potvrdily jej i záznamy z elektroencefalografu. Například při četbě knihy vykazuje náš mozek vyšší aktivitu než u sledování televizního vysílání. Současně jsou diváci méně pozorní i méně aktivní. Pocity uvolnění přetrvávají po celou dobu před obrazovkou, avšak po vypnutí televize tyto pocity rychle odezní. Po sledování televize se daleko hůře soustředíme. U jiných aktivit se tato projevy nevyskytují. Například po přečtení knihy, pocit přetrvává a není znám ani žádný útlum. Po některých aktivitách jako je třeba sport se nám nálada naopak zvýší. Po sledování televize se nám nálada nezlepší. Právě tyto fakta nás nutí k sledování televize stále více. Přestože čím víc sledujeme televizi, tím méně nám přináší uspokojení. A tak platí pravidlo, že divákovi, který tráví víc jak 4 hodiny denně před televizní obrazovkou, přináší sledování menší uspokojení, než tomu,

kdo se dívá asi 2 hodiny denně. Navíc „těžkému„ divákovi ještě vyvstávají výčitky, že se měl spíše věnovat něčemu užitečnějšímu (35).

Už v roce 1927 Pavlov dokázal, že lidská mysl reaguje na náhlý nebo nový sluchový či zrakový podnět. Z těchto přirozených reakcí lidského mozku na stimuly z vnějšího prostředí vyplívá přitažlivost televizní obrazovky. Takový podnět vyvolá v lidském těle rozšíření cév v mozku, zpomalení srdečního tepu a smrštění cév ve velkých svalech. V našem mozku to představuje zprvu snížení aktivity. Po několika sekundách se vrátí k původní aktivitě. Projevem je zklidnění celého těla, ale mozek je v pohotovosti. To proto, aby mohl mozek správně vyhodnotit vzniklou situaci. Američtí psychologové se svým výzkumem snažili poznat, zda běžné televizní jevy /např. střihy, zvětšování či zmenšování zabíraného pole, detailnější záběry objektů, náhlé zvuky atd./ vyvolávají stejné reakce jaké popsal Pavlov. Faktem je, že televize opravdu „cvičí„ s naším mozkiem už na základě pouhé prezentace obrazu a zvuku. Tyto podněty nás přitahují už na základě naší genetické výbavy, která je zaměřena na jakoukoliv změnu v našem okolí. A právě televizní vysílání nám jich poskytuje celou řadu. Můžeme tedy říci, že ne obsah, ale především forma vysílání nás přitahuje k televizní obrazovce. Na zvukový či obrazový podnět reaguje naše tělo asi šest sekund. Avšak některé hudební produkce i filmy produkují každou vteřinu další stimul. Divák je tedy stále ve střehu. Je zjištěno, že si náš mozek na základě této stimulace více pamatuje. Tohoto faktu se může využít u naučných pořadů. Pouze střihové záběry by měly být omezeny na deset střihů za dvě minuty, jinak již nejsme schopni sledovat vše v plné pozornosti. Ovšem naopak u reklam nejde o obsah, ale o upoutání diváka. To tedy znamená, že tady se snaží o více střihů a další efekty (35).

V mnoha státech tvoří reklama orientovaná na dětského diváka až 20%. Řadí se sem zejména reklama na hračky, potravinářské výrobky, ale i ostatní spotřební zboží (46).

Klipy a reklamy musí trvat pouze krátkou dobu. Delší čas by totiž mozek nevydržel nápor neustálých stimulů (35).

Samotné sledování televizních pořadů není problém. Staré české pořekadlo říká, že čeho je moc, toho je příliš. To platí i u televize. Ti z nás, kteří stráví mnoho času před obrazovkou, mohou pociťovat různé obtíže. Například snadno propadají nudě a hůře se soustředí. Nebo špatně zvládají situace, které jim nabízí málo podnětů. Takovou situací může být třeba čekání ve frontě. Často jim televize naplňuje veškerý volný čas a umožňuje jim uniknout od reality(35).

1.4.2 Agrese v televizním vysílání

Dnešní zprostředkované informace všeho druhu jsou v médiích mnohem dostupnější a levnější. Zároveň jsou tato sdělení přitažlivější a působivější zpracována než tomu bylo v před mediálním věku. Konzumace zprostředkovaných informací je nejběžnější zábavou dneška (38). V České republice se polistopadová svoboda navíc projevila i přínosem mohutné vlny plné násilí a agrese. Jednu pruderii vystřídala druhá plná akčních filmů ze zahraničí (37). Dále jsme nuceni připustit, že při současné programové skladbě českých televizí, které jsou rovněž díky nízkým výrobním nákladům amerických pořadů nasyceny americkou produkcí, se výsledky zahraničních výzkumů (týkající se až nezdravého sledování televizního vysílání u dětských diváků) stávají směrodatnými i u nás. Podle Jany Drtilové, zakladatelky Linky bezpečí, americká zjištění platí již i ve zdejších podmínkách. Fakta v České republice signalizují, že dnešní třináctileté dítě vidělo v televizi asi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení, přičemž „průměrné dítě“ stráví nejméně 25 hodin týdně před obrazovkou (43).

Ve světě se během desetiletí zmnohonásobilo počet agresivních scén. V postkomunistických zemích to bylo takřka skokem. Navíc jsou násilné scény prezentovány naturalističtěji než bylo dříve obvyklé. V současných běžných pořadech pro děti je násilí méně drastické, ale dokonce hojněji se vyskytující než v pořadech pro dospělé. Podle spisovatelky Daniely Fischerové české dítě vidí tolik krve jako by stálo v armádě v první linii bitvy. Dále tvrdí, že mu masová média ukazují bez soucitnou bolest a bez lítosti smrt. Je pravděpodobné, že takovýto kulturní posun zasáhne duši dnešního člověka. Zvláště pak dětskou psychiku velmi citlivě poznamená (38).

Zhruba před třiceti lety byl veden vědecký spor o vlivu násilí na diváka. Uváděla se hypotéza, že každý člověk má více, či méně potřebu agresivně jednat. Taková potřeba je tím větší, čím více je potlačována. Argumenty byly hledány na předlidské úrovni. Konrád Lorenz pozoroval jednání akvarijních rybiček. Ponechal v akváriu samotný pár jistého druhu rybiček. Po určité době sameček tak dlouho napadal samičku, až ji usmrtil. Pokud Lorenz rozdělil akvárium skleněnou stěnou a na každou stranu dal pár rybek, byla agresivita vzájemně mezi samečky a totéž i mezi samičky. Uvnitř páru byl klid. Pokud je tedy agrese nutným pudem, zastánci této hypotézy tvrdili, že je vlastně násilí na obrazovce prospěšné. Toto tvrzení se však nepotvrdilo. U lidí dojde k odreagování vzteku pouze akcí na fyzickou osobou. Při sledování agrese jinou osobou v televizi k zástupnému odreagování nedojde. Na druhé straně se snažili vědci dokázat, že pudová agrese není. Agresivní jednání je pouze za účelem nějakého zisku. Tuto hypotézu se snažili dokázat při pozorování v mateřské školce. Děti byly systematicky pozorovány při volné hře. Zjistilo se, že 80% agrese dosáhlo zisku hračky. V jiném případě byl před zraky dětí předváděny násilné akce na hadrovém panáku. Děti posléze kopírovaly jednání agresorů. Agresor nebyl napodobován pouze tehdy, když byl před očima dětí za své činy potrestán. Zjistilo se však, že i přesto si děti agresivní chování přisvojily (37). U skupiny, pozorovaných dětí, jenž omezila o jednu třetinu čas věnovaný sledování televize, bylo zaznamenáno snížení projevů agresivního chování, Tytéž děti také méně vnímaly okolní svět jako zlý a strach nahánějící(25).

Usilovat o vymícení násilí by nemělo smysl, jelikož už od pradávna má své místo ve všech druzích kultur. Ovšem velmi škodlivé je jeho drastická prezentace. Stejně jako to, že není součástí smysluplného příběhu, nýbrž má samoúčelnou roli. Dokonce se zvyšuje počet filmů, kde sympaticky vykreslený agresivní hrdina vítězí. Tento jev se vyskytuje i u dětských příběhů. Zde už můžeme směle hovořit o propagaci násilí. Což je zejména pro nezralou dětskou duši velmi škodlivé (38.) Bezesporu „zvláštní“, je pojetí lidského těla jako zcela nesmrtelné. Postava se z kómatu vždy znovu zvedá a s ještě větší silou a vervou se vrhá do dalších situací. Avšak kolik dětí nadsázku chápe, kolik nebezpečí můžou děti v reálném životě podcenit? Nebo jim vše rodiče vysvětlí...(27). Každý rodič sleduje televizní zpravodajství. A současně s ním i dítě,

které na první pohled vypadá, že je zaujato hrou. Je nutné si uvědomovat, co dítě vstřebá ze všech katastrofických scénářů, jenž nás denně ve zpravodajství obklopují(7).

Filmy, jejichž obsahem je sexualita, nazýváme pornografií. Pro filmy nazývané „brutalo“, je charakteristické samoúčelné mučení (38).

Samozřejmě, že většina z nás je přesvědčena, že je třeba děti chránit před škodlivým vlivem pornografie. Dospělí jedinci se musí umět v demokratickém státě ochránit sami. Cenzura by omezovala svobodu projevu a následek by mohl přinést více škody než užitku. V České republice je podle zákona přenos určitých informací zakázáno. Hovoříme především o perverzním sexu, zoofilii, sexu s dítětem a podobně. Společnost však cítí, že ani „měkké porno“, nepatří dětem. Některé země ponechávají veřejnou ochranu dětí na zvykovém právu. Časem, jak se některé mravy uvolňovaly, vytvořila se v těchto zemích jakási rovnováha mezi těmi, kdo porno prodávají a mezi jejich odpůrci. U nás došlo k explozi v této oblasti. Možná by bylo vhodné převzít německý model. Filmy a kazety, které obsahují tyto podněty nejsou sice v Německu zakázány, ale existují opatření, jež omezují vliv na mládež. Například podmínky prodeje takového materiálu. Něco jako naše „mládeži nepřístupno,“(37).

Odpůrci regulace televizních pořadů argumentují tím, že nebyla nikdy potvrzena přímo úměrná závislost násilí a agrese na televizním vysílání. Je nepravděpodobné zajištění dostatečně velkého a pestrého vzorku pro výzkum. Zároveň musíme brát v úvahu další vlivy jako je dědičnost, prostředí, učení, motivace, výchova, příslušnost k sociální skupině atd. Přesto existuje mnoho experimentů, jenž se snažily zachytit vliv mediálního násilí v laboratorních podmínkách. Můžeme zmínit Bandurův a Waltersův pokus z roku 1973. Herec bil a kopal velkou panenku na plátně před zraky dětských diváků. Děti se potom sice chovali obdobně jako herec, ale nemůžeme potvrdit, že se děti sociálně naučily agresivitě. Spíše bychom se měli dotazovat, kolik dětí se i po letech při setkání s touto panenkou budou chovat stejně násilně. Z výzkumů v přirozeném prostředí se často objevuje Centerwallova studie. V kanadském městečku s fiktivním názvem Notel se dva roky po zavedení televizního signálu objevil nárůst fyzické agresivity. Toto zvýšení se udává o 160%. Obdobné zjištění bylo prokázáno například po zavedení televizního vysílání v roce 1973 v JAR. Canterwall zdůrazňoval především

vnesení nového aspektu do života dětí i dospělých. Je nasnadě otázka, zda něco podobného nebylo i u nás po roce 1989, kdy k nám do života vlastně také přibyla „nová„ televize. Tyto televizní pořady se velmi lišily od těch, které jsme byli zvyklí sledovat před revolucí (44).

Zhruba po třiceti letech od zmiňovaných výzkumů se opět Američané snažili o potvrzení, nebo vyvrácení spojitosti mezi násilím na obrazovce a skutečností. Experiment Johnsona sledoval podobu sedmnácti let 707 lidí. Vědci se snažili nalézt spojitost mezi sledováním televizních přenosů v adolescenci a spáchání některých trestných činů v dospělosti. Tento longitudiální výzkum v přirozeném prostředí byl bezpochyby jeden z mála s tak početným množstvím respondentů a délky let. Srovnatelný experiment byl prováděn v roce 1978, kdy bylo sledováno 1565 chlapců . Tito chlapci, kteří sledovali násilné pořady, byly agresivnější při sportovních aktivitách, častěji napadali ostatní vrstevníky, čmárali po zdech vulgární slogany. Vědci došli k závěru, že nelze agresivní chování jednoznačně přičíst sledování televize. Lze říci, že agrese na obrazovce je spojena s reálným chováním jedinců. Nejnovější americký výzkum bere v úvahu i zanedbávání dětí, rodinný příjem, násilí v sousedních čtvrtích, vzdělání rodičů a výskyt psychiatrických poruch. Dostali jsme se ke dvěma hypotézám. Jednak televizní násilí přispívá k agresivnímu chování. Za druhé agresori preferují násilnosti na obrazovce. Obě hypotézy jsou částečně ovlivněny prostředím, kde jedinec žije. Vše je také určeno množstvím hodin a v jakém věku jedinec sledoval násilné pořady. U mužů byly výsledky procentuálně vyhodnoceny. Obecně řečeno, čím více hodin před televizní obrazovkou v dětství, tím více násilných činů v dospělosti. U žen je to obdobné, pouze s nižším množstvím agresivním projevů než u mužů. Jedinci s agresivní genetickou výbavou budou vyhledávat pořady s násilím, které bude zpětně posilovat jejich naturel. Do jisté míry je i logické tvrzení, že obecně média vedou k agresivitě. Zahraniční anlyzy dokazují, že televizní divák běžně vidí každou čtvrtou minutu násilnou scénu a dítě v jedenácti letech shlédlo asi 100000 násilných činů. Vzhledem ke skutečnosti, že česká televize vysílá na svých programech většinou zahraniční produkty, týkají se zhruba tyto čísla i našich diváků. Jana Drtilová z Linky bezpečí tyto skutečnosti potvrzuje. V České republice třináctileté dítě vidělo asi 52000

násilností. Průměrné dítě stráví totiž v ČR asi dvacet pět hodin týdně před obrazovkou. Pavel Říčan jako zastánce antimedialního odboje tvrdí, že patnáct hodin týdně je pro dítě maximum z hlediska jeho duševního zdraví. Ovšem uvádí se, že se průměrně dívají děti 3,5 až 4 hodiny denně. Na základě všech výzkumů můžeme říci, že televize nezmění kognitivní strukturu jedince a z neagresivního jedince agresora neudělá. Vliv médií není izolovaný a je třeba brát v potaz i ostatní faktory. Pravděpodobně platí, že rizikovým divákem je jedinec s těmito vlastnostmi:

- dětský divák věku mladšího dvanácti let
- sleduje televizi čtyři a více hodin denně
- mezi oblíbené pořady patří akční, násilné filmy
- nežije ve spořádaném sociálním prostředí
- je vybaven agresivní dispozicí

I přes řadu výzkumů na otázku, zda televize vychovává agresory, nedokážeme stále jasně odpovědět (44).

1.4.3 Dítě a televizní svět

Jistě lze prožít život bez televize. Stejně jako lze žít bez knih, bez telefonu, bez auta.... A člověk žádnou velkou újmu neutrpí. Avšak pokud žijeme ve společnosti a chceme do se do ní začlenit, pak je žádoucí všechny běžné aktivity dnešního světa akceptovat jako každodenní součást našeho života(24).

Barevné a měnící se obrázky jsou přitažlivé pro děti od nejútlejšího věku. Víme, jak jsou důležité závěsné hračky nad postýlkou pro kojence. Umožňují různorodé zvuky a pohyby. Sledování televizní obrazovky je velmi podobný. A navíc pohodlný(24). John Condry, profesor psychologie na americké Cornellově univerzitě a ředitel Centra pro výzkum účinků televizního vysílání, uvádí, že malé děti preferují kreslené filmy, protože jsou snadno srozumitelné. Pohyb je v nich zdůrazněn, aby na sebe obrátil pozornost dítěte. Problém vidí Condry v tom, že tato čitelnost nahrazuje snahu soustředění a pochopení. Jinými slovy řečeno, že změna obrazů televize samozřejmě vábí pozornost, ale neumožňuje dětem soustředění. Dále tvrdí, že předškolní děti nejsou

schopny pochytit význam určité akce jako celku, ani si zapamatovat stejnou postavu z předchozích scén v tomtéž filmu(6).

Poslouchání rozhlasu, nebo čtení knihy je mnohem náročnější na soustředění a na rozdělení pozornosti. U malého dítěte je lákavější více akčního zážitku, než statického vyprávění. Televizní příběhy jsou akční, poslouchání knižní povídky nikoliv. Často se vyskytují obavy, aby televize dítě nekazila. Musíme si uvědomit, že samotná televize je zcela neutrální. Nabízí řadu možností a záleží na rodičích co, jak a kdy dítěti dovolí sledovat. Podle Mertina pouze rodiče utváří dítěti možnosti vhodného výběru pořadů. Často by se dospělí měli zamyslet, jak se vzhledem k televizi chovají oni sami. Je špatné chtít po dítěti, aby si vybíralo pořady, když rodiče mají puštěnou televizi celý den. Jsou domácnosti, kde televize funguje jako kulisa. Tedy nezáleží na tom, zda se někdo dívá nebo ne. Pořady se sledují po chvilkách a mezi tím se řeší domácí záležitosti. Tímto se formuje budoucí přístup dítěte k televiznímu vysílání. Potomek automaticky zvyklosti rodiny přebírá (24). Existují i názory, by děti do pěti let neměly televizi sledovat vůbec. Důvodem je, že jejich mozek není schopen informace z televize dobře zpracovat a vyhodnotit. Tyto názory podporují studio o tom, že televize má přímý vliv na chování. Naopak ale také existuje i řada dobře kontrastudií, které prokazují opak. Někteří zkušení lékaři uvádějí, že kde je geneticky vhodný terén či kde jsou nedostatky ve výchově, tam mají násilnické pořady negativní účinek (47).

V mnoha domácnostech se pouští televize i ráno před odchodem do školy. Je velmi důležité při sledování pořadů kontakt rodičů. Mnohé poznatky, prožitky a zážitky mohou tak rodiče společně s dětmi sdílet. Dítě se méně bojí, není na svůj strach nebo naopak radost samo. Může nepochopitelné a neznámé zážitky s rodiči rozebrat a tak i pochopit. Rodiče mohou prostřednictvím televizního děje řadu věcí vysvětlit. Televize může dát dospělým poznat, jak dítě prožívá jednotlivé situace a co je schopné pochopit. Podle toho může rodič adekvátně zareagovat. Mertin je přesvědčen, že není vhodné, aby si děti sami pouštěly televizi. Stejně jako počítač, učení, alkohol, sport od určitého okamžiku brání všestrannému rozvoji jedince, tak i televize funguje obdobně. Je faktem, že televize nabízí mnoho různých programů, avšak podněty jsou stejné. Na základě toho, že dítě podporuje pestrost a různorodost, televize by měla mít omezené pole

působnosti. Mnoho času stráveného před televizní obrazovkou způsobuje, že podněty jsou okamžitě překryty mnoha dalšími zážitky. A dítě nemá čas je dostatečně zpracovat, uložit a postupně se k nim vrátit. Mohly bychom to přirovnat k prožitkům Štědrého dne, Silvestra, narozenin, svátku okamžitě den po dni. Pokud má dítě bohatou činnost vlastně po televizi ani netouží. Často děti ani nenapadne vyžadovat pohádku, pokud televize není zapnutá. U dětí, které ještě neznají hodiny, dochází k tomu, že se nedožadují zapnutí obrazovky v určitý čas. Záleží na rodiči, zda chce televizi pustit, nebo nikoliv. Rodiče stanovují dávky a cenzurují programy. Nedoporučuje se pouštět televizor jen tak, protože vždy se dá něco sledovat. Doporučuje se hlídat si konkrétní pořady. Dítěti nabízíme určité pořady, sledujme, zda se mu líbí a zda se k němu chce vracet. Běžné je stanovit si jeden až dva programy denně. Například večerníček a k němu ještě jeden program pro děti. Je vhodné televizi umírněovat ne despotickým zákazem, ale raději navrhnoutou aktivitou. Děti jsou samozřejmě rozdílné. Proto neplatí univerzální návod kdy a jak dlouho dovolovat sledovat pořady. Některé dítě u televize nevydrží, jiné se snaží pochytit informace ze všech dostupných zdrojů, tedy i z obrazovky. Stejně tak některé dítě již v roce sleduje se zájmem pohádku, zatímco jiné ani ve třech letech nevydrží déle než dvacet minut sedět (24). Mnohdy nejjednodušší řešení, aby doma děti nezlobily, je opětovně jediné řešení. Posadit ratolesti jakéhokoliv věku k televizi. Ano, ale na co se děti dívají? Často na pohádky, ovšem opět často také na reality show. V praxi je časté, že děti v mateřské školce diskutují o tom, kdo se jim líbí a kdo co udělal předchozí večer v reality show (16).

Pokud rozumně budeme dítěti umožňovat sledovat televizní pořady, pak je pro dítě televizní obrazovka zdrojem informací. Není možné ji jednoznačně zatracovat. Naopak její vliv může být velmi přínosný. V mladším věku se děti mohou dozvědět z televize to, co možná za pár let z učebnic. Televize mnohdy nabízí podněty z oblastí, do kterých se často škola ani rodič nepustí. Opět je třeba podtrhnout, že rodič musí selektovat nabídku programů. Pak televize formou přiměřenou a srozumitelnou věku přináší příběhy, nabízí vzory správného chování a inspiraci. Dokonce může u dětí probudit náklonnost k některým zájmovým okruhům jako je hudba, či výtvarná činnost.

Zvláště pokud tyto podněty nemohou ratolesti získat od svých rodičů. V neposlední řadě může televize stejně jako dospělým jedincům, tak i dětem přinést formu relaxace (24).

1.4.4 Vliv televize na verbální rozvoj u dětí

Nové množství nároků přineslo naší společnosti relativně nedávný nástup masových médií. Televize se velmi rozšířila a pozměnila podmínky vývoje u dětí. Proto je tak aktuální otázka vlivu televize na celkový vývoj televize (36).

Na základě studie kriminologického výzkumného institutu v německém Hannoveru, bylo řečeno, že děti, které mají televizní přijímač ve svém pokoji, hůře celkově prospívají ve školských zařízeních. Velký vliv hraje také samozřejmě prostředí, kamarádi, rodina (9).

Pro své specifické charakteristiky je dětské publikum vysíláním ohroženo mnohem více než dospělí jedinci. V mnoha oblastech se může projevit, že sledování televizních pořadů je u dětí jeden z nejčastějších způsobů trávení volného času. Projevy vlivu se mohou projevit například na inteligenci, vzdělávání se, na verbální složce, na rozvoji tvořivosti (36). Časté poruchy řeči nejsou vázány na sociální postavení rodiny: děti vysokoškoláků jsou postiženy stejnou měrou, jako děti pomocných dělníků. Pouze u malé části postižených je důvodem zdravotní porucha. U většiny dětí jsou lékaři i terapeuti zajedno, že příčinou narušení vývoje řeči dětí je narůstající mlčení mezi rodiči a dětmi. Příčin tohoto mlčení je řada, do které však řadíme i sledování televize (11).

Vliv televizního vysílání na rozvoj mluveného slova u dětí do tří let byl zkoumán na základě hodin strávených dětmi před televizní obrazovkou. Postupovalo se na principu rozdělení dětí do několika skupin. Do první skupiny patřily děti, které se doma mohly dívat na televizi velmi často. Další skupinu tvořily děti, jejichž rodiče jim pouštěli televizní pořady pouze omezeně. Například jen v určitou hodinu, nebo jen vybrané pořady. Do třetí skupiny byly zařazeny děti, které mohly sledovat televizi spíše náhodně. Po uskutečnění tohoto experimentu se odborníci shodli na faktu, že existuje úzká vazba mezi televizí a rozvojem řeči u dětí. Nejvíce jsou znatelné rozdíly již v útlém věku. V domácnostech, kde se často pouští televizor dochází k pomalejšímu osvojení mluvení a vlastní produkce slov u osmnáctiměsíčních dětí. I u tříletých jedinců

byly prokázány rozdíly. Tyto děti mají více gramatických chyb a jejich mluva je méně čistá. V praxi to znamená, že jejich mluvené projevy nejsou příliš srozumitelné. Děti, které jsou v domácnosti, kde se často sleduje televize, více gestikulují oproti dětem, jenž se málo dívají na televizi. Tento objev se potvrdil u osmnáctiměsíčních i u tříletých dětí. Při tvoření adjektiv nebyly rozdíly. Mezi jednotlivými skupinami nebyly zaznamenány rozdíly v receptivní složce. Pozornost si zaslouží to, že u dětí, jenž často sledují televizi, se nejvíce vyspělá projevuje složka porozumění. Závěrem bychom mohli označit za nejlepší tu skupinu, kde se pouštěla dětem televize středně často. Tyto děti se dosahovaly celkově nejlepšího stupně ve vývoji řeči (8).

1.4.5 Česká televize

V Československu se televize začala vyvíjet již před 2. světovou válkou. Válečná situace v republice však zapříčila pozastavení rozvoje televizního vysílání. První pokusné vysílání se pak realizovalo až v roce 1948 v rámci Mezinárodní výstavy rozhlasu MEVRO v Praze. Zkušební televizní vysílání bylo zahájeno 1. května 1953 a od 25. února 1954 bylo již pravidelné. Vysílalo se ze Studia Praha v Měšťanské Besedě (ve Vladislavově ulici). Kvůli televiznímu vysílání byla v roce 1953 adaptována pražská rozhledna na Petříně. Televize nejdříve vysílala pouze tři dny v týdnu v zimě a přes léto jen 2 dny. Od listopadu 1953 se počet vysílacích dnů rozšířil na čtyři, v roce 1955 na šest dní v týdnu a od 29. prosince 1958 začala televize své pořady vysílat po celý týden. Později začala vznikat další studia. Od 31. prosince 1955 se začalo vysílat v Ostravě, 3. listopadu 1956 v Bratislavě, 6. července 1961 v Brně a 25. února 1962 v Košicích. S rozvojem televize se rozšiřovaly řady diváků. Od září 1962 bylo evidováno již milion platících diváků, v březnu 1965 byly hlášeny 2 miliony, v prosinci 1969 bylo vedeno více než 3 miliony a v roce 1978 překročil počet hlášených přijímačů 4 miliony. Asi v 60. letech se zahájila výstavba nových televizních středisek v Praze a Bratislavě. Ve stejném období se začíná připravovat druhý program (usnesení vlády v roce 1965 a 1967). V říjnu 1970 byla dokončena výstavba a předány první provozy v nově vzniklých televizních střediscích na Kavčích horách v Praze (17. října 1970) a v Mlynské dolině v Bratislavě (26. října 1970). Do konce 70. let probíhaly další výstavby.

Rozšiřování výrobních a technických kapacit umožnilo zvětšovat rozsah vysílání. Od 10. května 1970 bylo vysílání Československé televize rozšířeno o druhý program. Dne 9. května 1973 bylo zahájeno barevné vysílání. Na prvním programu mohli diváci sledovat pravidelné barevného vysílání až později - od 9. května 1975. V lednu 1979 byl zprovozněn nový objekt televizního zpravodajství na Kavčích horách v Praze (30).

1.4.6 Dětské pořady ČT

Nemůžeme ovšem televizi považovat za nepřítele dítěte. Naopak vhodné televizní pořady mohou být při výchově dítěte výrazným pomocníkem (48).

Pravidelně vysílaným a inspirativním pořadem pro děti předškolního věku je Kouzelná školka na programu ČT 1. Tvůrci kladou důraz na jemnost a především srozumitelnost nejmenším divákům. Je určen pro děti ve věku 3-6 let. Úkolem pořadu je děti zaujmout, navázat s nimi dialog, povídat si o světě, jenž děti obklopuje. Seznamovat je se základními etickými hodnotami a zároveň jim nebrat dětství. Za pomoci her a „hraní si“ rozvíjet jejich vlastní fantazii. Pořad je doplněn dvěma až třemi pohádkami, z nichž jedna je zpravidla zahraniční a druhá z tradiční české školy. V současnosti je pravidelně ve čtvrtek tzv. „okénko našich babiček a dědečků“, kde se vysílá černobílá pohádka z televizního archivu české televize. Děti mohou sledovat Kouzelnou školku 4× týdně. Moderátoři se střídají po týdnu, kromě moderátorů je průvodcem loutka skřítko Františka ze země Fanfárie. Pokud moderuje Dagmar Patrasová jsou průvodci také kosové Oskar a Klára. Střídavě na televizní obrazovce dětioslovují Dagmar Patrasová, Michal Nesvadba, Lubomír Kostelka, Libuše Havelková, Magdalena Reifová a Jitka Molavcová (31). Bezesporu mezi nejoblíbenější protagonisty patří Michal Nesvadba, který je již 7 rok autorem scénářů a tváří tohoto dětského pořadu. Podobně i Magdalena Reifová, která navíc vytváří se skřítkem Františkem i živé divadelní představení pro děti(32).

1.5.Zdraví

Pro pojem zdraví existuje celá řada definic. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako stav úplného fyzického, psychického a sociálního blaha. Nejedná se tedy o pouhou nepřítomnost nemoci, či nepřítomnost poruchy zdraví (49).

Zdravý životní styl je opravdu široké téma a zároveň velmi důležitý pojem, který se bezesporu váže ke zdraví jedince. K příjemnému životu a celkovému zdraví přispívá zdravotní styl velkou měrou (33).

Člověk je tvořen ze tří základních složek: bio-psycho- sociální složky. Z této koncepce vychází řada vědních oborů. Například psychiatrie integruje tyto poznatky z oblastí biologických, psychologických a sociologických a konfrontuje je s klinickou zkušeností. Čerpá z poznatků biologie mozku (především fyziologie a patologie mozku na orgánové, celulórní i subcelulórní úrovni), z poznání o psychologii jedince a skupin, i z psychopatologie. S použitím poznatků metod sociologie zkoumá psychiatrie historické, sociokulturní a transkulturní poruchy. Je to proto, že ani pohled psychologický, ani pouze pohled biologický a sociální nestačí pro pochopení duševního zdraví člověka (18).

1.5.1 Psychika

Od starověku vrtá hlavou všem myslitelům lidská přirozenost. Co je to člověk, jak je to s jeho duší, je smrtelná či nesmrtelná, kde se v něm vzala a jaká je její podstata. Většinou nezkoumají dovednosti, kterými je lidská duše obdařena, to znamená zda umějí lidé hezky zpívat, malovat a tak podobně. Častěji se zabývali otázkou zda je lidská duše špatná či dobrá. Je-li duše dána převážně od Boha či je zatížena hmotou. Nebo je do jisté míry dílem Dábla. Ti, kteří říkají, že duše je ve své podstatě dobrá nebo alespoň neutrální, s oblibou uvažují o tom, kde se v člověku bere zlo. Zlo v nás všech existuje a strůjcem bývá označována společnost. O dobru a zlu nemluví pouze filozofie, ale i náboženství a vlastně všechna beletrie. Není divu, že nás toto téma stále přitahuje. Kromě pohledu do lidských dějin, stačí sledovat například televizní zpravodajství v televizním vysílání různých televizních kanálů světa. Kde se všechno to zlo bere, je zřejmě otázka historická (4).

Podle Platóna (427 – 347 před Kristem) základní vlastnosti duše pocházejí ze světa idejí, tedy od Boha. Definoval dvě světové duše. Duši dobra, jenž spravuje svět a zabezpečuje pořádek. Duši zla, která do světa jevů vnáší zlořád a nepokoje. Duši člověka označil za trojjedinou. Nejvyšší a nejstarší část byla stvořena Demiurgem (Bohem), odráží svět idejí a je to tedy část dobra a rozumu (noetikón). Další dvě části jsou žádostivost (epithymetikon) a vznětlivost (thymoeides).

Platónův žák Aritoteles (384- 322 před Kristem) věnoval úvahám o lidské duši spis – De anima. Aristoteles uvádí tři složky duše: nejnižší je vegetativní, vyšší je animální a nejvyšší je rozumová. Všechny jsou ale ve své podstatě otevřeny dobru. Podle anglického filozofa Johna Locka (1632-1704) není podstata člověka ani dobrá, ani špatná. Člověk se narodí jako nepopsaný list papíru – tabula rasa. Záznamy na tento papír zapisují až životní zkušenosti jedince.

Zakladatel behaviorismu Watson roku 1924 prohlásil, že nejsou podstatné vrozené vlohy, a že vše je výsledkem učení a výchovy. Avšak i behavioristé nakonec uznaly, že člověk reaguje na podněty po svém, někdy právě tak, jak se mu zrovna zachce (4).

Živý tvor za dogmatiky stejných podmínek (tlaku, teploty, geomagnetického pole, výživy, politické a ekonomické situace,...) se chová tak, jak jej v konkrétním okamžiku zrovna napadne (5).

Freud předpokládal tři úrovně psychiky – vědomí, podvědomí a nevědomí. Podobně i naše „jáství“, je tvořeno ze tří instancí. Rozumnou realistickou část tvoří Ego. Původní pudová část je nazvána Id. A poslední jakési ideální „nadjá“, je Superego. Freudův žák Jung zavedl nový pojem kolektivní nevědomí. Je společné všemu lidstvu a může být jak dobré, tak i zlé.

Podobně vykládají lidskou psychiku i zakladatelé transakční analýzy. Haris a Berne. Freudovy instance nazývají stavy „já“, „Superego má nejbližší stavu nazvaný „Rodič“, Jsou zde uloženy informace, které se předávají z předchozích generací. Rodič je souhrn z vnějšku daných pravidel. Za protiklad můžeme označit stav „Dítě“, Chová se jako opravdové dítě se smíchem i pláčem v jedné hromádce. Slovník plný citoslovcí, projevů obdivu, údivu a nadšení. Ale i nepotlačovaného a často nezvládaného rozladění.

Další kvalita se nazývá „Dospělý,“. Ten zvažuje, co doporučuje Rodič a co podstatného si přeje Dítě. Hledá oboustranný status quo.

Novější teorie a terapeutické směry se zaměřují spíše na pohled do budoucna. Laicky řečeno podle těchto teorií nezáleží na tom, jak byl člověk životem poznamenán, ale co s tím udělal. Pak není důležité jaký člověk je, ale jak dokáže vyřešit problém právě teď (4).

1.5.1a Dětská psychika a TV

Psýché, neboli duše je souhrn všech vědomých i podvědomí duševních pochodů, které probíhají, nebo probíhaly v mozku (17).

Lehké emoční poruchy až těžké onemocnění se studují a léčí rozličnými způsoby. Nauka o duši a chování jedince je nazývá psychologie. Tato věda se zabývá inteligencí, pocity, pamětí, učením, smyslovým vnímáním, vývojem osobnosti, řečí a myšlením. Odborníci z oblasti psychologie diagnostikují a léčí poruchy chování, emotivity a řadu jiných duševních poruch pomocí například psychoterapie a jiných metod. Psychoterapie používá psychologických metod při léčbě duševních chorob, poruch chování a emotivity (neuróza, porucha osobnosti, atd.). Vše je založeno na vzájemném vztahu pacienta a psychoterapeuta, kteří spolu hovoří o příznacích a problémech za účelem hledání řešení vedoucí k pomoci pacientovi. Medicínským oborem zabývající se prevencí, diagnostikou a léčbou duševních poruch je psychiatrie. Tato věda onemocnění posuzuje z lékařského hlediska a lékaři na základě diagnózy předepisují léky, které souhrnně známe pod názvem psychoterapeutika (17).

Podle dětského psychologa Václava Mertina je pro děti příznačné, že vedou hovory o televizních pořadech už v mateřské školce. Je pro ně velmi důležitá znalost jednotlivých postavček ze seriálů, pokud tomu tak není vydělují se tyto děti z kolektivu. Pak je velmi pravděpodobné, že dojde k zobecnění vydělení se ze skupiny. Tento fakt je pro dětskou psychiku velmi bolestný (24).

Narozdíl od násilí skutečného, prožívaného v rodinách a jiných společenských skupinách, je násilí na televizní obrazovce, v časopisech, v počítačových hrách jen představované. Přesto ho mnozí označují za jednoho z nejobávanějších viníků. Zvláště

pak proto, že je dnes a denně běžně dostupný dětem. O jeho vlivu na dětskou psychiku existují již stovky prací a výzkumů s nejrůznějším metodologickým i teoretickým základem. Většina studií se shoduje ve výroku, že dlouhodobé sledování televizního násilí může dokonce trvale ovlivnit charakter a osobnost dětí. Může dokonce vést až k antisociálnímu násilí a ke kriminálnímu chování dle výzkumů psychologů z 80. let. Po 24 letech studiu této problematiky Eron a Huesmann uvádějí, že ukazatelem agresivity v 19 letech je násilí shlédnuté v televizních pořadech, které sledoval v osmi letech věku. Vazbu k množství viděného násilí bylo prokázáno ještě po dvacetidvou letech, tedy ve třiceti letech věku jedince. Dalším důsledkem je i bezcitnost vůči násilí, které páchají druzí lidé v okolí, neochota pomoci a primitivizace emočních vztahů v rodině i mimo ni. Často pachatelé trestných činů do detailu napodobili jednání z televizní obrazovky. Pakliže pachatel na obrazovce získá za svůj násilný skutek odměnu, nebo kdy se divák dokáže vžít do role pachatele, pak se pravděpodobnost agresivního skutku ve skutečnosti zvyšuje. Pokud má pachatel na plátně oceňované charakteristiky a násilný čin je lehce zopakovatelný, je jasně popsán postup, pak se opět jeho realizace zhmotňuje. V podstatě je to návod k druhu sociálního chování. Televizní násilí či počítačové násilí, jenž nezralý jedinec sleduje, se velmi působivě dostává do myšlenkového a emočního světa jedince. Následně se dostává i do rodiny a společnosti vůbec. Předškolní věk, kdy děti zaměňují realitu za uměle vytvořený svět (masmediální svět, pohádkové příběhy), považují někteří odborníci za zvláště vnímavé období. Avšak televizor může ovlivnit nejen svými pořady, ale i nepřímo. Sledování televizního děje dochází k omezení emoční komunikace v rodině. Rodiče stále méně času věnují svým dětem a více času přenechávají dítě před televizorem, který dítě „ohlídá a zabaví..“ V těchto rodinách tráví dítě před televizním vysíláním i několik hodin denně. Bez výběru vhodných pořadů. Shlédnou tak mnoho násilností...(21).

Takovýto kulturní posun nezůstává bez vlivu na duši dnešního člověka. Zejména pokud hovoříme o dětské psychice. Podle Fischerové je krátkodobá a i dlouhodobá škodlivost mediálního násilí již dávno prokázána. Sledování násilností na obrazovce i filmovém plátně vede děti k napodobování, zvyšuje agresivitu a toleranci k násilí u sebe i druhých, snižuje empatické cítění a ochotu pomoci obětem násilí (38).

Kromě toho pokud má dítě možnost neustále přepínat různé kanály, nevědomě tak posiluje tendenci k nesoustředěnému myšlení a jednání. Posiluje také dispozice vedoucí k hyperaktivitě. V řadě domácností má televize roli třetího rodiče. Dále zaujímá pozici drogy, vyvolávající neodolatelnou závislost. Vliv na psychický vývoj jedince není samozřejmě tak jednoduchý, těžko můžeme televizní vliv oddělit od mnoha dalších faktorů, jenž dítě každodenně obklopují. Proti zjednodušenému pohledu na přímo úměrnou závislost mezi shlédnutým a skutečně konaným násilím a proti omezení brutálních scén v době, kdy mohou televizi sledovat i děti, existuje řada námitek:

-1. Jasně si musíme uvědomit, že rodiče nesou zodpovědnost za to, co jejich dítě v televizi sleduje. Lépe řečeno jaké pořady mu dovolují shlédnout. Místo pasivního konzumu nevhodných pořadů, by měli rodiče upřednostnit sociálně užitečné aktivity. S toho vyplývá, že nejvíce rizikové jsou děti takových rodičů, jenž svoji roli z nějakého důvodu neplní, nebo ani plnit nemohou. Proto je třeba zvážit, zda nese vždy plně odpovědnost společnost jako celek.

-2. Další námitka poukazuje na to, že identifikace jedince a agresorem není psychologicky jednoduchý jev, jak by se mohlo zdát. Přesto z hlediska vývojové psychologie je nezbytné připomenout, že právě prostá nápodoba určitých aktivit zákonitě předchází procesu identifikace jedince. Tak jak je to patrné při hře u malých dětí. I dobře se vyvíjející děti, jenž sledují agresivní scény (zvláště pak opakovaně), mohou agresivní akty zkoušet opakovat. Jelikož tyto násilné scény se líbí nejen dětem, ale i dospělým, stále se velmi vyplácí na současném trhu.

-3. Mnohdy je televize označována pouze jako zástupný problém v dnešní společnosti plné rozpadů rodin, neuznávání morálních hodnot, mnohdy předčasné rodičovství, poklesu kázně ve školských institucích, selhání role církve, korupce ve veřejném životě, a podobně. Avšak je nutno dodat, že televizní pořady jsou důsledkem tohoto společenského stavu, ale že k němu i dále přispívají.

-4. Jedna s nejdůležitějších námitek se týká restrikce násilných scén. Znamená to tedy omezení osobní svobody. A kdo by měl být tím správným cenzorem? Kde by měla vést hranice mezi povoleným a zakázaným (omezeným)? Není jednoduché nalézt správnou odpověď. Svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda

druhého. Televize může ohrožovat stejně, jako například neomezený přístup k vlastnictví zbraní. Pokud souhlasíme s tím, že je nutné regulovat a dbát, aby nepřišlo do rukou dětí a vlastně všech těch, kteří by je mohli zneužít, pak platí totéž v rozumných mezích patrně i o televizi (21). Pasivnímu sledování televizních pořadů přisuzují odborníci i možnost úbytku citovosti ve vztazích k ostatním lidem (48).

Je třeba důrazně připomenout, že televize není nositelem pouze negativních jevů. A na psychický vývoj sama o sobě nepůsobí negativně. Televize je tak nositelem celé řady informací, které přispívají k rozšíření duševního rozvoje. Samozřejmě pokud jsou tyto informace vhodně zařazeny a správně komentovány. Umožňují obohacení našeho života, přináší nové poznatky a v neposlední řadě i zábavu a odpočinek. Jen je třeba dbát umírněnosti. Případně neochuzovat, či dokonce neohrožovat život svůj i svých dětí v rodině, či ve společnosti druhých lidí (21).

1.5.2 TV a somatologie dětského jedince

Trávení mnoho času před televizní obrazovkou sebou přináší řadu zdravotních komplikací. Mezi nejčastější zdravotní potíže patří křivení páteře, kazí se oči, obezita. Může negativně působit na nervový systém a razantně se omezuje zdravý pohyb na čerstvém vzduchu. Některé druhy pořadů mohou zvedat adrenalin a následkem může být třeba špatné spaní. Dlouhodobé duševní napětí může dokonce poškodit mozkové buňky a spoje mezi nimi (28).

1.5.2a Sluchové ústrojí

Kmitáním pevných těles vzniká zvuk. Kmitání zdroje je transformováno vlněním prostředí - vzduchu, vody, pevných těles- k zevnímu uchu (12).

Zevní ucho

Boltec je tvořen chrupavkou ve tvaru mušle, jenž je pokryta kůží. Boltec má nálevkovitý tvar, který se zužuje a přechází do krátké chrupavčité trubice, čili do zevního zvukovodu. Chrupavčitá část zvukovodu se pozvolna mění v kostěný úsek zvukovodu, jenž je zakončen bubínkem. Kůže vystýlá vnitřek zvukovodu. Řada

živočichů usměrňuje zvuky pohybem boltce a zevního zvukovodu. Člověk tuto vlastnost pohybu časem ztratil. Boltce a zvukovod nám slouží jako rezonátor zesilující některé zvuky (12).

Bubínek (membrana tympani) je tvořen z oválné nálevkovité blanky, jenž je nálevkovitě vpáčena do středního ucha. Na bubínek se připojuje jedna ze středoušních kůstek – kladívko. Zevním zvukovodem se k bubínku dostávají zvukové vlny, které rozechvívají bubínek. Kladívko z bubínku přenáší zvuk na dvě středoušní kůstky. Bubínek je pro přenos zvuku důležitý, ale nikoliv nezbytný. Dojde-li však k jeho proděravění (poškození) klesá schopnost vnímat nízké tóny (12). Blána tvořící bubínek je pružná a silná 0,1 mm (19).

Středoušní dutina (cavitas tympani)

Tento komůrkovitý prostor se nachází uvnitř spánkové kosti. Bubínek dutinu odděluje od zevního zvukovodu. Od vnitřního ucha je oddělen kostěnou stěnou, ve které je umístěno oválné a kulaté okénko. Eustachovou trubicí je spojena středoušní dutina s nosohltanem. Středoušní dutinu tvoří tři sluchové kůstky: - kladívko (malleus)

- kovádlínka (incus)

- třmínek (stapes)(12)

Držákem je kladívko přirostlé k bubínku, oblou hlavičkou je kloubně spojeno s kovádlínkou. Do oválného okénka skalní kosti je zasazen třmínek, který je spojen s kovádlínkou (19).

Ve středoušní dutině jsou ještě dva drobné svaly, jenž se svým tahem podílí na napětí bubínku a na pohybu třmínku. Tyto svaly přizpůsobují síle dopadajícího zvuku tvar bubínku a postavení kůstek. Vzájemné pohyblivé spojení kůstek vytváří páky, jimiž kmity bubínku jsou přenášeny na poslední kůstku – na třmínek. Uspořádání středoušních kostí slouží k převádění vzdušných kmitů na kmitání kapaliny ve vnitřním uchu. Pákový mechanismus rovněž silně zesiluje drobné kmity bubínku. Mezi plochou bubínku (50-90 mm²) a malou plochou třmínku, kterou třmínek vyplňuje oválné okénko (3,2 mm²) je velký nepoměr. Dochází zde asi k třicetinásobnému zvětšení síly kmitu. Je to důsledkem koncentrace pohybu bubínku na nepatrnou plochu. Současně

dochází ke snížení ztráty zvukové energie. Zároveň slouží pohyb středoušních kůstek jako ochrana pro aparát vnitřního ucha. Pokud je totiž přicházející zvuk příliš silný, středoušní kůstky se pohnou a v jejich vzájemném pohybu se utlumí část nárazu zvukové vlny. Tlak ve středoušní dutině je stejný jako atmosférický tlak. Například při změně nadmořské výšky, tedy při změně atmosférického tlaku, dochází ke kolísání tlaku ve středouší. Následkem je ztížení pohybů středoušních kůstek, a následně ke zhoršení sluchu. K zabezpečení vyrovnání středoušního tlaku slouží Eustachova trubice (12).

Vnitřní ucho

Vnitřní ucho je uloženo v dutinách skalní kosti. Souborně se označují kostěný labyrint (19).

Vnitřní ucho je úplně uzavřený prostor, v němž leží vlastní sluchový orgán s receptory. Blanitý hlemýžď (cochlea) představuje sluchový orgán. Leží v pyramidě spánkové kosti. Cortiho orgán s vlastními sluchovými receptory se nachází uvnitř blanitého hlemýždě. Mechanismus dráždění receptorů je následující: - Zevní zvukovodem usměrněné a zesílené zvukové vlny jsou v středoušní dutině pákovým mechanismem převedeny na malou plochu třmínku, jenž je vsazen do oválného okénka. Právě za oválným okénkem je ve skalní kosti položen blanitý hlemýžď (12).

Cochlea je blanitá, vazivová a slepě končící trubička. Tvoří 2,5 závitů (19).

Mezi stěnou spánkové kosti a blanitého hlemýždě je nepatrná štěrbina vyplněna vodnatou tekutinou. Stejná tekutina je i uvnitř hlemýždě. Vlastní sluchový receptor Cortiho orgán je rovněž uvnitř blanitého hlemýždě. Receptory, které představují funkční část Cortiho ústrojí, jsou tvořeny z vláskových buněk. Tyto buňky nasedají na vazivovou membránu uvnitř hlemýždě. Membrána je tvořena z paprscitě seskupených vláken, jenž jsou u báze hlemýždě krátká, silná a více napjatá. Naopak k vrcholu hlemýždě jsou delší, tenčí a uvolněnější. Po rozechvění třmínku zvukovými vlnami, chvějící se třmínek rozkmitá tekutinu uvnitř kostěného hlemýždě. Dále se vlnění kapaliny přenáší přes stěnu blanitého hlemýždě na tekutinu, která je uvnitř hlemýždě.

Pohyb kapaliny způsobí chvění vazivové membrány Cortiho orgánu a podráždí vláskové buňky (12).

Dutiny kostěného labyrintu jsou vyplněny tekutinou perilymfou, ve které se vznáší vlastní smyslový orgán blanitý labyrint. Ten se skládá ze dvou váčků –vejčítým se třemi polokruhovými chodbami a kulatým váčkem. Na kulatý váček se napojuje hlemýžď. Tekutina vyplňující blanitý labyrint se nazývá endolymfa (19).

K podráždění Cortiho orgánu může dojít i chvěním lebečních kostí, jenž se přenese prostřednictvím spánkové kosti na blanitý hlemýžď. Není to běžné vedení zvuku vzduchem, ale jde o kostní vedení. Uplatňuje se při slyšení vlastního hlasu, při slyšení vysokých tónů a při poruchách převodu zvuku středouším. Membrána při bázi hlemýžďe zachycuje vysoké tóny a u vrcholu naopak hluboké tóny. Počet kmitů těles udává výšku tónu. Amplituda čili rozsah kmitání je důležité pro sílu zvuku. Rozechvívá se vždy ta membrána, která odpovídá výšce přicházejícího zvuku. Patříčná část membrány aktivuje vždy pouze určitou skupinu vláskových buněk. Na většině Cortiho orgánu jsou zachyceny střední kmitočty. Rozmístění každé oktávy zaujímá přibližně stejnou délku. Proto je nejlepší rozlišovací schopnost právě v oblasti středních kmitočtů. Vláškové buňky Cortiho orgánu jsou opředeny nervovými vlákny, jenž vedou vzruchy z vláskových buněk vlákny osmého hlavového nervu do mozkového kmene a až do mozkové kůry. Citlivost našeho sluchového ústrojí je velmi vysoká (12).

1.5.3b Poruchy sluchu

Zdravé lidské ucho je schopno zaznamenat zvuk o rozsahu 16- 20 000 Hz (34). Nejvnímavější je v oblasti 1000 – 3000 Hz, což je oblast frekvence, jenž zhruba odpovídá lidskému hlasu (29).

Rozlišujeme několik úrovní postižení sluchu:

Nedoslýchavost (hypacusis)

Praktická hluchota (surditás)

Totální hluchota (50)

Nedoslýchavost – při audiometrickém vyšetření překračuje sluchový práh intenzitu 20 dB

1. lehká nedoslýchavost – dobře rozumí hlasité řeči na vzdálenost 4m
2. středně těžká – rozumí hlasité řeči na vzdálenost 2-4 m
3. těžká nedoslýchavost – slyší hlasitý hovor pod 2 metry

Typy nedoslýchavosti:

A.Převodní nedoslýchavost (hypacusis conductiva) – při postižení struktur zevního a středního ucha, jež zajišťují převody akustických podnětů z vnějšího prostředí k vlastním smyslovým buňkám vnitřního ucha. Časté je zanesení zvukovodu mazem, postižení bubínku a ušních kůstek při zánětech středního ucha.

B.Percepční nedoslýchavost (hypacusis perceptiva) – příčinou je porucha vnitřního ucha (kochleární typ) a sluchových drah (retrokokleární typ). Řadíme sem například vrozené vady, mechanické poškození, poškození intenzivním hlukem, působením toxických látek, záněty, atd.

C.Smíšená porucha sluchu – vniká kombinací více příčin (50).

Praktická hluchota - při audiometrickém vyšetření překračuje sluchový práh intenzitu 90 dB, slyší pouze u ucha silný akustický podnět

Totální hluchota – není zde zaznamenán žádný akustický vjem (50).

1.5.2c Zrakové ústrojí

Oko je jeden z nejdůležitějších smyslových orgánů. Více než 80% informací o našem okolí získáváme právě okem. Zbývající procenta tvoří ostatní smyslové orgány. Věda zabývající se okem se nazývá oftalmologie (50).

Barvu a intenzitu světla vnímáme receptory, jež jsou zasazeny v sítnici oka. Světlo je elektromagnetické vlnění (12).

Naše zrakové ústrojí je citlivé na elektromagnetické vlnění o délce vlny 400-700nm. Orgánem zraku je oko. V embryonálním stádiu se zakládá jako váčkovitá vychlípenina mezimozku. Vychlípením se přemění v oční pohárek, poté co se váček

dotkne povrchového ektodermu. V místě dotyku se ektoderm přemění v základ pro čočku a z vnitřní stěny se vytvoří sítnice (19).

Zrakový orgán se skládá z oka a očních adnex (víčka, slzná žláza, odvodný slzný systém). Oko váží 7,5 g a je dlouhé 24 mm (50).

Oční koule

Zrakový orgán představuje oční koule (bulbus oculi). Tento orgán vnímá- kromě světla a jeho různé kvality- také tvar, pohyb a prostorové rozložení předmětů kolem nás. Oční koule je umístěna v dutině očníce, jež je ohraničena lebečními kostmi. Na tukovém polštáři leží pohyblivý bulbus. Tyto polštářky spolu s adnexy zabraňují poškození oka při nárazu na kostěný podklad. Vchod do očníce je uzavřen víčky (12).

Oční stěna je tvořena ze tří obalů:

- zevní fibrosní vrstva (tunica fibrosa) - bělima a rohovka
- střední cévnatá (tunica vasculosa, uvea- živnatá) - cévnatka, řasnaté těleso,

duhovka

- vnitřní vrstva (tunica nervosa)- sítnice, neuroepitel (50).

Bělima

Bělima (sclera) je silná blána, jež vytváří pevný obal bulbu. V přední části oka přechází do rohovky.(12) Vazivová blána je široká 0,3 až 1mm. Nejtenčí je v místě úponů tenkých svalů (0,3 mm) a ztlušťuje se směrem k zrakovému nervu (1,0 mm) a k limbu (0,8 mm). Spolu s nitroočním tlakem se podílí na udržení stabilního tvaru ok – jakoby nafouklý balón (50). Představuje asi 4/5 povrchu oční koule. Upínají se zde okohybné svaly. Bělimou v zadní části prostupuje zrakový nerv (19). Přestože mnoho ciliárních cév perforuje skléru, její vlastní cévní zásobení je minimální. Proto je její vlastní metabolismus pomalý a tím jsou i malé regenerační schopnosti. Příčinou místní bolesti při zánětu bělimy nebo při záchvatu glaukomu jsou ciliární nervy prostupující sklerou (50).

Rohovka

Rohovka (cornea) je průhledná. Skládá se z tenkých, hustých vazivových lamel. Svým tvarem připomíná vyduté hodinové sklíčko (12). Cornea má vysoký obsah vody – 75%. I přes nitrooční tlak 15-20 mm Hg je průhledná dehydratující činností endotelu. Rohovka má průměr 10-15 mm. Centrální tloušťka se udává 0,52 mm.

Tvoří ji pět vrstev:-Epitel

- Bowmanova vrstva
- Stroma
- Descemetova vrstva
- Endotel

Rohovka je označována jako optické okno do oka. Aby mohla sloužit efektivně jako optické medium musí být průhledná. Difuzí z perilimbálních cév a výměnou glukosy a iontů ze slz a komorové vody je zajištěna výživa rohovky. Limbus je periferní okraj rohovky v místě přechodu v bělimu. Stejně jako nervová vlákna sítnice, ani nervová vlákna rohovky nemají pochvy. Před poškozením je chráněna rohovka svou vysokou elasticitou, jelikož neutralizuje případný tlak z vnějšího prostředí. Při změnách rohovkovitého zakřivení dochází k distorzi optického obrazu (50).

Cévnatka

Cévnatka (chorioidea) tvoří zadní asi 2/3 oční koule, je červenohnědě zbarvená. Obsahuje mnoho cév a bezpočet buněk s hnědým pigmentem (19). Cévy zásobují především zevní vrstvy sítnice. Pigment je důležitý především pro zabránění rozptylu světelných paprsků uvnitř oka (12). Chorioidea je cévním rezervoárem zrakového orgánu. Ciliární cirkulace z arteria ophtalmica zásobuje oko. Cévnatka má tři vrstvy:

- lamina vasculosa
- choriocapillaris
- Bruchova membrána (50).

Řasnaté těleso

Řasnaté těleso (corpus ciliare) připomíná zřasený prstenec, ve který se mění cévnatka v přední části. Řasnaté těleso visí mezi bělimou a rohovkou. Základem je drobný hladký sval. Tenká vlákna, vybíhající od okrajů tělesa, připojují pouzdro čočky. Čočka se vlastní pružností vyklene v okamžiku, kdy se povolí tah vláken. K tomuto jevu dojde smrštěním svalu. Naopak při uvolnění svalu se čočka oploští. Dochází tak ke změně světelné lomivosti (12). Kapilárami řasnatého tělesa protéká krev, ze které se tvoří komorová voda (19). Funkce řasnatého tělesa je především v tvorbě komorové vody a slouží k akomodaci oka (50).

Duhovka

Duhovka (iris) je kruhovitá clona, jenž se zdvíhá před řasnatým tělesem. Uprostřed má umístěný kruhovitý otvor. Tento otvor se jmenuje zřítelnice nebo zornice (pupila) (19).

Hladká svalovina duhovky je uspořádána do dvou svalů. Smrštěním kruhového svalu dojde k zúžení zornice a zároveň k omezení vstupu světla do dalších oddílů oka (12). Pokud je zornice užší než 2 mm vzniká miosa (50). Naopak zornici rozšiřují paprscité svalové snopce (12). Je-li zornice širší než 4 mm vzniká tak mydriasa. Anizokorií označujeme nestejnou šíři obou zornic. Základní reakci na světlo a na blízko lze velmi pěkně pozorovat právě na zornicích. U zdravého oka při osvětlení dochází k zúžení zornice jako přímá reakce a zároveň dochází k zúžení zornice u druhého neosvětleného oka jako nepřímá reakce (50). Zabarvení duhovky je dáno množstvím pigmentu, jenž je uložen v epitelu duhovky (12). Duhovka může být modrá, šedá, žlutohnědá nebo černohnědá (19).

Čočka

Čočka (lens crystallina) je zavěšena na vlákních řasnatého tělíska. Čočka je silná asi 4 mm a je dvojnásobně vypuklá (19). Čočka se skládá z tuhé, rosolovité a průhledné hmoty. Jemné vazivové pouzdro je na povrchu. Do tohoto pouzdra se upínají vlákna řasnatého tělesa (12). Tahem těchto vláken se buď zplošťuje nebo ochabnutím vláken vyklenuje. Tomuto jevu se říká akomodace (19). Akomodace čočky umožňuje vidět stejně ostře

blízké i vzdálené předměty. Prakticky dochází k akomodaci oka při ostrém vidění na vzdálenost bližší než 5 metrů. Pokud se vzdálené předměty zobrazují před sítnicí, vzniká porucha, která se nazývá krátkozrakost – myopia (12). Na sítnici tedy vzniká neostrý obraz. Pouze předměty z blízké vzdálenosti se zobrazí ostře. K nápravě této vady se používají minus čočky – rozptylky (50). Dalekozrakost – hypermetropie je opakem krátkozrakosti. Dalekozrakost vzniká tehdy, jestliže se vzdálené předměty zobrazují za sítnicí (12). Důvodem může být menší lomivost, nebo kratší délka oka. V praxi to znamená, že oko vidí dobře do dálky, hůře na blízko. K nápravě dochází pomocí plusových čoček - spojivek (50).

Sítnice

Sítnice (retina) je silná 0,2 až 0,5 mm a vystýlá vnitřní část cévnatky (19). Retina je tenká a průhledná jako „celofánová“, membrána s vysokým kyslíkovým metabolismem. Nejsilnějším místě je na zadním pólu oka, kde dosahuje až 0,5 mm (50). Pouze v této části oka jsou receptory, které jsou schopné reagovat na světelné záření. Sítnice je tvořena z řady buněčných vrstev. Jednu z nejdůležitějších vrstev představují tyčinky a čípky (12). Tyto fotoreceptory (tyčinky, čípky) díky svému chemicky aktivnímu zrakovému pigmentu přeměňují světelnou energii v nervovou aktivitu, jenž může být měřena elektoretinograficky. Zrakový pigment řadíme mezi karotenoidy a je spjat s proteiny molekul receptorů. Rychle regenerující zrakový pigment iodopsin a cyanopsin jsou obsaženy v čípkách. Tyčinky obsahují pomaleji regenerující rhodopsin (50). Tyčinek je ve zrakovém orgánu obsaženo asi 120 miliónů. Jsou určeny pro vnímání světla. Čípků je 6 miliónů, slouží jako receptory barevného vidění. Světelné podněty jsou přenášeny do mozku prostřednictvím vláken zrakového nervu. Zrakový nerv začíná v sítnici (12).

Sítnice má dvě funkčně významné části:

- Žlutá skvrna (macula lutea) – centrálně umístěná
- Slepá skvrna (papilla, absolutní skotom) – uvnitř uložená

Žlutá skvrna je místem nejostřejšího vidění, tvoří průměr 1,5 mm. Centrální prohloubení je fovea v průměru 0,35 mm. Dochází zde ke ztenčení sítnice na 0,1 mm, tvoří ji výhradně čípky. Většina z čípku je koncentrována právě v této oblasti. Slepá skvrna (Mariottův bod) je místem úplné slepoty ve zrakovém poli. Tyčinek je kolem makuly méně. Zhruba 5 mm od makuly jejich počet stoupá, k periférii pak postupně klesá. Slepá skvrna je asi 1,5 mm široká. V tomto místě chybí světločivé elementy.

V místě lamina cribiformis vystupuje zrakový nerv z bulbu perforací sklery. Zrakový svazek je obklopen stejnými vrstvami jako mozková tkáň pokračuje dále jako zraková dráha. Oči se zrakovým centrem v mozkové kůře spojuje zraková dráha. Zrakové centrum v kůře mozkové se nachází v týlním laloku – fissura calcarina. V tomto místě vznikají zrakové vjemy. Zraková dráha je tvořena několika částmi:

- zrakový nerv
- chiasma
- optický trakt
- corpus geniculatum laterale (primární zrakové centrum)
- optická radiace
- zrakové centrum v týlním laloku

Dráha je určena pouze pro zrak. V chiasma dochází ke křížení drah vláken, vlákna z vnitřních polovin sítnic přecházejí na druhou stranu. Zrakové dráha tedy pokračují napravo spolu s vlákny z pravých polovin sítnic obou očí a opačně (50).

Jedinou částí centrálního nervového systému, jenž lze přímo vyšetřit – tedy vidět – je sítnice. Vyšetření tak zvaného očního pozadí umožňuje zaznamenat nejen změny na sítnici a zrakovém nervu, ale i chorobné změny cév sítnice. Tyto cévy jsou ukazatelem stavu mozkových cév. Vyšetření mozkových cév by bylo jinak velmi náročné pro pacienty (12).

Sklivec

Sklivec je tvořen z huspeninové průhledné hmoty. Tato hmota vyplňuje (kromě přední a zadní komory) vnitřní část oční koule. Světelné paprsky procházejí prostředím, jenž je tvořeno z rohovky, čočky, komorové vody a právě sklívce. Paprsky prochází a

lomí se takovým způsobem, že odraz pozorovaného předmětu vzniká přesně na sítnici (12).

Oční komory

Oční komory tvoří vnitřní prostory oční koule, jsou vyplněny komorovou vodou. Komorová voda se tvoří z krevní plazmy. Přední komora se nachází mezi rohovkou a přední plochou duhovky. Zadní komora je prostor mezi zadní plochou duhovky a přední plochou čočky(12).

1.5.2d Poruchy zrakové ostrosti

Mnohé z trvalých poruch zraku mají svůj původ v dětství. Přesto si často neuvědomujeme důležitost prevence a včasného odhalení zrakové vady (26).

Rozlišovací schopnost lidského oka se označuje jako zraková ostrost. Oko dokáže rozlišovat dva prostorově oddělené objekty. Obraz těchto předmětů na sítnici je oddělen nejméně jedním čípkem. Při vyšetření zrakové ostrosti se používají optotypy. Písmena či obrázky jsou sestaveny do řádků sestupně. Zdravé oko rozlišuje tyto znaky v odpovídajícím řádku, který je přiřazen k vzdálenosti v metrech. V čitateli je uvedena vzdálenost od optotypů v metrech. Ve jmenovateli je určena vzdálenost, jenž má být vhodná pro přečtení daného řádku. Obvyklá vzdálenost při vyšetření je 5 až 6 metrů. Zraková ostrost je vyjádřena 5/5 či 6/6. Rozlišujeme pokles vidění na praktickou nebo úplnou slepotu :

- praktická slepota znamená pokles vidění od 3/60 až po světlocit
- úplná slepota (amaurosa) je definována jako chybné uvedení světelné produkce, nebo vůbec žádné (50).

1.5.2 e Páteř

Páteř (columna vertebralis) se skládá z 33-34 obratlů. Je to osa vzpřímeného držení těla. Na páteř jsou připevněny pletence dolních a horních končetin, na kterých začínají svaly trupu (12).

Páteční obratle jsou rozděleny na 7 krčních, 12 hrudních, 5 bederních, srůstem 5 obratlů vznikla kost křížová, srůstem 4-5 obratlů vznikla kost kostrční. Společně tvoří tyto obratle pevný, ale pohyblivý a ohebný celek (19).

Obratle jsou tvořeny z krátkých kostí s výběžky. Rozlišujeme několik druhů různého tvaru. Základ každého obratle tvoří tělo, na který je napojen oblouk s výběžky. Obratlový otvor uzavírá oblouk s tělem. Podél páteře je páteřní kanál, jenž je vytvořen ze sloupce obratlů. Uvnitř je umístěna mícha, obaly míchy a kořeny míšních nervů. Obratlové výběžky rozlišujeme na dva příčné, čtyři kloubní a jeden trnový. Jejich funkce je ve vzájemném spojení obratlů a v připojení žeber. V příčných výběžcích prvního až sedmého krčního obratle jsou otvory, jimiž vedou páteřní tepny zásobující část mozku, mozeček a mozkový kmen. Krční obratle mají nejmenší těla. Nevětší těla nalezneme u bederních obratlů. Krční trnové výběžky jsou rozdvojené. Hrudní obratle mají dlouhé a špičaté výběžky. Destičkové výběžky nalezneme u bederních obratlů. Značně odlišné jsou první dva krční obratle (12).

Krční obratle (vertebrae cervicales) – počet 7, označení C1 – C7. (12) Pro krční obratle je typické nízké tělo a otvor v příčných výběžcích. Obratlové trna jsou ve tvaru vidlice. Pouze poslední obratel má trn vyčnívající, je dobře viditelný i hmatatelný (19).

Atlas (nosič) – první krční obratel prstenčitého tvaru. Nosič je tvořen ze dvou kostěných oblouků s mohutnějšími stranami. Horní část obratle je tvořen z ledvinových plošek, které slouží pro spojení s týlní kostí. Malá okrouhlá kloubní plocha pro zub čepovce je na předním oblouku (12).

Axis (čepovec) – druhý krční obratel. Tělo je tvořeno z výběžku, který se nazývá zub čepovce, jenž se kloubně spojuje s předním obloukem atlasu (12).

Hrudní obratle (vertebrae thoracicae) - počet 12, označení Th1 – Th 12. Výběžky jsou trnové ostré, skloněné šikmo dolů. Pro skloubení s žebry mají na příčných výběžcích jamky (19).

Bederní obratle (vertebrae lumbales) - počet 5, označení L1 – L5. Jsou typické svými objemnými vysokými těly. Trnové výběžky připomínají tvarem destičky (19).

Křížová kost (os sacrum) - počet 5. Je kloubně spojena křížokyčelními klouby s kostmi pánve. Původně tělo prvního obratle je kloubně spojeno s posledním bederním obratlem.

Kostrčení kost (os coccygis) – počet 4-5. Je považována za zbytek ocasní páteře. Kostrč se skládá z několika drobných, nepravidelných kostí (12).

Páteřní spoje jsou stabilní a pevné. V některých úsecích páteře jsou spoje omezené v pohyblivosti, což je velmi důležité pro stabilitu páteře. Páteř je důležitá pro svou opěrnou funkci, ale také tvoří kostěné pouzdro, ve kterém je umístěna mícha a kořeny míšních nervů. Na páteři nalezneme různé typy kostních spojů. Meziobratlové destičky (disci intervertebrales) jsou rozlišně vysoké, pružné chrupavky, jenž jsou vsunuty mezi mezi obratlovými těly. Destičky tvoří asi 20-25% z celkové délky páteře. V bederní části páteře nalezneme destičky nejvyšší. V tomto úseku je páteř nejvíce pohyblivá. Avšak nejčastěji se poškozuje roztržením či vysunutím destičky. V krční oblasti páteře jsou destičky velmi nízké (12).

Meziobratlové klouby způsobují pohyblivé spojení páteře. Nízká pohyblivost mezi obratli je vlastně vyvážena tzv. pohybovým součtem. To znamená, že se jednotlivé posuny v kloubech sčítají. Výsledkem je tedy pohyb většího rozsahu. Jednotlivé části páteře jsou různě pohyblivé. Krční a bederní úsek páteře jsou nejvíce pohyblivé, hrudní část páteře je v pohybu značně omezena. Mimo kloubních spojů mezi jednotlivými obratli zajišťuje pružnost páteře také její typické esovité prohnutí. Úsek páteře obloukovitě prohnutý dozadu se označuje kyfóza. Je to oblast hrudní a křížová. Prohnutí dopředu se nazývá lordóza. Můžeme ji vidět v oblasti krční a bederní páteře (12).

1.5.2 f Onemocnění páteře

Tvar páteře se promítá do tvaru zad. Zakřivení páteře se vyvíjí od narození. Vývoj i stabilita tvaru páteře se ustaluje mezi 5-6 rokem věku dítěte. Esovité zakřivení je velmi důležité pro pružné zkracování a pérování při chůzi či doskoku (12).

Vychýlení páteře do strany se nazývá bočitost, neboli skoliosa páteře (19). Pro skoliózu je typická trojrozměrná deformita s posunem obratle ve frontální rovině, sagitální (do lordózy) a transverzální (rotace). Skolióza idiopatická je

charakterizována tím, že zpočátku nejsou strukturální změny obratlů. U skoliózy dochází k dislokaci především těl obratlů (oblouky a výběžky méně). Příčné výběžky jsou více vychýleny, na straně vychýlení vyčnívají a tvoří hrb. Tento jev je patrný v hrudní části, kde příčné výběžky následují i žebra (13).

1.5.3 Obezita

V současné době se objevuje tak velký nárůst obezity, že je již používán název pandemie obezity. Podle Světové zdravotnické organizace je asi 250 miliónů obézních osob ve světě. Některé země mají obézní téměř 50 % populace. Smutné je tvrzení, se zvyšuje výskyt obezity již v dětském věku. Obezita však není pouze kosmetickou záležitostí, ale má závažné vedlejší účinky na látkovou výměnu, u dětí zatěžuje kostní, kloubní a cévní systém atd. (48).

Obezita a nadváha jsou obecně definovány jako onemocnění z nadměrného uložení tuku v organismu. Podíl tuku v organismu je běžně označován u žen do 25 až 30 procent a u mužů do 20 až 25 procent. O podílu tuku v těle vypovídá mnoho důkazů. V běžné praxi především u dospělého jedince stačí posoudit hmotnost jedince (45).

Podle názoru dietologů je často sledování televizní obrazovky spojeno s nezdravým stravováním, nejčastěji konzumací sladkostí a chipsů (48).

Z antropomorfologického hlediska dělíme obezitu na:

- symetrickou (např. gynoidní, androidní),
- dysplastickou (např. adenolipomatozy)

Gynoidní typ obezity bývá označován též jako obezita ženského typu, obezita typu hrušky nebo obezita hýžd'ového typu. Výskyt bývá častější u žen. Uložení tělesného tuku je převážně v dolní polovině těla zejména na hýždích, stehnech nebo v rozsahu celých končetin. Androidní typ obezity bývá označován jako obezita mužského typu, obezita typu jablka, obezita břišního typu, centrální obezita nebo viscerální (útrobní) obezita. Výskyt je častější u mužského pohlaví. Tělesný tuk se nachází zejména v horní polovině těla. Horní i dolní končetiny bývají štíhlé. Viscerální proto, že tuk bývá uložen ve zvýšené míře nejen v podkoží, ale i v dutině břišní mezi břišními orgány (14). Je třeba zdůraznit, že tyto formy nejsou vázány na muže a ženy. Obezitu ženského typu

může mít i muž a obezitu mužského typu může mít i žena. Obezita mužského typu je ve vyspělých zemích častější(45).

Před více než sto lety byl definován Queteletův index, který je dnes po celém světě uznávaný jako body mass index (BMI). BMI se vypočítá jako hmotnost v kilogramech dělená druhou mocninou výšky v metrech. Například měří-li jedinec 180cm a váží 100 kg, má BMI 30,8 ($100/1,8*1,8 = 100/3,24 = 30,8$). Dostává se svou váhou do pásma obezity, tedy nad kategorii nadváhy. Klasifikace tělesné hmotnosti podle BMI:

podvýživa do 18.5

normální hmotnost 18,5 až 25

nadváha 25 až 30

obezita I. stupně (mírná) 30 až 35

obezita II. stupně (střední) 35 až 40

obezita III. stupně (morbidní) nad 40 (15).

Obezita i nadváha jednoznačně přinášejí řadu komplikací. Nadváha je v podstatě předstupeň obezity. Zdravotní rizika se tedy objevují již od BMI 25 a rizika dalších onemocnění, jenž se váží k obezitě, včetně cukrovky, pak dále ostře stoupají již od hodnoty 27 a 30. Tak zvaná morbidní obezita (BMI nad 40) je bezpochyby závažným onemocněním a osoby s tímto stupněm nadváhy nepřežívají většinou 60 let. Podle některých výzkumů mají optimální životní prognózu jedinci s BMI 20 až 22 v mládí, kteří během života posunou na hodnoty blízké horní hranici normy (BMI 25). Použití BMI je tedy kromě celosvětově uznávaného měřítka pro stanovení diagnózy obezity, také zároveň ukazatelem životní prognózy a rizika většiny komplikací obezity(45).

U dětí můžeme obezitu hodnotit malinko odlišně než u dospělých. U dětí není určena obezita jen zvážením. Zohledňujeme, že na navážené hmotnosti se podílí také hmotnost kostry, svalů, tuku a vnitřních orgánů. Můžeme být dítě, které má nadměrnou hmotnost při vztahu na výšku a věk, ale není považováno za obézní. Může mít tedy silnou kostru a dobře vyvinuté svalstvo. Z opačného pohledu můžeme dojít k situaci,

kdy dítě má hmotnost přesahující jen o něco málo hmotnost přiměřenou, ale obézní je. Je to proto, že má tenkou kostru, slabě vyvinutou svalovinu a velké procento hmotnosti tvoří podkožní tuková vrstva. Za obézní tedy považujeme takové dítě, kde při měření podkožní vrstvy tukové tkáně na různých částech těla zjistíme nadměrný rozměr. V dětském věku se může pouze orientačně používat porovnání výšky, věku a hmotnosti dítěte na percentilovém grafu. V současné době jsou tyto percentilové grafy uvedeny ve Zdravotním a očkovacím průkazu dítěte. Může se používat výpočet BMI (body mass index), ale není pro dětský věk úplně směrodatný. Při prokázání nadváhy je nutností podstoupit vyšetření látkové výměny dítěte (22).

Uvádí se, že pouze u pěti procent dětí stojí za obezitou hormonální nebo genetické onemocnění. V ostatních případech se na nadbytečných kilogramech podepisuje nevhodná strava a životní styl, zejména málo pohybu. Výzkum v České republice vypovídá, že je u nás přibližně devět procent dětí s nadváhou. Obézní děti představují v současné době šest procent (39). V poslední době se však stále uvažuje i o možné genetické dispozici (22). Z četných výzkumů vyplývá, že většina dětí nesnídá. Oběd ve školském zařízení často nedojídají. Rodina se často setkává po celodenním zaměstnání až večer. Matka připravuje často narychlo, ale o to víc bohatou večeří na kalorie. Po ní pravidelně následuje sledování televizních pořadů spojené s dalším požíváním různých pamlsků. Dalším zlozvykem je nadměrná spotřeba slazených nápojů, sladkých sirupů, limonád (22). Alexandra Moravcová z Kliniky dětského a dorostového lékařství Všeobecné fakultní nemocnice uvádí, že děti s nadbytečnými kilogramy přibývá již v mateřských školách. Ojedinělé dnes už nejsou čtyřleté až pětileté děti s 50 kilogramy. S problémem nadváhy bojuje každé druhé dítě z deseti. Dle názorů odborníků se situace bude pravděpodobně ještě zhoršovat. A navíc je jisté, že pokud se obezita neřeší již v dětství, tak osmi z deseti dětem zůstane i v dospělosti. Především pohybový aparát je v době růstu a vývoje dítěte nadváhou velmi zatěžován. Obézní děti trpí bolestmi kloubů, mají ortopedické problémy, ale také kožní a dýchací potíže. Může dojít ke zvýšení krevního tlaku (39). Často se na obezitě dětí podepisuje nemalou měrou nedostatečný pohyb. Celé dopoledne a často i odpoledne tráví dítě ve škole, poté následuje účast na různých zájmových akcích většinou spojených se sezením. Večer sezení plynule

pokračuje v rodinném kruhu u televize. Pouze malá část dětí se zabývá sportovní činností mimo povinnou tělesnou výchovu ve škole. Ovšem obézní dítě se snaží i této své jediné tělesné aktivitě vyhnout. Důvodem je jasný, obézní dítě nemůže stačit svým spolužákům s přiměřenou hmotností. Pokud má dítě hmotnost např. o 15 kg větší, než by odpovídala jeho věku a výšce, pak se při jakékoliv fyzické činnosti chová tak, jako by neslo na zádech patnáctikilovou zátěž. Zákonitě nemůže tedy podat stejný výkon jako ostatní vrstevníci. Neúspěch při tělesné výchově a neobratnost vedou k tomu, že se obézní dítě, snaží tělesné výchově vyhnout. Ochuzuje se tak o jednu z možností svou fyzickou obratnost zlepšovat. Neobratné dítě dává svým spolužákům možnost, aby bylo vybráno jako terč jejich žertů. Obézní dítě reaguje na svou váhu několika způsoby. Může se stáhnout do osamocení, záměrně se vyhýbá dětské společnosti, neúčastní se pohybových her, a tím více se omezuje jeho pohyb. Druhou možností je naopak vystavení své nadměrné váhy na odív. Ukazuje co všechno dovede sníst a stává se jakýmsi třídním šaškem. Ve svém nitru se však svou situací dále trápí. Nemůže se s obezitou vyrovnat, ale navenek hraje roli dítěte navýsost spokojeného. Tady obézní dítě není osamoceno. Přispívá k obveselení ostatních a tak se stane vyhledávaným společníkem. Ovšem ani jedna varianta nepřispívá k redukci hmotnosti (34).

Komplikace obezity můžeme rozdělit na mechanické a metabolické. K mechanickým řadíme opotřebení kloubů, dušnost, poruchy dechu ve spánku, chrápání... Cukrovku, hypertenzi, aterosklerózu, ale i sterilitu a vznik některých zhoubných nádorů řadíme k metabolickým komplikacím. Mezi nádorová onemocnění souvisejícím s obezitou patří např. nádory prsu, dělohy, prostaty, tlustého střeva. Při poklesu hmotnosti o 10 procent dochází k poklesu všech metabolických komplikací až o 50 procent (45). Při nadměrné hmotnosti dochází k ovlivnění látkové výměny tuků a cukrů. Proto obézní děti mají změny v hodnotách triacylglycerolů, které jsou zvýšené. Časté jsou i vyšší hodnoty cholesterolu v krvi. Všechny tyto změny mohou v pozdějším věku mít nepříznivý vliv na cévní stěny a mohou vést k ateroskleróze. Další podstatné látkové úchyly nalézáme ve změně hladiny inzulínu a v hospodaření s cukry. Obézní děti špatně zpracovávají cukry. Hovoříme o intoleranci cukru i při zvýšené produkci inzulínu. Tento stav může vést k vzniku diabetes mellitus na inzulínu nezávislém.

Jmenované poruchy látkové výměny u dětí vedou k závažným chorobám v dospělosti či ve stáří. Děti vnímají ještě další vedlejší vady. Obezita výrazně zatěžuje rostoucí dětský organismus, především vyvíjející se kostru. Ne ojediněle nacházíme kyfózu (kulatá záda) či skoliózu (uchýlení páteře do strany), nebo vbočená kolena. Kloubní změny vedou k časným artrotickým poruchám. Děti mohou mít již rozšířené žíly na dolních končetinách (varixy), nebo už i trpět žlučovými kaménky. Při dlouhotrvající nadváze je ztížena i práce srdce a plic. Zatím ještě pořád otázkou zůstává, zda nadměrná hmotnost v rodině je převážně následkem způsobu života a stravování, nebo vlivem genetické informace. Musíme připustit, že vrozená dispozice existuje. Není tomu tak dávno, co byl zjištěn gen, který je umístěn v tukových buňkách. Produktem tohoto genu je bílkovina leptin. Leptin je považován za signál, který jde z tukové tkáně k hypotalamu. Tím je ovlivněn příjem potravy, tedy pocit hladu. Rovněž se podílí na výdeji energie a výrobě tepla uvnitř organismu. Množství leptinu se mění během vývoje dítěte. V období puberty dochází k urychlení růstu, ke změnám tělesného složení a tedy k většímu přívodu potravy. Hladina leptinu u dospívajících je signálem, že organismus má vzhledem k zvýšené chuti k jídlu vytvořeny dostatečné energetické zásoby pro náročný pubertální vývoj. V této době je v těle resistance na leptinové signály. Tím může dojít k poruše koordinace regulačních mechanismů a ke zvýšení hmotnosti trvale, protože resistance přetrvává. Hladina leptinu u obézních dětí byla zaznamenána vyšší než u dětí kontrolních. Stav se upraví až teprve po redukci hmotnosti (22).

Základem úspěšného boje s obezitou je nastavit životní styl tak, aby mělo dítě rozumnou výživu, tedy vhodnou dietu a dostatek pohybu. Jídelníček dítěte by měl být složen převážně z ovoce, zeleniny, celozrnných výrobků, nízkotučných mléčných výrobků. Preferovat tuky s nízkým obsahem nasycených mastných kyselin tzn. rostlinné tuky, rostlinné oleje, olivové oleje atd. Úprava stravy v dětství vždy musí být adekvátní věku, aby dítě přijímalo dostatek živin, jenž jsou nezbytné pro růst a vývoj. Dieta tedy nemůže být tak striktní jako u dospělých. Dítě by nemělo mít pocit hladu a úbytky na váze by měly být pozvolné – ne více než půl kilogramu za měsíc (39). Léčba je obtížná a vyžaduje pevnou vůli dítěte a spolupráci celé rodiny. Při úpravě jídelníčku se dítě nemá cítit, že je mu některý druh potravin odepírán. Vhodné řešení je v dodržování

režimu celé rodiny. Důraz je kladen na pravidelnosti ve stravování, na rozdělení jídla na 5 denních porcí, na vyloučení všech energeticky bohatých potravin jako např. bramborové hranolky, chipsy, tučné pečivo (koblihy), smetanové zmrzliny, cukrářské výrobky, majonézy, ale i některé druhy drůbeže (husa, kachna, u kuřat nejíst kůži), uzeniny, sekaná a mletá masa, plnotučné mléčné výrobky, šlehačka, tučné sýry. Např. u mletého masa se předpokládá 1176 kJ (kilojoulů) a 25,4 g tuku ve 100 g, u kuřete bez kůže 313 kJ a 2,4 g tuku, u kapra 239 kJ a 2,9 g tuku. Lučina 60% má 1194 kJ a 26,5 g tuku, bílý jogurt 366 kJ a 4,1 g tuku, mléčná čokoláda 2291 kJ a 31,9 g tuku. Z ovoce jsou nejbohatší banány s 370 kJ, ananas má 130 kJ a 0,1 g tuku, rajčata 83 kJ a 0,2 g tuku. Rohlík obsahuje 1194 kJ, cola 163 kJ. Lze sestavit jídelníček z druhů potravin, jenž jsou chutné a dítě nasytí. Jídelníček podpoří růst, ale nepovede k nadměrné tvorbě tukových zásob. Velmi důležitou součástí léčby i prevence obezity je dostatečný pohyb. Vhodná je chůze, jízda na kole, plavání. Výhodou je, že každodenní chůze nevyžaduje určitou specifika prostředí, ani času a chůzi lze využít vždy a všude. Úprava životního stylu je však nezbytná. Poslední jídlo by mělo být nejméně dvě hodiny před spánkem dítěte. Zvláště u dětí je výhodnější správným způsobem života předejít vzniku obezity (22).

1.6. Sociální oblast

1.6.1 Socializace

Sociologický pojem „socializace,, je odvozen z latinského sociális, což znamená společný. Tento pojem zahrnuje proces, při kterém se jedinec začleňuje do společnosti. Pokud je socializace úspěšná, má individuum v sobě zakotveny sociální hodnoty, normy dané společností. Vytváří také sociální role společenského a kulturního okolí. Socializace není nikdy ukončena. Jedná se totiž o vývoj osobnosti k níž se váže individualita, jenž jedince odlišuje od okolí, ale také sociální charakter konkrétní společnosti (hodnoty, normy, sociální role apod.). Během socializace dochází k proměnám, jimiž se jedinec postupně vyvíjí od výchozího stavu novorozeněte a stává se

z něho člověk jako kulturní bytost, která je schopná fungovat ve složitém systému lidské společnosti.

Rozlišujeme tři druhy socializace:

- primární
- sekundární
- terciální.

Primární socializace probíhá v rodinném prostředí a končí uzavřením individualizace jednotlivce. Normy, získané během této socializace, se vstřebají a platí jako stabilní, ale mohou se během života ještě změnit. Primární socializace se datuje do třetího roku života.

- Sekundární socializace připravuje jednotlivce na jeho roli ve společnosti a probíhá zejména v rodině, ve školských zařízeních a v kontaktu s vrstevníky.

- Terciální socializace probíhá v dospělosti. Obsahuje především neustálé přejímání, uskutečňující se v interakci se svým sociálním okolím (42). Jedno ze sociologických tvrzení uvádí, televize působí vzájemnou izolaci lidí, není vhodná ani pro naše těla, ani pro naše mozky. Neokortex, vývojově mladší část velkého mozku, ovlivňuje mimo jiné i vztahy mezi lidmi. Vyvíjí se prostřednictvím interakce, kterou televizní obrazovka po nás nevyžaduje. Mnozí z nás tráví s obrazovkou více času než se svou rodinou a přáteli (10).

1.6.2 Socializace dítěte

Pokroky v sociální oblasti jsou podpořeny motorickými dovednostmi a schopností dorozumět se řečí. Autonomním se dítě stává tím, že se samo dostane tam kam chce, vezme si co chce, ale hlavně pokročí v sebeobsluze. Kolem prvního roku života začíná většinou dítě spolupracovat při oblékání – prostrčí ručičku nastaveným rukávem, zvedá nožičku při oblékání. V patnácti měsících umí jíst samo lžící. V roce a půl umí zacházet s hrnkem a při pití nebryndá. V průběhu druhého roku se většina dětí naučí tělesné čistotě. Aktivní spolupráce je možná teprve tehdy, až když dítě „dozrálo“, a začíná si uvědomovat potřebu močení. Je schopno aktivně sdělovat potřeby slovy a kontrolovat svěrače. Samozřejmě, že se musí vždy přihlížet k vývoji konkrétního dítěte.

Zpravidla už kolem jednoho roku dítě po posazení na nočník- například po probuzení- spolupracuje. V této době ještě samo nehlásí potřebu a úspěch je závislý spíše na pozornosti matky, než na aktivní kontrole dítěte. Té dosahují děti většinou koncem druhého roku, když již dítě své potřeby samo hlásí. Ale přeci jenom občas může dojít k „nehodě,“. Zejména je-li dítě zaujato hrou, nebo v noci. Během třetího roku si dítě osvojí některé dovednosti při oblékání. Umí si nazout boty, rozepnout i zapnout knoflíky. Je to doba, kdy se značně zdokonalí stolování – nepřevrací lžíci, nebryndá tolik jako dříve. Ve třech letech se děti již oblékají pouze s malou pomocí dospělých. Sami si dovedou umýt ruce a i jinak dokazují svou samostatnost.

Toto lidské období je velmi roztomilé pro okolí. Je to čas, kdy se velmi rychle rozvíjí všechny jmenované dovednosti a vzbuzují pobavenou pozornost okolí. Patrně nikdy není dítě tak roztomilé, ale současně i tak vzdorovité a náročné na čas a trpělivost rodičů. Je jisté, že dítě mezi prvním a třetím rokem života získalo značně na své samostatnosti a současně se mnohem více zapojilo do lidského společenství (21).

Dovršením třetího roku dochází k ukončení primárního období socializace. Nastává socializace sekundární (42). Do r. 1989 školství u nás mělo charakter jednotné školy. To v praxi znamenalo, že pedagogové se v mateřských školách striktně drželi normativních osnov (Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy). Tyto osnovy představovaly jednotné časové tematické plány a metodické příručky. Kritický rozbor poukázal na to, že práce pedagogů, ať už myšlena v dobré víře udělat pro dítě to nejlepší, mnohdy omezovala aktivitu dítěte a málo respektovala jeho vlastní potřeby. Podobně nedostatečně reflektovala na individuální předpoklady a vnitřní motivy. Změny po roce 1990 přinesly otevření prostoru pro individuální svobodu pedagoga i dítěte. Tyto změny, jenž deklarovala zejména Bílá kniha, se začaly promítat poměrně rychle. Mateřské školy se individualizovali v orientaci vzdělávání a především v přístupu k dítěti. Formy a metody práce se maximálně přizpůsobily přirozenému vývoji a vzdělávacím potřebám předškolního dítěte. Pedagogové mohou volit různorodé pedagogické přístupy a uplatňovat i vlastní iniciativu, při které jsou děti považovány jako individuální osobnosti účastníci se procesem výchovy a vzdělávání. Důraz je kladen na integrované vzdělávání. Vzdělávání zasahuje vždy uceleně osobnost dítěte, tedy po

stránce fyzické, psychické i sociální. Rozvíjí učení i poznání. Pedagog v mateřské škole si musí uvědomovat všechny přirozené souvislosti, proměnlivost a vývoj. Nejde tedy pouze o vysvětlování a předávání poznatků, ale o vnímání osobnosti dítěte. Dítě musí spolupracovat a citově prožívat bezprostřední vztahy k okolí. Předškolní vzdělávání je tedy v současnosti založeno na postupném získávání a rozvíjení kompetencí, na prožitkovém učení, na široké a pestré nabídce činností soustředěných kolem dítěti blízkých a prakticky využitelných témat, na vzájemné komunikaci a kooperaci. U každého dítěte musí pedagog znovu hledat individuálně vhodné vzdělávací postupy a zvažovat nejvhodnější postup k dítěti (41). Během doby platnosti Rámcového programu pro předškolní vzdělávání vznikly rámcové programy pro další úroveň vzdělávání - pro základní vzdělávání (RVP ZV) a gymnaziální (RVP GV). Důvodem byla kompatibilita vzdělávání dětí od nejtělejšího věku až po středoškoláky (40).

V této životní etapě se vyvíjí všechny tři vývojové aspekty-sociální reaktivity, sociálních kontrol, sociálních rolí. V útlém dětství má dítě dovoleno téměř všechno – neudrží samo čistotu, nejlíží lžičkou, ani neuposlechne ihned příkazy. Teprve později dochází k sociálnímu tlaku, aby veškeré své chování přizpůsobilo společnosti, ve které žije. V našich zeměpisných šířkách dochází k tlaku na dítě spíše postupně. Právě od třech let je tlak na dítě nejsilnější. Je důležité si uvědomit, že socializace se netýká pouze vnějších projevů chování, ale především socializací vnitřních prožitků dítěte. Je to základ pro celý další emoční vývoj a rozvoj vlastního sebepojetí. Nejdříve dítě vnímá pocity pouze jako bezprostřední reakci na situaci. Teprve mezi 3 –5 rokem dítě začne chápat subjektivní povahu emocí. Chápe, že pocity druhých závisejí na tom, jak oni sami situaci vnímají. Dítě si již uvědomuje, že stejná situace může u každého vyvolat různé pocity. Jde o tzv. teorii mysli. Předškolní dítě se tedy domnívá, že projevy chování jsou odrazem prožitků. Teprve ve školním věku začínají děti své pocity maskovat. Mnoha studií se váže k sledování vytváření sociálních rolí. Zhruba do dvou a půl roku si děti stejného věku společně ještě nedokáží hrát jinak, než nápodobou, či taháním o hračky. Asociativní hra se projeví asi od 3 let. Znamená to, že se jedinci již spolupodílejí na hře. Pak přichází kooperativní hraní, kdy si jasně rozdělí své role. Hra má nezastupitelnou úlohu v socializačním procesu dítěte (21).

2. Cíl práce a hypotézy

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat psychosociální aspekty sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku.

2.2 Hypotézy

Na základě analýzy literatury předpokládáme tyto hypotézy:

1. Děti v předškolním věku se věnují sledování televize více než jiným volnočasovým aktivitám.
2. Sledování televize představuje pro předškolní děti ve srovnání s jinými činnostmi jednu z nejoblíbenějších aktivit.

Rodiče subjektivně hodnotí vliv televizního vysílání na chování svých dětí v předškolním věku jako významný.

3. Metodika

3.1 Kvantitativně-kvalitativní výzkum

V práci byl použit kvantitativně-kvalitativní výzkum, metoda dotazování, pozorování a rozhovoru.

Pro soubor vybraných rodičů dětí předškolního věku, docházejících do MŠ v Milevsku, byl použit dotazník. Jako doplňkové metody bylo použito metody pozorování těchto dětí.

Metoda rozhovoru byla použita u respondentů z řad pedagogického personálu MŠ Pastelka v Milevsku.

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Soubor tvoří 80 rodičů dětí předškolního věku, docházejících do MŠ Pastelka v Milevsku. Soubor byl vybrán dle specifikace věku.

Těžiště informací bylo v dotaznících pro rodiče, v jejichž posouzení se poukazovalo na vztah dětí k televiznímu vysílání. Byla zjištěna četnost jednotlivých odpovědí a tato kvalitativními postupy dále analyzována.

Pro rozhovor s personálem byly vybráni 3 zástupci – ředitelka MŠ Pastelka, 2 pedagogické pracovnice, tak aby byl zachován pohled na problematiku z co nejširšího hlediska.

4. Výsledky

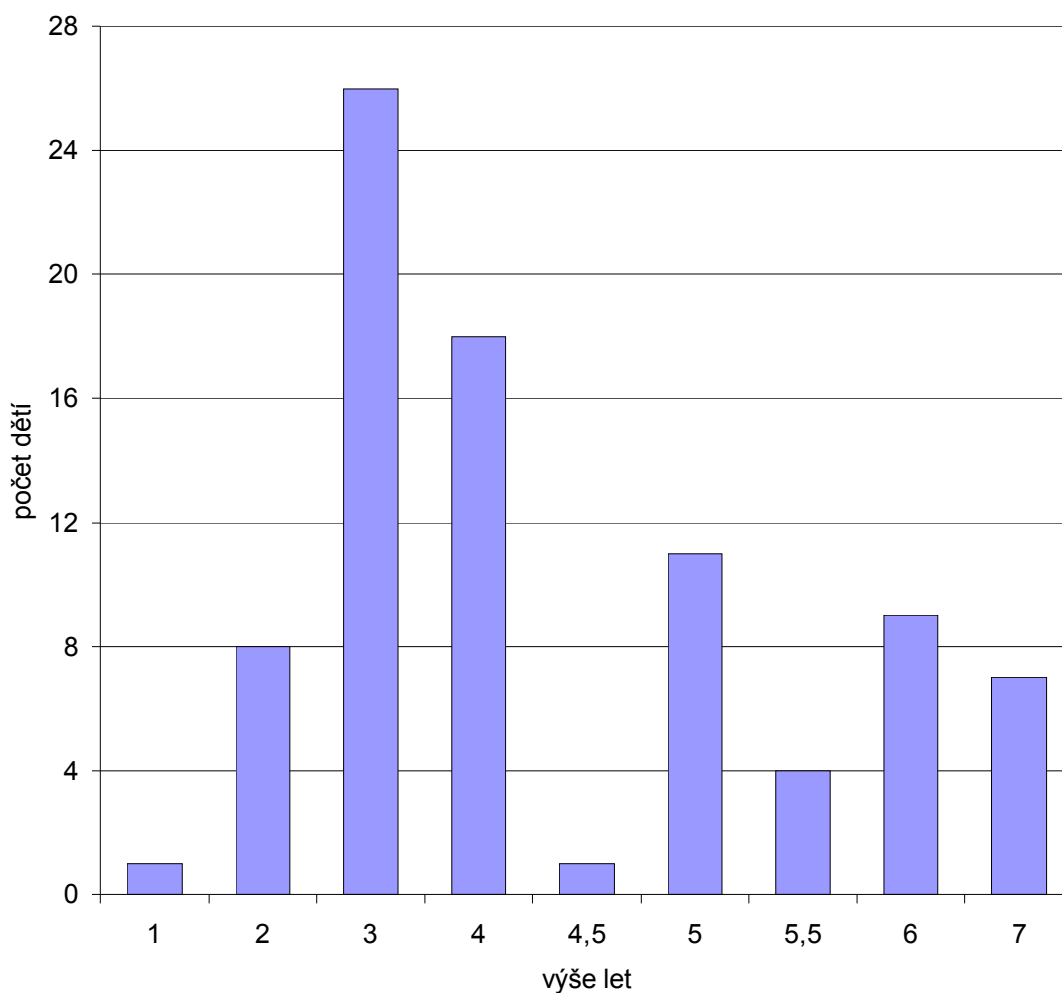
4.1 Výsledky dotazníků

Následují výsledky z dotazníků vyplněných rodiči, jejichž děti navštěvují MŠ Pastelka v Milevsku.

Otázka 1.- Kolik let je Vašemu dítěti?

Výsledek: Nejvíce byly zaznamenány děti ve věku 3 let. Konkrétní věkové zastoupení mezi respondenty zkoumaného vzorku ukazuje Graf 1.

Graf 1.- Věkové zastoupení ve zkoumaném vzorku

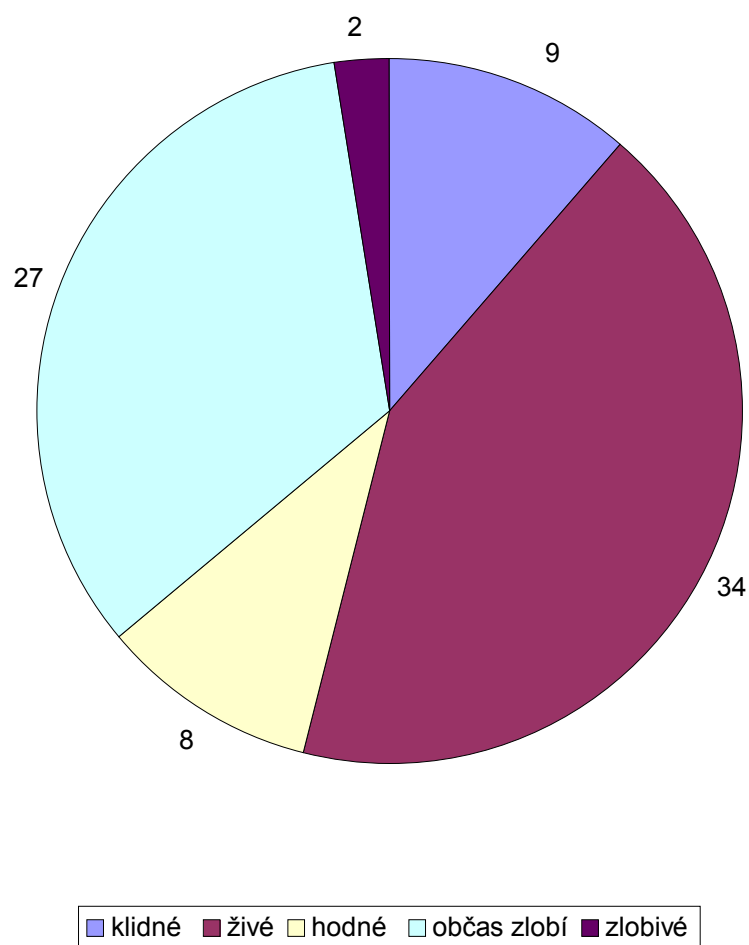

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 2.- Mezi jaké typy dětí by jste ho zařadil/a (klidné, živé, hodné, občas zlobí, zlobivé).

Výsledek: Nejčastěji rodiče označili děti jako živé. Přesné hodnocení dětí zkoumaného souboru je zaznamenáno v Grafu 2.

Graf 2.- Výskyt temperamentu dětí zkoumaného souboru.

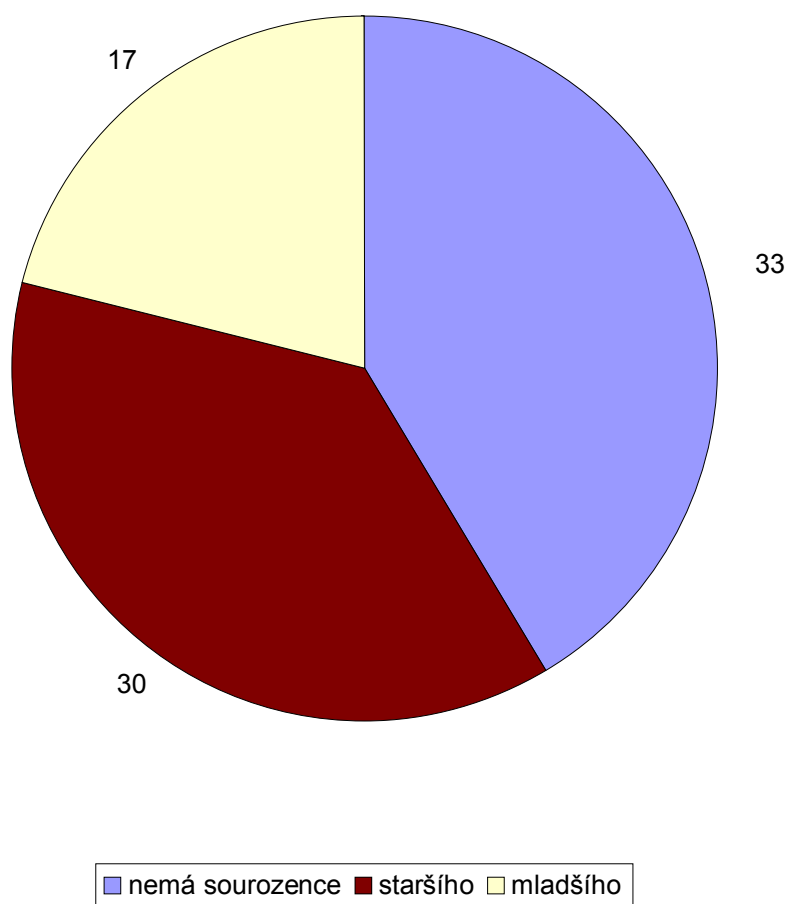

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 3. – Má Vaše předškolní dítě sourozence?(pokud ano, specifikujte zda mladšího, či staršího).

Výsledek: Přesné odpovědi jsou zaznamenány v Grafu 3.

Graf 3.- Počty dětí, které mají sourozence mladšího či staršího, ze zvoleného souboru.Počet dětí, jenž nemají sourozence, ze zvoleného souboru.

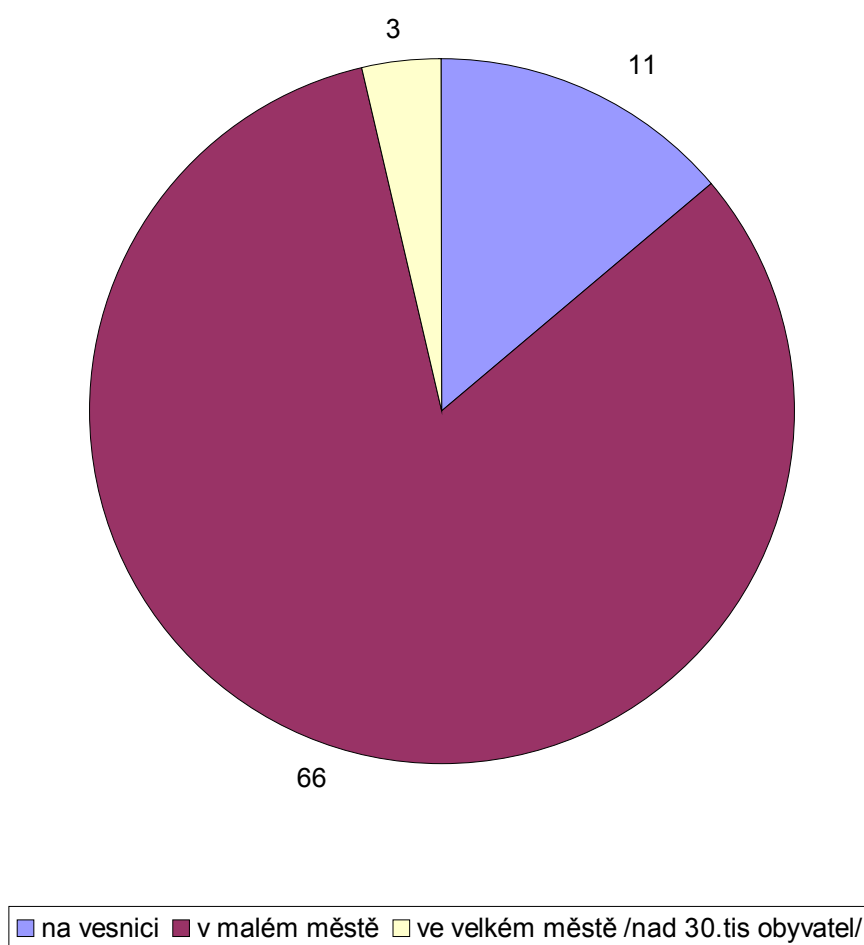

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 4. – Bydlíte – na vesnici, v malém městě, ve velkém městě (nad 30.tis.obyvateľ).

Výsledek: Převážná většina z oslovených rodin bydlí v malém městě. Přesná data jsou zaznamenána v Grafu 4.

Graf 4. – Určení místa bydliště oslovených rodin.

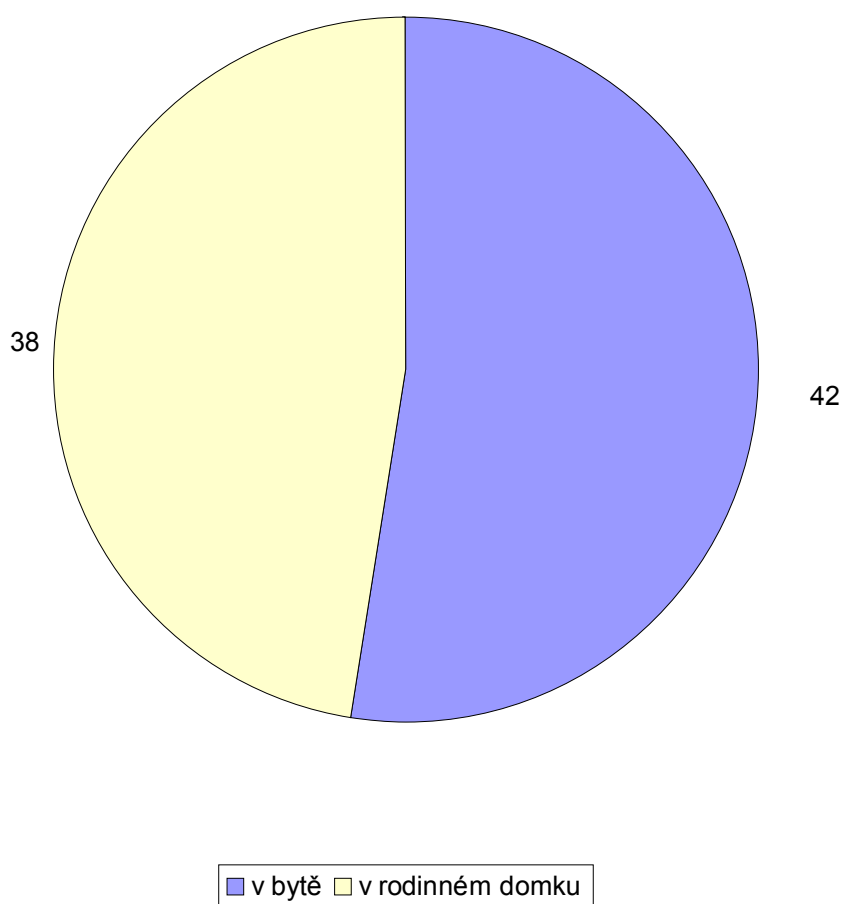

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 5. – Bydlíte v bytě, nebo v rodinném domku.

Výsledek: Z odpovědí respondentů vyplývá, že zhruba polovina dětí bydlí v bytě, polovina v domku. Přesné počty jsou vyjádřeny v Grafu 5.

Graf 5. – Záznam typu bydlení respondentů

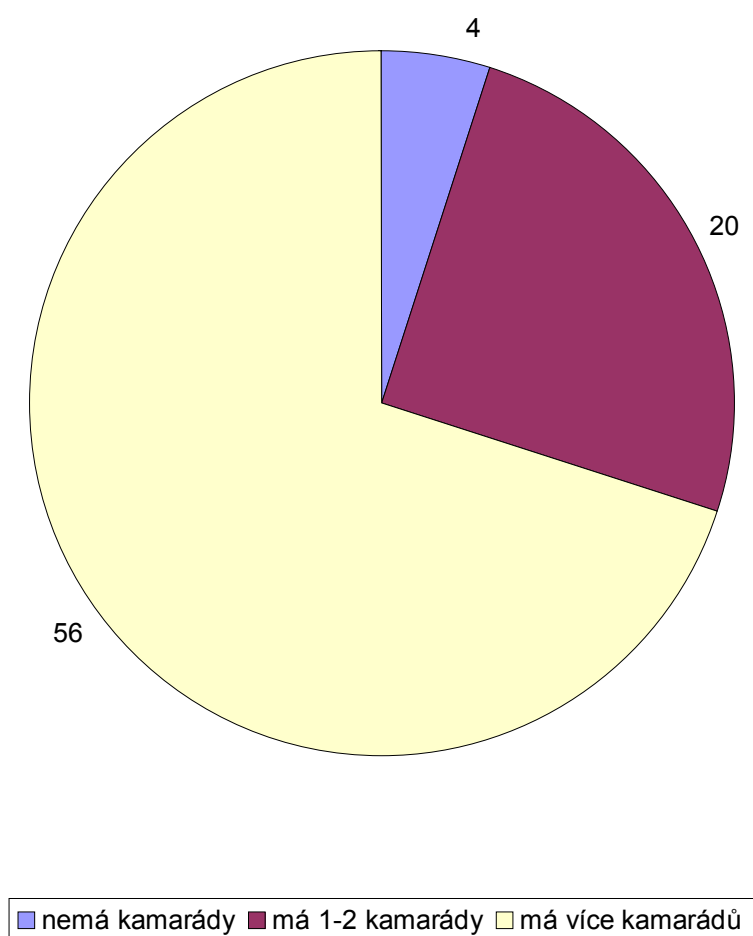

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 6. – V blízkosti Vašeho bydliště dítě nemá kamarády, má 1-2, má více kamarádů.

Výsledek: Většina rodičů uvedla, že jejich děti mají více kamarádů v okolí jejich bydliště. Přesné počty vyjadřuje Graf 6.

Graf 6. – Zastoupení dětí s kamarády a bez kamarádů ve svém okolí.

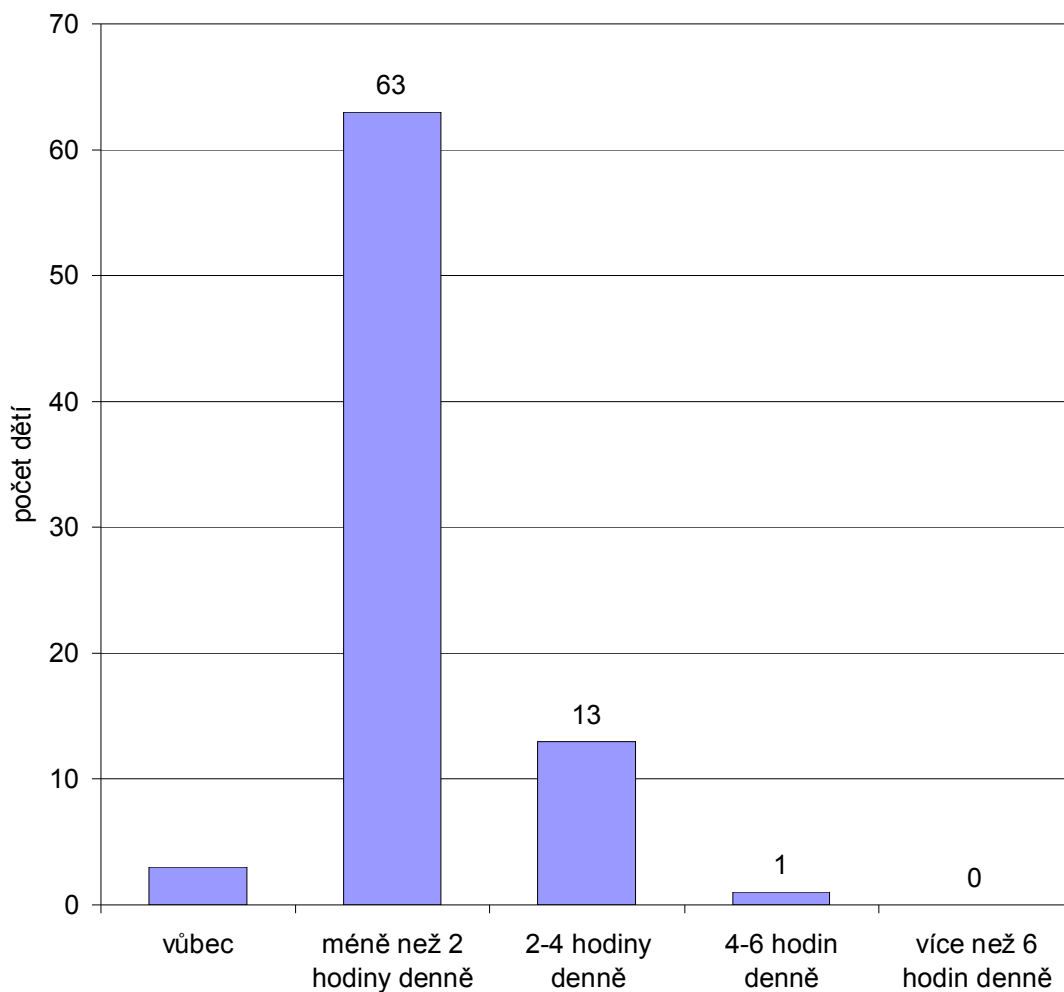

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 7. – Kolik času tráví Vaše dítě sledováním TV?

Výsledek: Z oslovených respondentů nejvíce bylo uváděno, že děti sledují TV méně než 2 hodiny denně. Přesná data jsou zaznamenána v Grafu 7.

Graf 7. – Počet hodin strávených při sledování TV

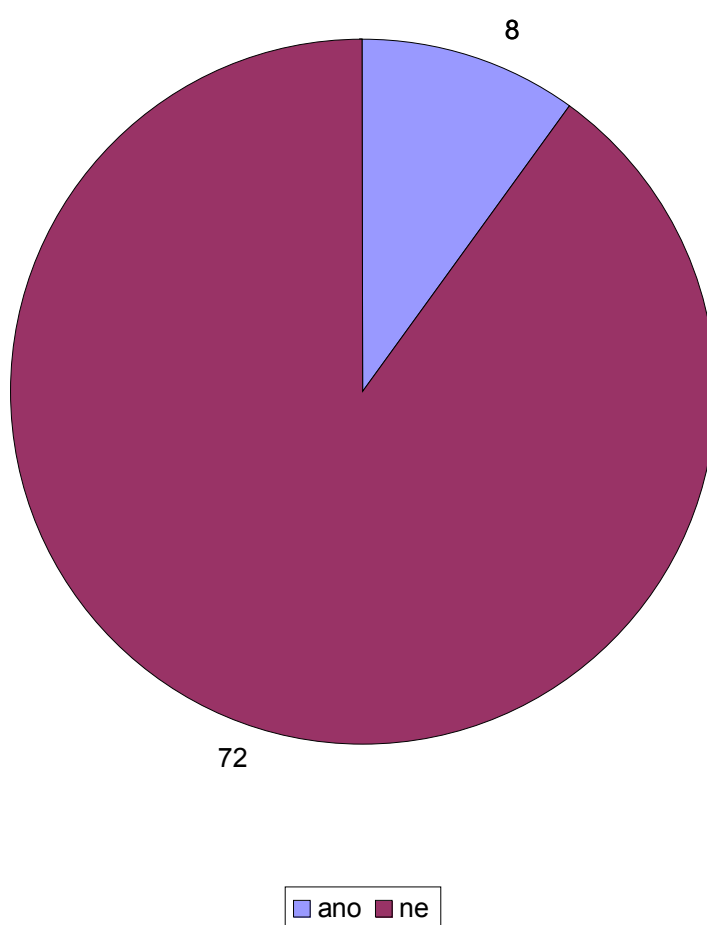

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 8. – Věnuje Vaše dítě pozornost televizním pořadům více než hře s vrstevníky?

Výsledek: Přesné počty dětí, jenž věnují více pozornosti televiznímu vysílání jsou uvedeny v Grafu 8.

Graf 8. – Poměr počtu dětí věnující se hře s vrstevníky a sledování televizního vysílání

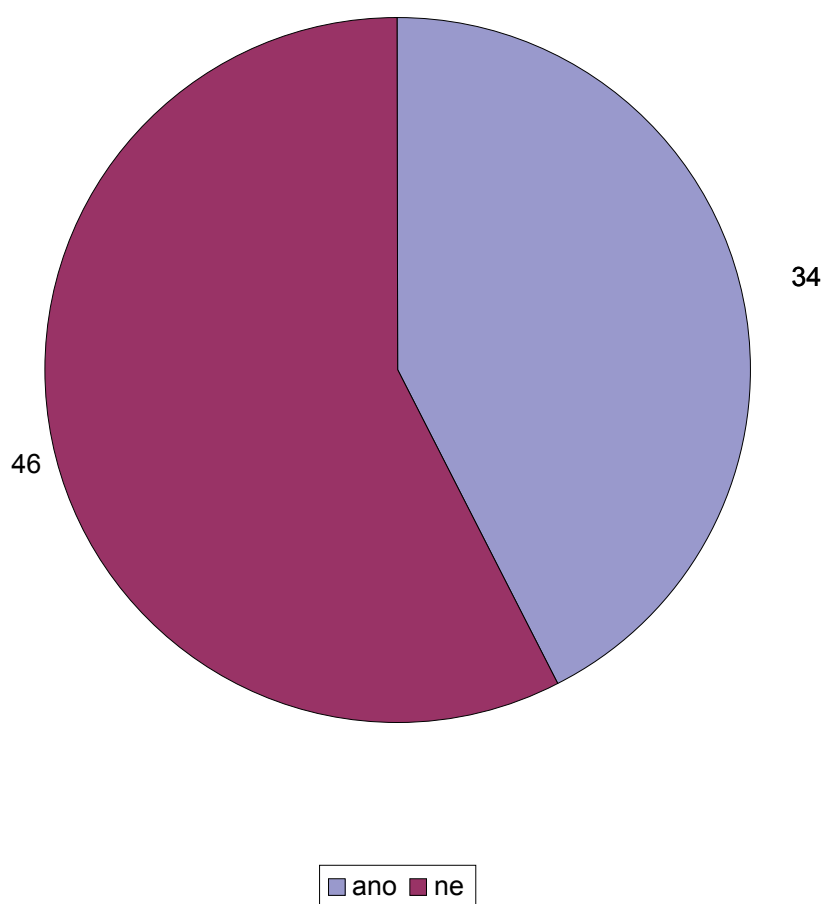

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 9. – Věnuje Vaše dítě pozornost televizním pořadům ve stejné míře jako jiným aktivitám, které jsou po něj důležité?

Výsledek: 46 oslovených rodičů uvádí, že pro jejich dítě není sledování televizních pořadů důležité jako jiné aktivity. Přesný počet dětí je uveden v Grafu 9.

Graf 9. – Důležitost sledování televizního vysílání

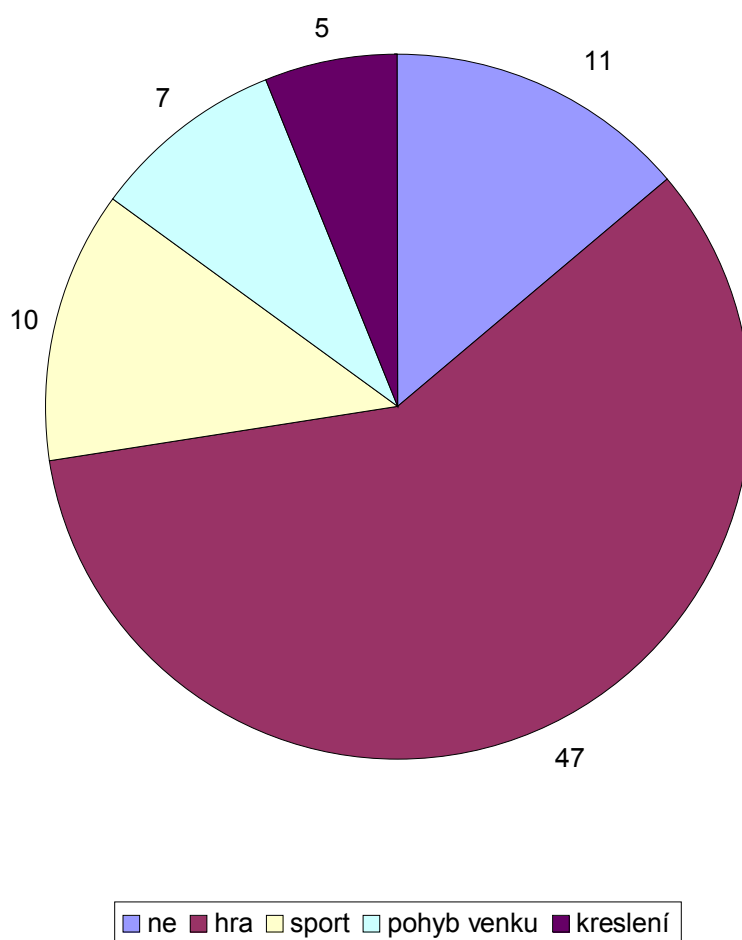

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 10. – Upřednostňuje dítě jiné aktivity před sledováním televizních pořadů? Pokud ano, prosím, uveďte konkrétní aktivitu.

Výsledek: Pouze 11 respondentů odpovědělo, že upřednostňují sledování televizních pořadů. Konkrétní počet dětí ukazuje Graf 10.

Graf 10. – Zastoupení počtu dětí v preferenci jednotlivých aktivit

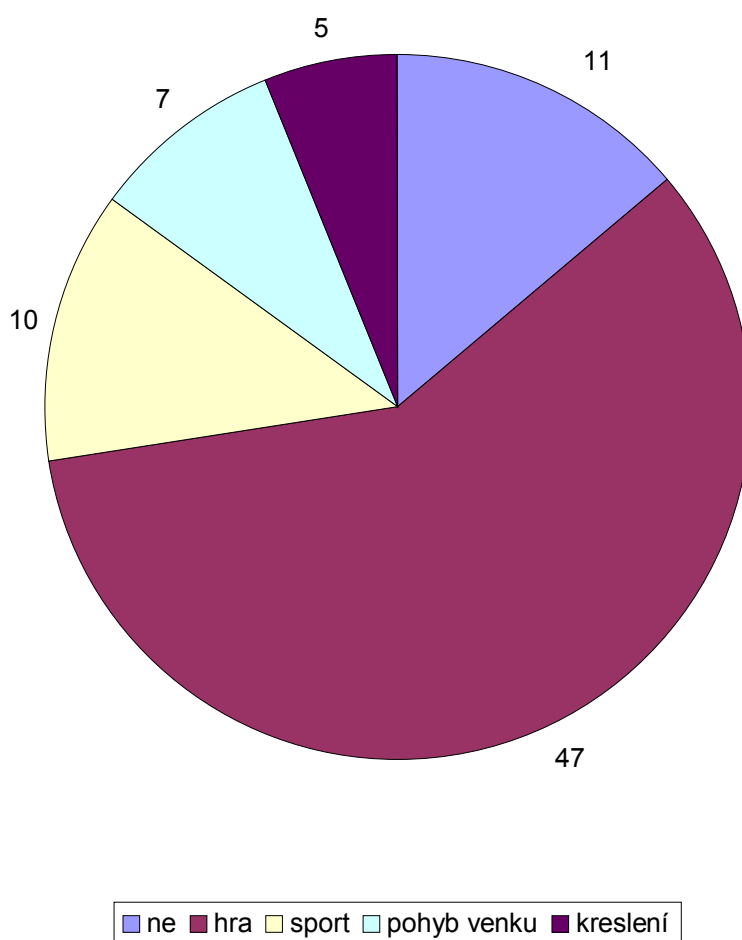

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 11. – Kolik času tráví dítě aktivitami uvedenými v odpovědi u otázky 10?

Výsledek: Respondenti nejčastěji uváděli, že děti se věnují své oblíbené aktivitě 2-4 hodiny denně. Přesná data jsou uvedena v Grafu 11.

Graf 11. – Počet hodin strávených oblíbenými aktivitami

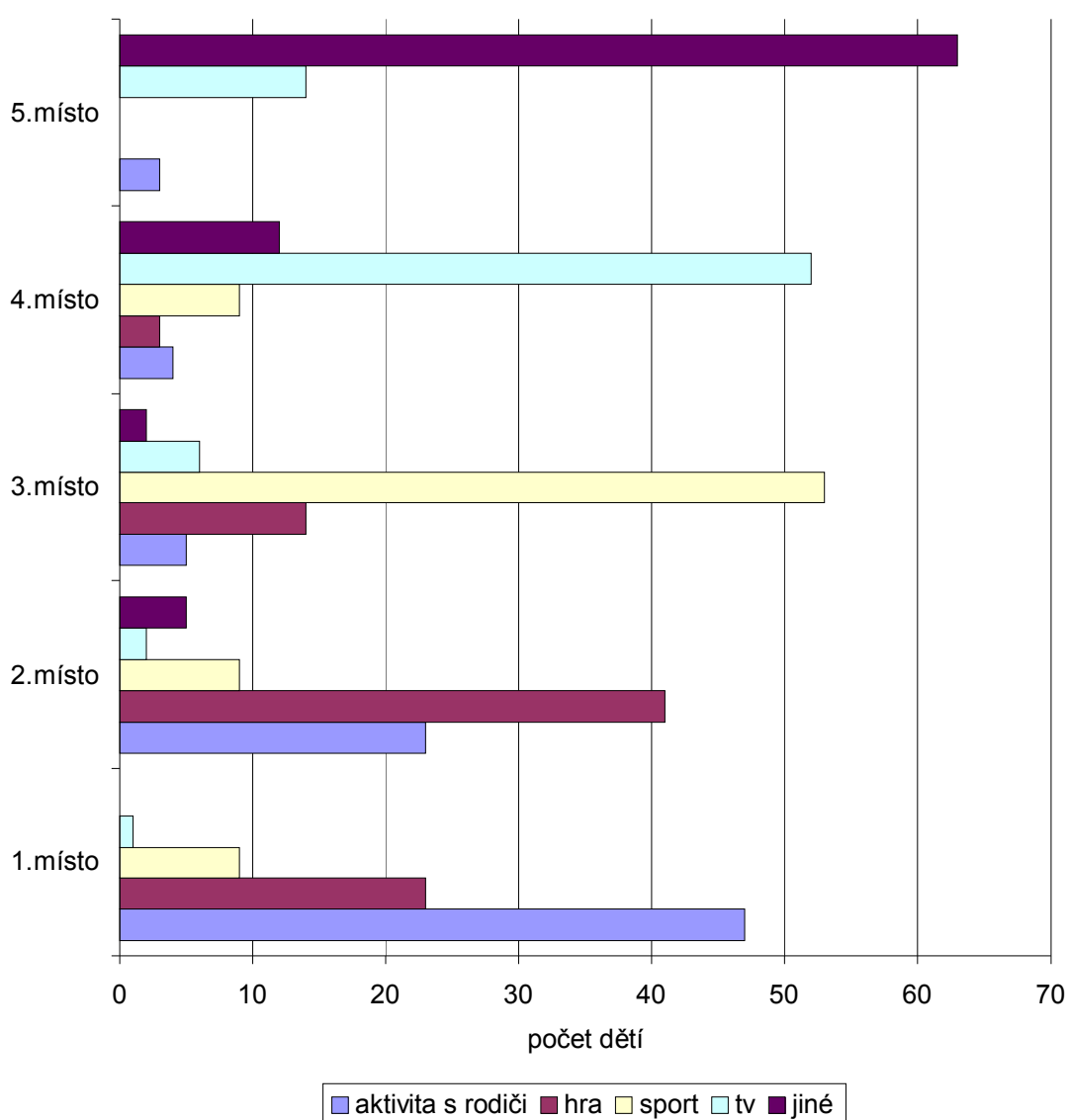

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 12. – Ohodnořte jednotlivé aktivity, tak jak si myslíte, že jsou pro Vaše dítě důležité. Znamkujte od 1 do 5 (nejdůležitější 1, nejméně důležité 5)

Výsledek: Z odpovědí vyplívá, že nejvíce důležité jsou pro děti aktivity společné s rodiči, na druhém místě je hra, na třetím místě sport, na čtvrtém místě TV a ostatní aktivity jsou nejméně důležité. Přesná data vázající se k jednotlivým aktivitám jsou zaznamenána v Grafu 12.

Graf 12. – Poměr jednotlivých aktivit

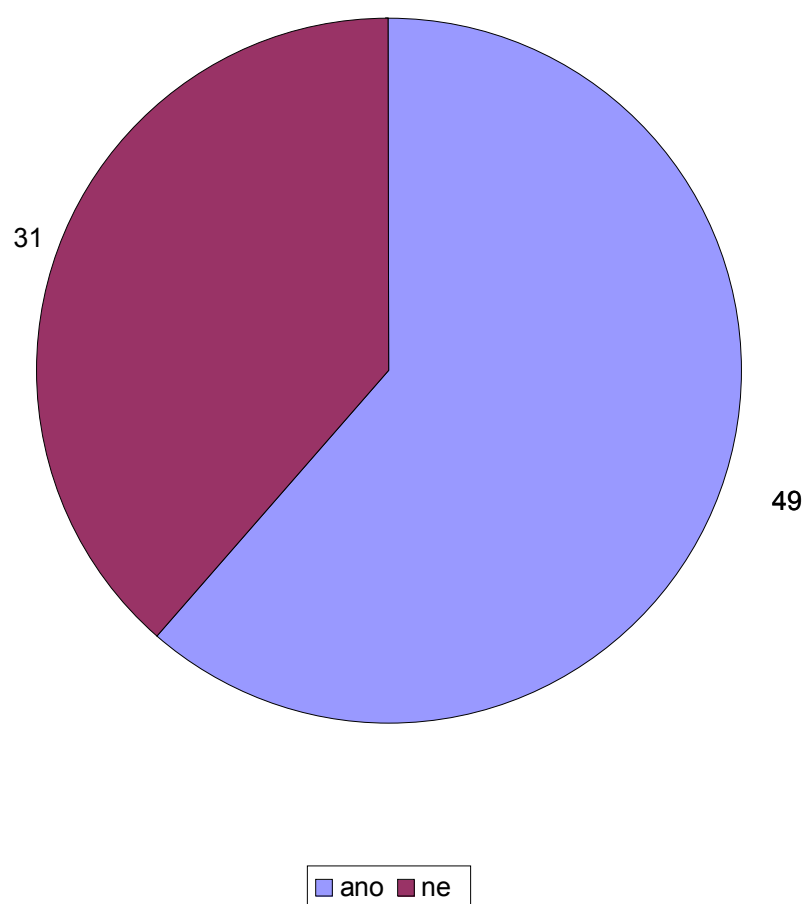

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 13. - Může si doma dítě samo pustit televizi?

Výsledek: Z výzkumu vyplývá, že 49 předškolních dětí z daného souboru si může samo pustit televizi. Naopak 31 dětí nemůže samovolně spustit televizi. Skutečnosti jsou zaznamenány v Grafu 13.

Graf 13. – Zastoupení dětí vzhledem k spuštění TV

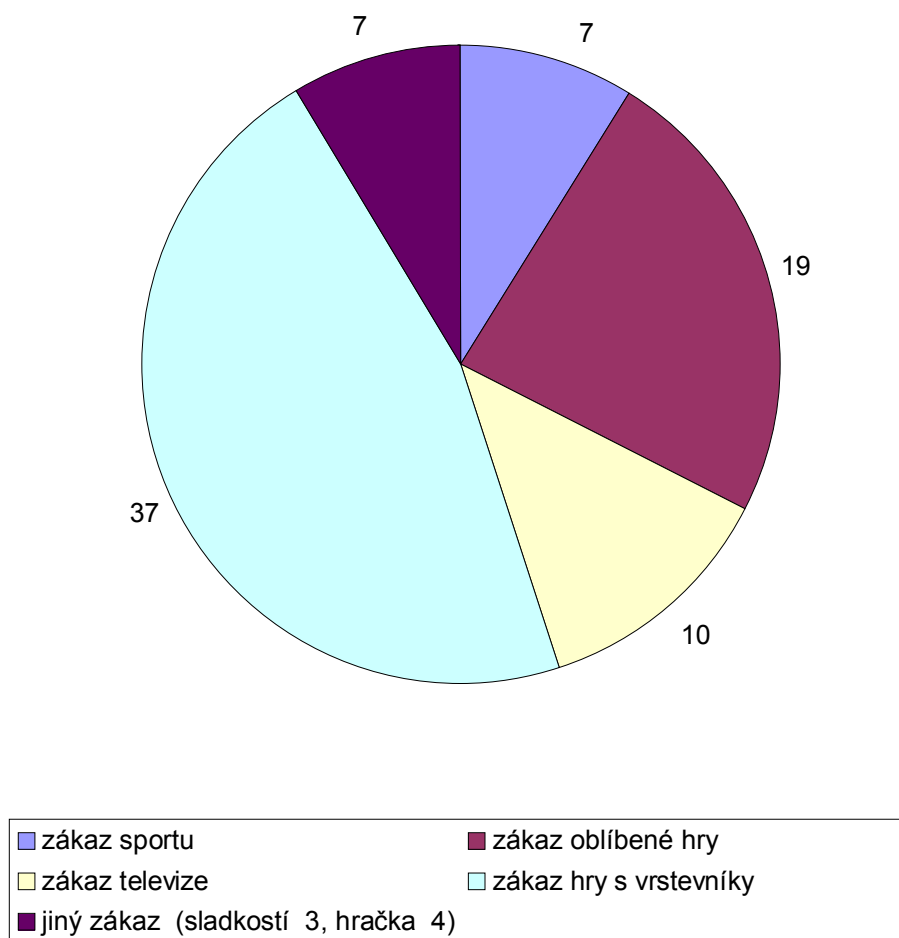

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 14. – Co je pro dítě nejhorší trest (zákaz sportu, oblíbené hry, televize, hry s vrstevníky, jiné).

Výsledek: Z výzkumu je patrné, že nejhorším trestem je pro děti zákaz hry s vrstevníky. Přesná číselná vyjádření jsou uvedena v Grafu 14.

Graf 14. – Škála nejhorších trestů

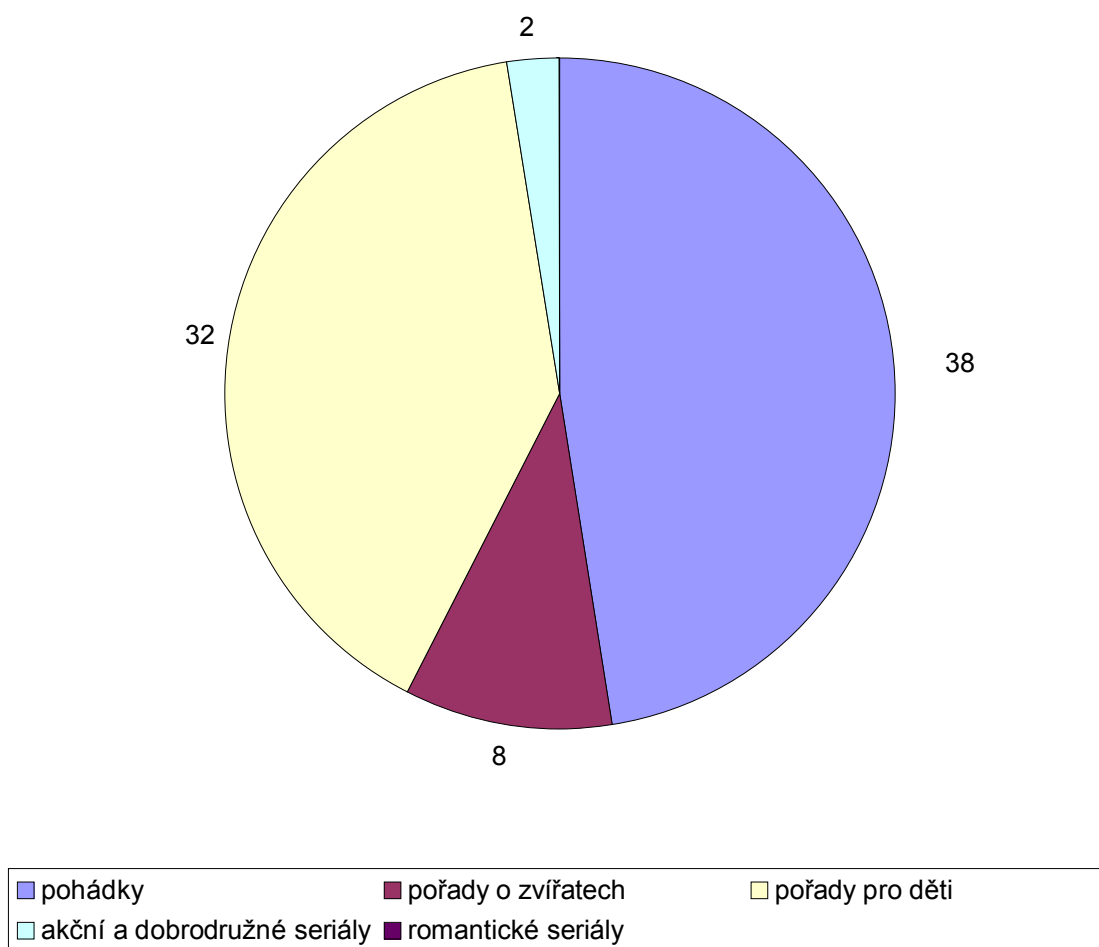

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 15. – Jaký okruh pořadů sleduje Vaše dítě nejraději (pohádky, pořady o zvířatech, pro děti, akční a dobrodružné seriály, romantické seriály)

Výsledek: Ze sdělených odpovědí vyplívá, že nejvíce děti sledují pohádky. Počty sledovanosti jednotlivých typů pořadů jsou zaznamenány v Grafu 15.

Graf 15. – Sledovanost jednotlivých typů pořadů

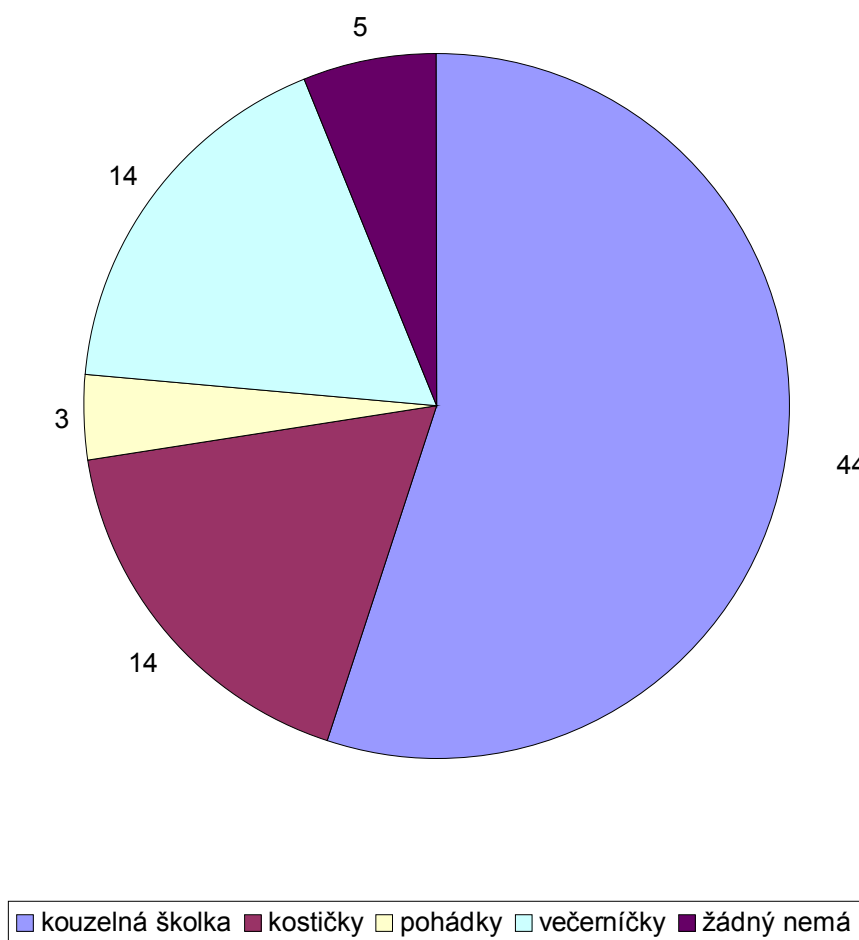

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 16. – Uved'te konkrétní nejoblíbenější TV pořad Vašeho dítěte.

Výsledek: Nejčastěji byl uváděn pořad pro děti Kouzelná školka, dále Kostičky, pak Pohádky, večerníčky. 5 dětí nemá žádný oblíbený pořad. Přesné počty uvádí Graf 16.

Graf 16. - Oblíbené pořady

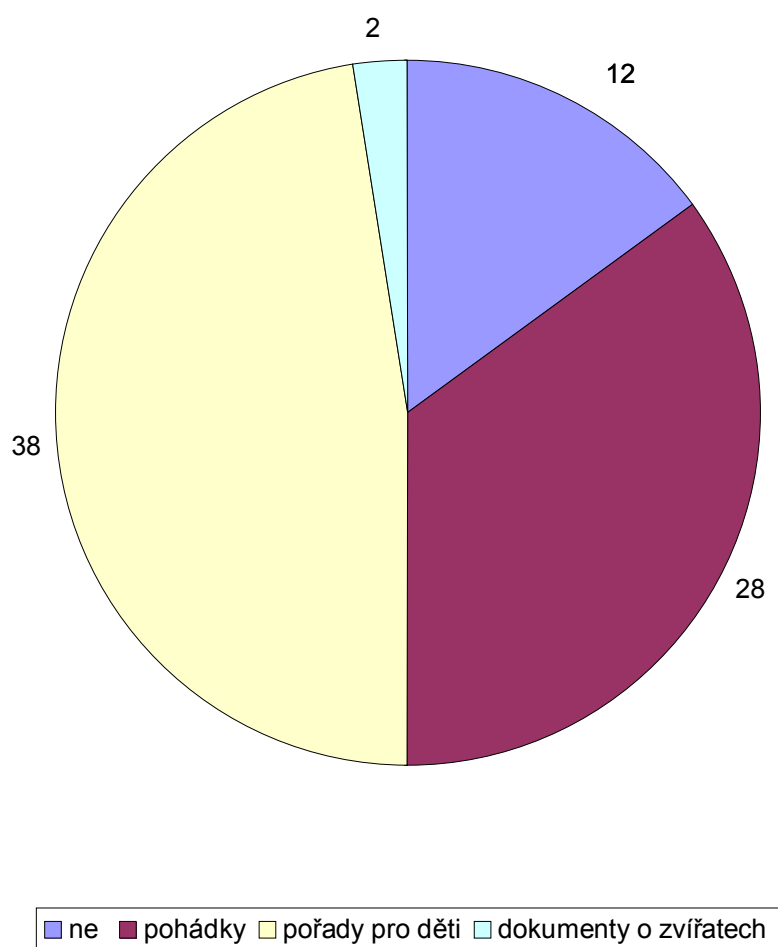

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 17. – Sledujete alespoň občas některé pořady společně s dítětem? Pokud ano, uveďte jaké pořady.

Výsledek: Celkem 68 respondentů odpovědělo, že sledují pořady společně s dětmi. Z toho nejčastěji pohádky, pořady pro děti a dokumenty o zvířatech. Konkrétní číselné vyhodnocení je zaznamenáno v Grafu 17.

Graf 17. – Společné sledování televizních pořadů rodiči s dětmi

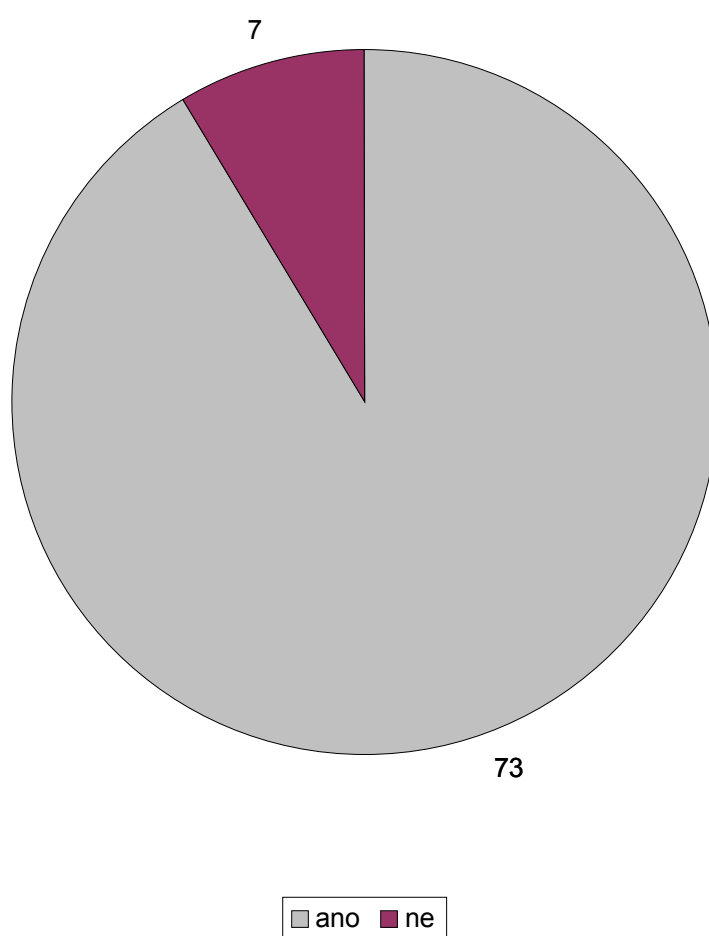

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 18. - Vysvětlujete dítěti správnost, či nesprávnost jednání postav ve shlédnutém televizním pořadu?

Výsledek: 73 respondentů uvedlo, že ano. 7 oznámilo, že nevysvětlují. Výsledky zaznamenány v Grafu 18.

Graf 18. – Vyjádření se k ději na TV obrazovce

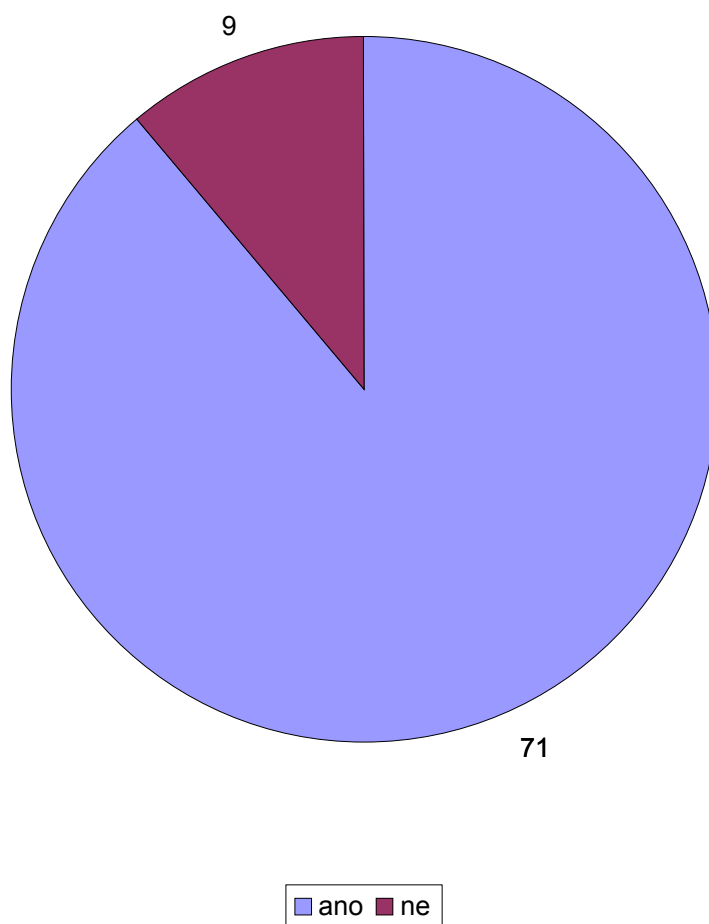

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 19. – Myslíte si, že získává dítě potřebné informace i z televizní obrazovky?

Výsledek: Na tuto otázku 71 respondentů odpovědělo ano, 9 uvedlo ne. Údaje jsou zaznamenány v Grafu 19.

Graf 19. – Zisk informací z TV obrazovky

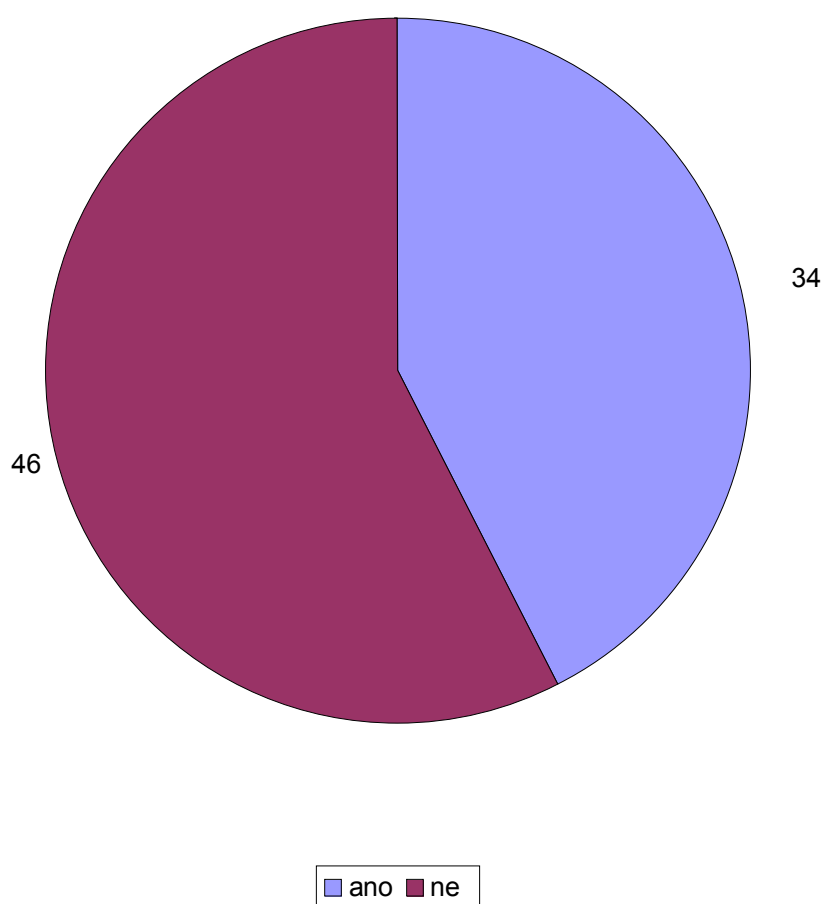

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 20. – Pozoroval/a jste u dítěte zlepšení slovní zásoby na základě sledování televizních pořadů?

Výsledek: 34 dotázaných rodičů odpovědělo ano, 46 ne. Tyto data jsou zaznamenána v Grafu 20.

Graf 20. – Slovní zásoba a vliv TV

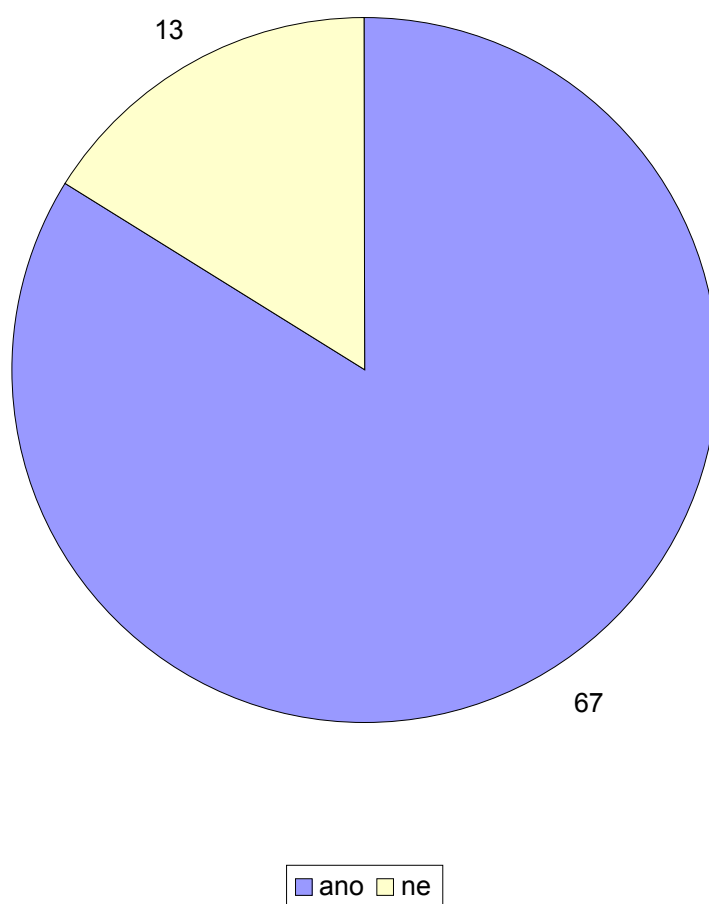

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 21. – Připadá Vám, že televizní pořady ovlivňují chování dětí?

Výsledek: 67 respondentů si myslí, že televize ovlivňuje chování dětí. 13 uvádí, že neovlivňuje televize chování jejich dětí. Číselná data jsou zaznamenána v Grafu 21.

Graf 21. – Vliv TV na chování dětí

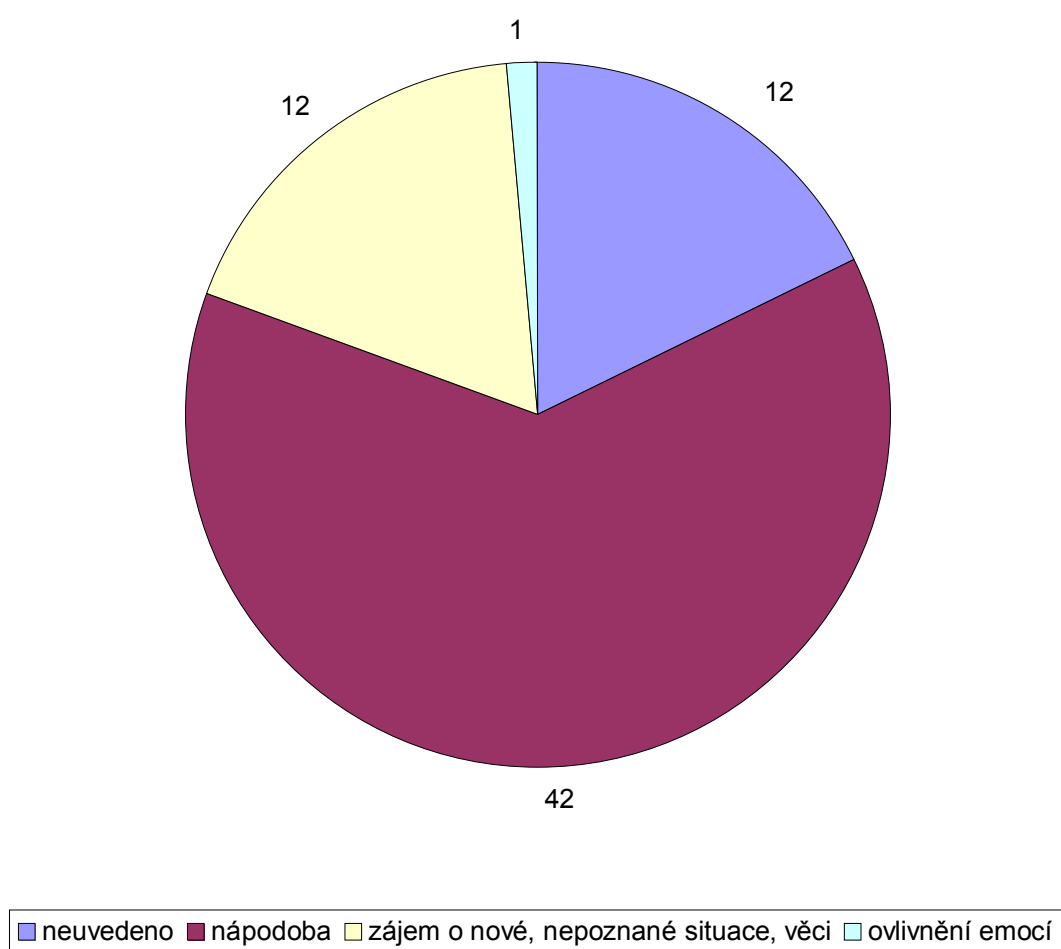

Zdroj. Vlastní výzkum

Otázka 22. – Pokud jste na otázku 21 odpověděl/a kladně, uveďte jak konkrétně je ovlivněno chování dítěte.

Výsledek: 12 respondentů neupřesnilo chování, přestože na otázku 21 odpovědělo kladně. 42 respondentů uvedlo nápodobu, 12 respondentů zaznamenalo zájem o nové, nepoznané věci.

Graf 22. – Jaký má TV vliv na chování

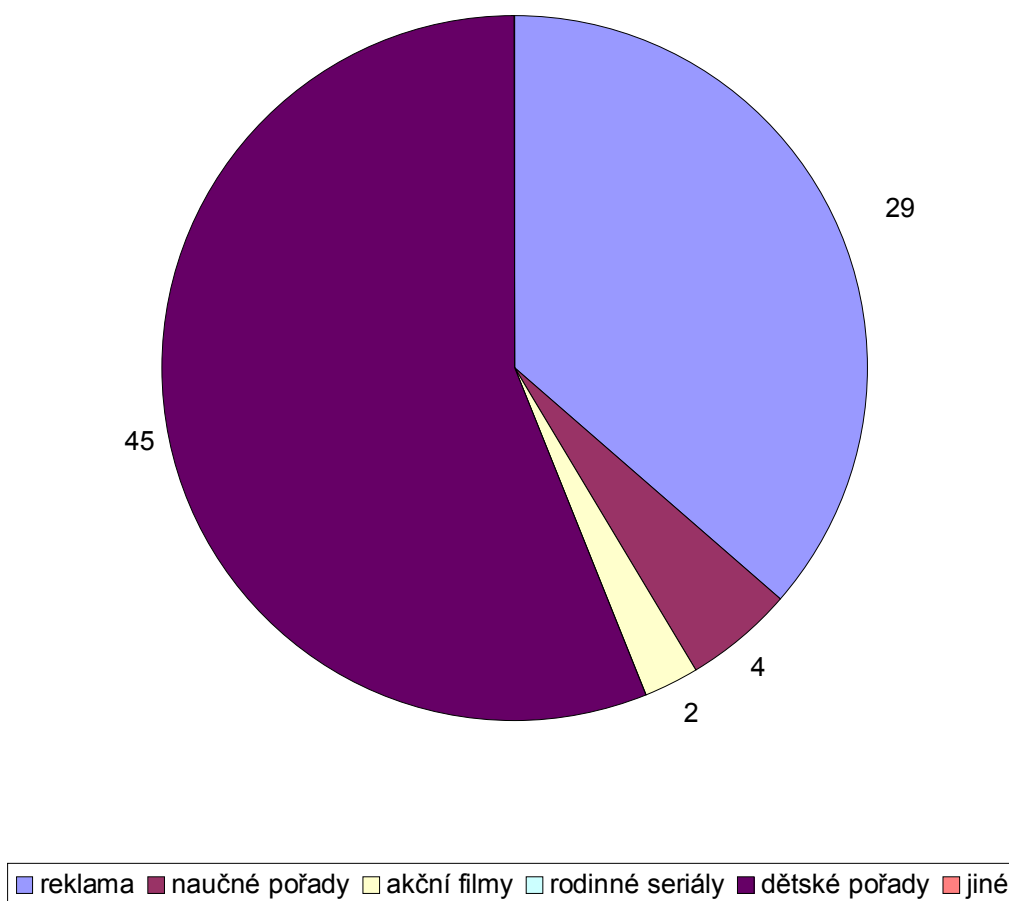

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 23. – Které televizní pořady nejvíce ovlivňuje chování Vašeho dítěte (reklama, naučné pořady, akční filmy, rodinné seriály, dětské pořady, jiné).

Výsledek : Nejčastěji bylo uváděno, že se na ovlivnění chování nejvíce podílí dětské programy, reklamní vysílání a poté naučné a akční pořady. Konkrétní číselná data jsou uvedena v Grafu 23.

Graf 23. – Pořady nejvíce ovlivňující chování

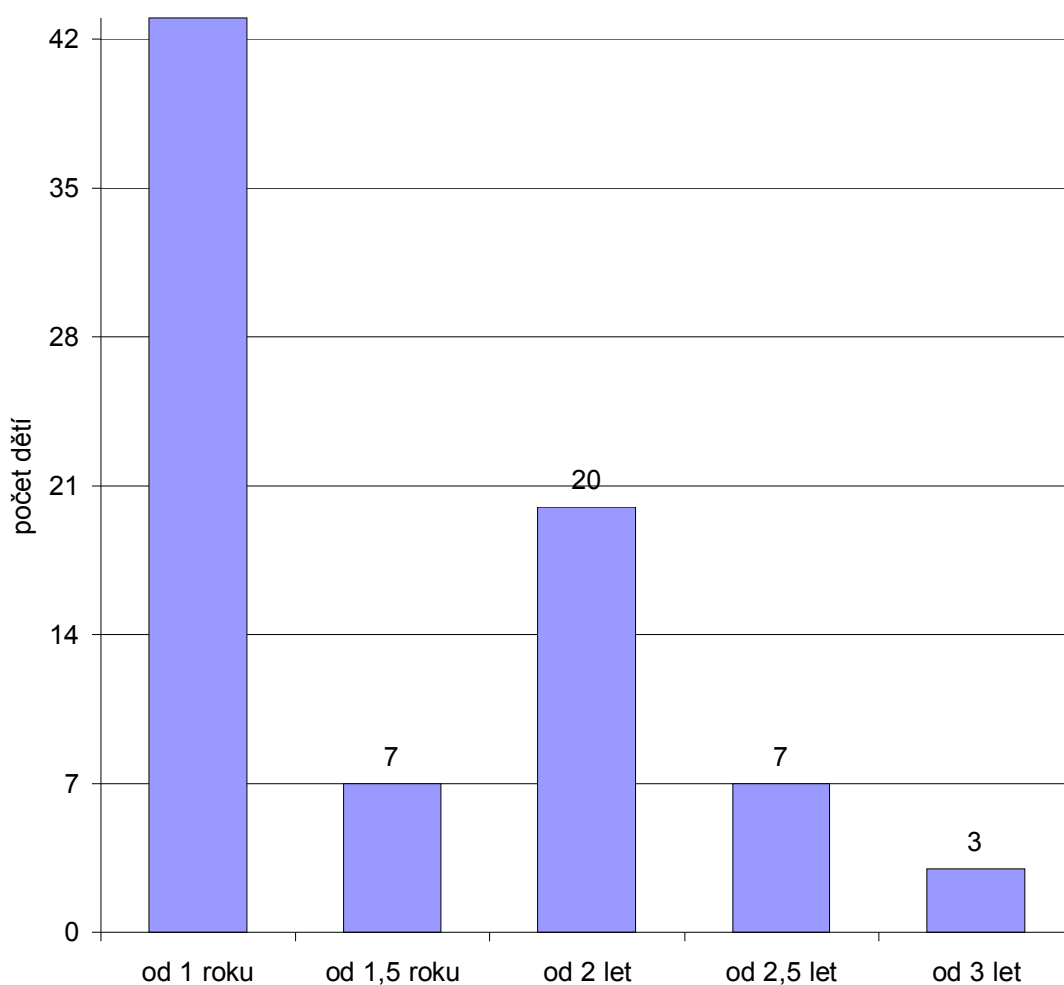

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 24. – Od kolika let umožňujete sledování televizního vysílání?

Výsledek: Více než polovina respondentů uvádí, že jejich děti mohou sledovat televizní vysílání od 1 roku. Od 1,5 napsalo 7 respondentů, od 2 let 20, od 2,5 roku 7, od 3 let 3 děti. Tyto údaje jsou zaznamenány v Grafu 24.

Graf 24. – Minimální věková hranice sledování TV

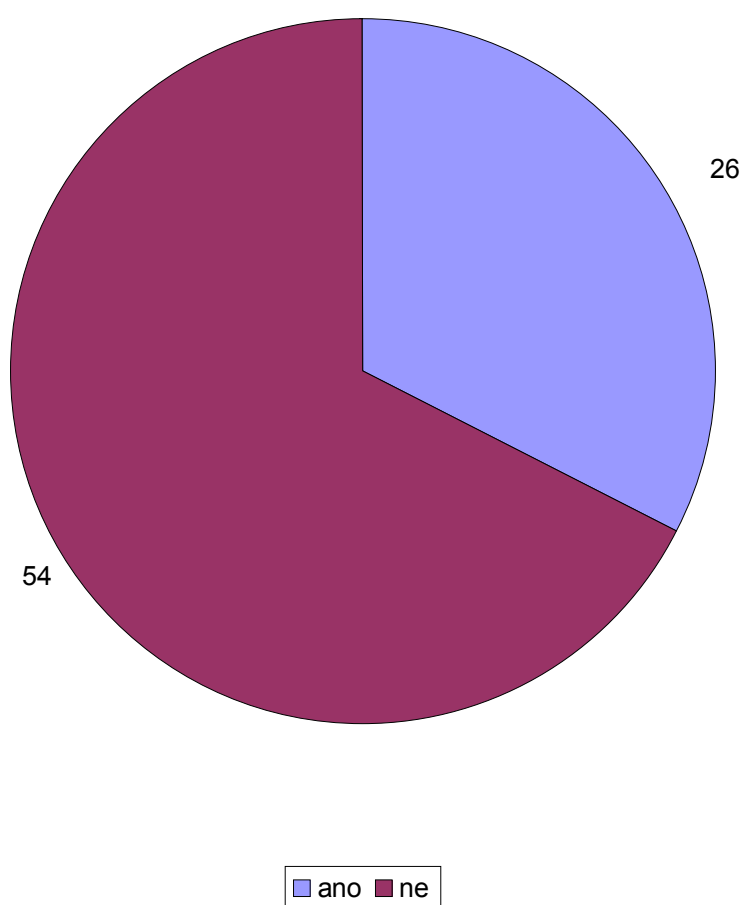

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 25. – Může Vaše dítě sledovat televizi po 20hod?

Výsledek: Přibližně 2/3 respondentů uvedlo, že se děti nesmí po 20 hodině večerní dívat na televizi. Přesná data jsou zaznamenána v Grafu 25.

Graf 25. – Sledovanost dětí TV po 20 hod.

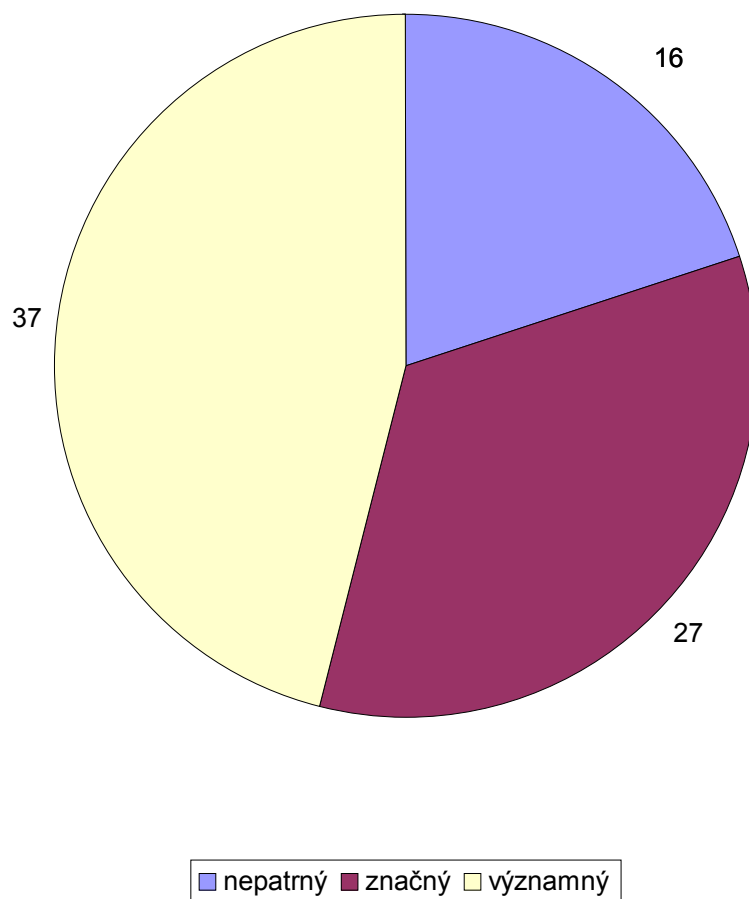

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 26. – Jaký je dle Vašeho názoru vliv sledování televizních pořadů na chování dítěte? (nepatrný, značný, významný)

Výsledek: 37 rodičů e přesvědčeno, že televize má významný vliv na děti. 27 rodičů uvádí, že vliv je značný. Za nepatrný považuje vliv televize na dítě 16 respondentů. Data jsou zpracována v Grafu 26.

Graf 26. – Velikost vlivu TV na dítě

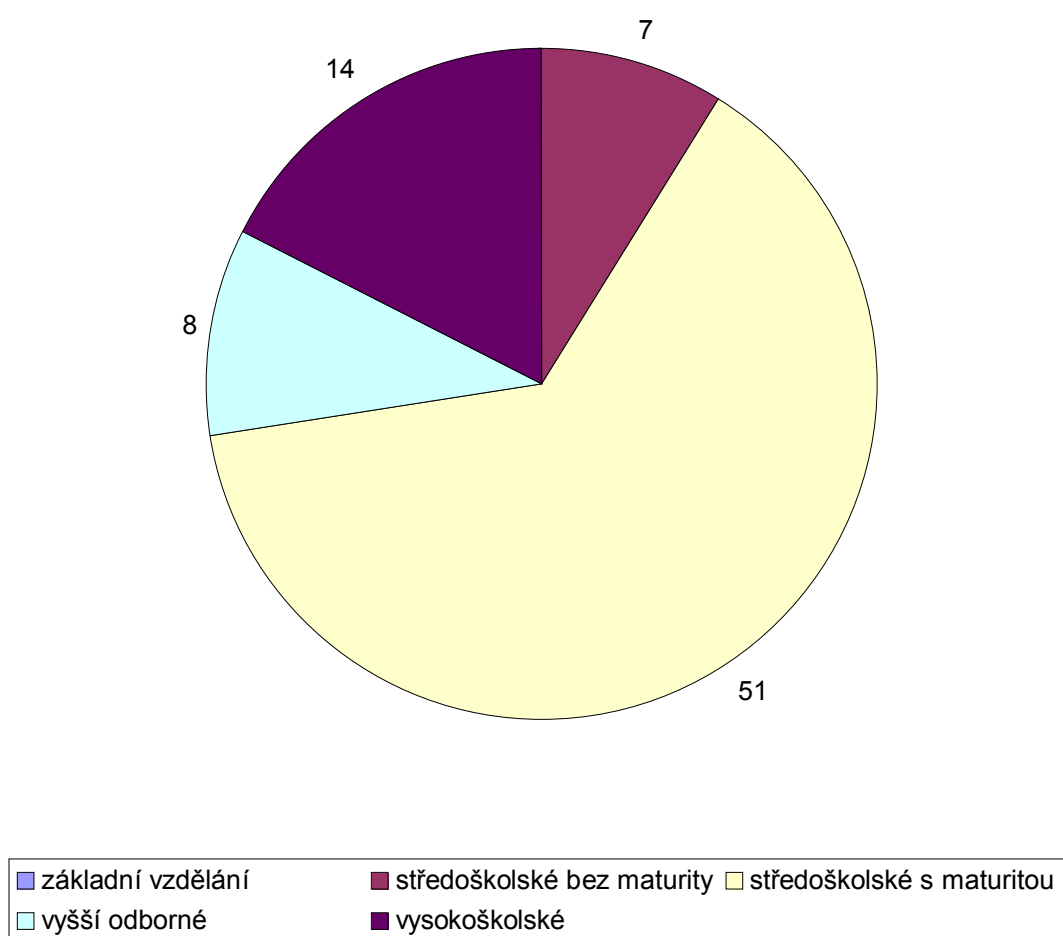

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 27.- Jaké je Vaše vzdělání: (základní, středoškolské bez maturity, středoškolské s maturitou, vyšší odborné, vysokoškolské).

Výsledek: Většina z oslovených rodičů má středoškolské vzdělání s maturitou. Konkrétní zastoupení vzdělání respondentů je zaznamenáno v Grafu 27.

Graf 27. – Vzdělání respondentů

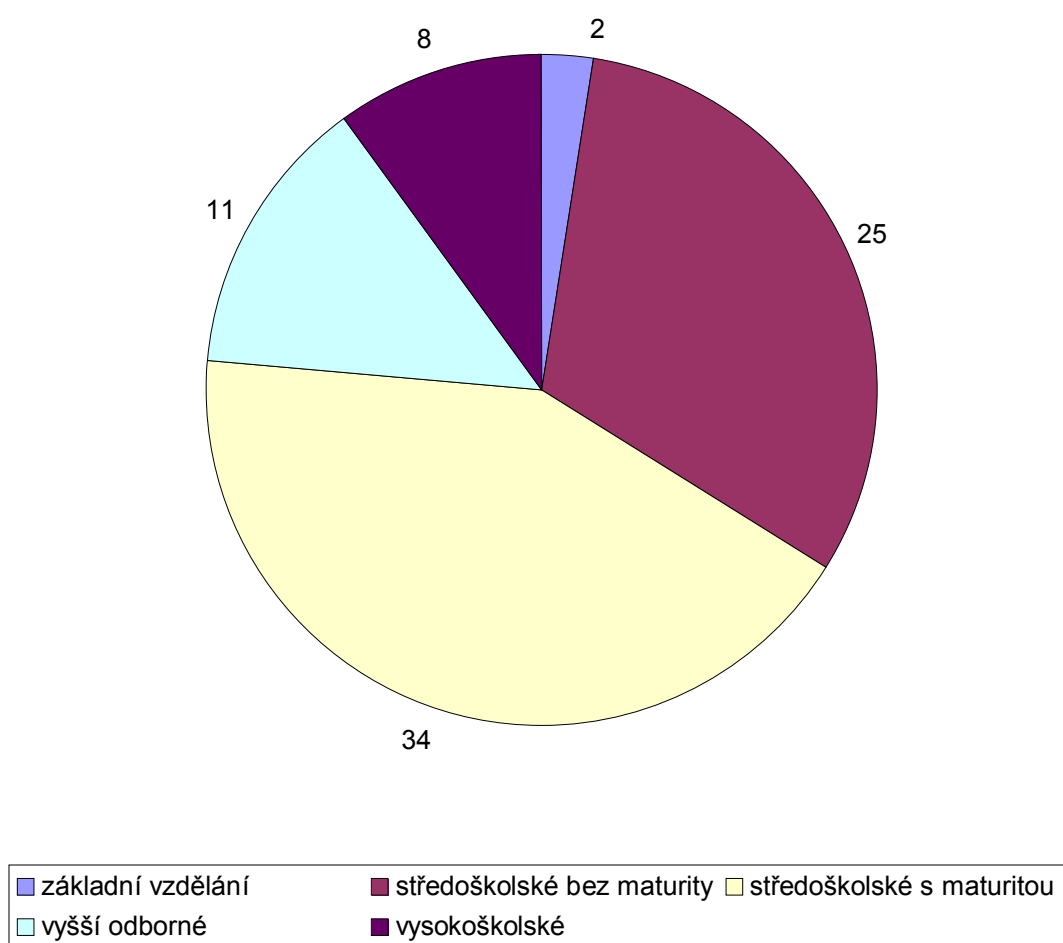

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 28. – Jaké je vzdělání Vašeho manžela/manželky: (základní, středoškolské bez maturity, středoškolské s maturitou, vyšší odborné, vysokoškolské).

Výsledek: Nejvíce uvedlo vzdělání partnera středoškolské s maturitou, nejméně základní. Konkrétní zastoupení vzdělání partnerů respondenta je uvedeno v Grafu 28.

Graf 28. – Vzdělání manžela/manželky oslovených respondentů

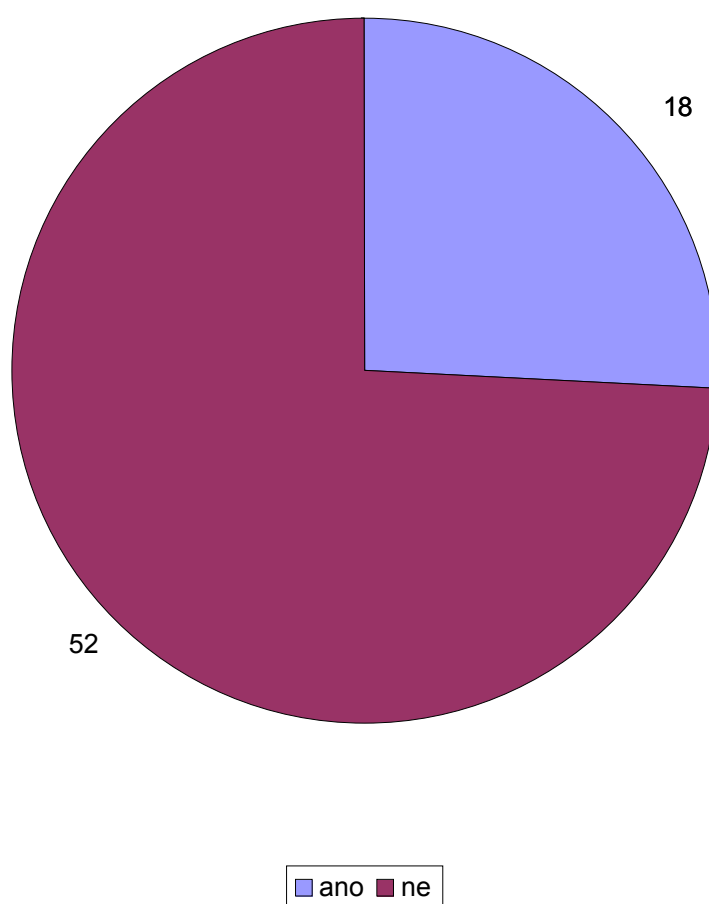

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 29. – Pouštíte Dítěti často televizní přijímač z vlastní iniciativy, aniž by Vás o to dítě požádalo?

Výsledek: 52 rodičů nepouští televizi z vlastní iniciativy, 18 rodičů ano. Data jsou uvedena v Grafu 29.

Graf 29. – Spuštění televizoru z iniciativy rodiče

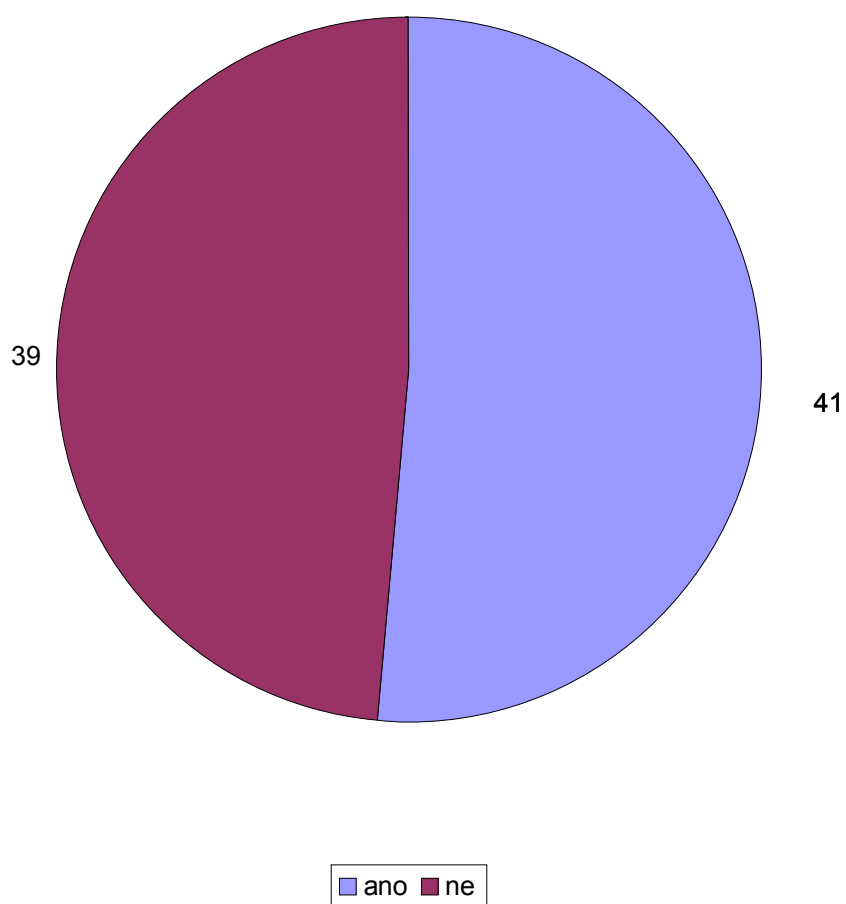
Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka 30. – Dovolujete dítěti sledovat televizní pořady za odměnu?

Výsledek: Přibližně polovina respondentů pouští dětem televizi za odměnu.

Konkrétní data jsou zaznamenána v Grafu 30.

Graf 30. – VT jako forma odměny

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Výsledky pozorování:

Při distribuci dotazníků byla sledována reakce a komentář rodičů i dětí k danému tématu, který je předmětem výzkumu. Rodiče většinou hovořili směrem k dětem o tom, že se společně nad dotazníkem zamyslí. Někteří z rodičů věděli, že nebude problém nad zapsáním odpovědí. Jiní se tvářili rozpačitě a uváděli, že vlastně neznají pořady, jenž jejich děti sledují. Následovaly okamžité reakce dětí, které jmenovaly oblíbené postavičky z televizních pořadů a připomínaly děj jednotlivých episod. Většinu, z těch rodičů, kteří neznali obsah dětských pořadů, tvořili otcové. Nelze však tuto skutečnost generalizovat. Ovšem fakt, že otcové vedou děti spíše ke sledování sportovních pořadů a matky k dětským pořadům, byl z komunikace jasně vysledován.

4.3 Výsledky rozhovorů:

Z rozhovoru s pedagogickými pracovníky MŠ Pastelka vyplynulo, že je zde kladen důraz na zapojení do společné práce dětí. Televizi v této školce dětem nepouštějí. Není to však proto, že by televizní vysílání pro děti zamítali, ale zdejší aktivity jsou velmi rozmanité a nezbyvá již na televizi čas. Pomáhají dětem poznávat okolní svět, rozvíjet dovednosti i myšlení vlastními programovými bloky. Například se učí prakticky i teoreticky poznávat přírodu. Na procházce si ukáží třeba sedmikrásky. Ve školce si přečtou jaké mají zdravotní účinky a prohlédnou si je pod mikroskopem.

Nakonec si sedmikrásky namalují. Respektují zde individualitu každého dítěte a v určitém časovém horizontu (např. týden) nechají dítě samo volit jednotlivé aktivity, za podmínky, že si každý musí jednotlivé úkony projít. Nedávno malovaly děti skřítky a mnoho z dětských malířů bylo inspirováno skřítkem Františkem z Kouzelné školky. Dále bylo sděleno, že děti během volné hry často napodobují postavy z televizních seriálů. Nejčastěji se jedná o hrdiny z pořadů, jenž jsou určeny pro dětského diváka.

Občas děti hovoří i o pořadech vysílaných po dvacáté hodině.

5. Diskuse

Pro lepší zhodnocení celkové problematiky psychosociálních aspektů sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku byli rodiče dětí jednotlivě osloveni při distribuci dotazníků. Rodiče byli vcelku vstřícní, dotazníky vyplnili a vrátili podle domluvy zpět. Navíc v rámci doplňujícího rozhovoru neformálně uvedli vlastní zkušenosti s dětmi a sledováním televizních pořadů. Zároveň bylo zaznamenáno, že pravdivost výpovědí rodičů potvrzují reakce a slovní dodatky jejich dětí.

První hypotéza je zaměřena na to, zda se děti v předškolním věku věnují sledování televize více než jiným volnočasovým aktivitám.

Druhá hypotéza tvrdí, že sledování televize představuje pro předškolní děti ve srovnání s jinými činnostmi jednu z nejoblíbenějších aktivit.

Třetí hypotéza je soustředěna na to, že rodiče subjektivně hodnotí vliv televizního vysílání na chování svých dětí v předškolním věku jako významný.

V knižní publikaci Úvod do teorie masové komunikace uvádí Denis McQuail, že považuje média mimo jiné za zdroj moci, za důležitý pramen informací a ukazatelem toho, co společnost považuje v daném čase za veřejně akceptovanou normu. V zásadě můžeme s tímto tvrzením souhlasit. Myslíme si například, že televize je opravdu velkým přínosem v oblasti informací a vzdělávání. V podstatě se přímo do domácnosti dostávají informace a novinky ze všech možných oblastí. Samozřejmě, že je také zapotřebí používat vlastní tak zvaný „selský mozek“, a nevěrohodné poznatky selektovat. My dospělí, to tedy většinou umíme. Ale co dětský divák?

A právě v tento okamžik se dostáváme k pojmu mediální gramotnost a s tím související i mediální výchova. Velmi jednoduše, avšak výstižně, se tyto pojmy objevují v knize Tvář tvář obrazovce od Bohuslava Blažka, kde je televizní vysílání přiřazeno k duševní potravě. A stejně jako musí rodič své dítě učit přijímat a vybírat si zdravé potraviny, stejně tak by měl rodič učit svoje dítě sledovat a třídit informace získané sledováním vhodných televizních pořadů. Na konferenci Člověk a média byl prezentován údaj, že děti v nejmladší věkové kategorii (tedy ve věku do pěti let), sledují pořady pouze takové, jenž jim rodiče sami pustí (46). Přesto si myslíme, že je ještě stále

mnoho lidí, kteří raději poukazují na agresivitu a nevhodnost vysílaných pořadů, než aby dítě „mediálně vychovávali,“. Troufáme si tvrdit, že jsou to právě ti z rodičů, kteří své dítě odloží pro svůj vlastní klid a pohodlnost před televizní obrazovkou, aniž by si zkontrolovali, co právě v televizi vysílají. Podle výzkumu, jenž je součástí této diplomové práce, se může po dvacáté večerní hodině dívat na televizi asi třetina předškolních dětí z oslovených rodin. Předpokládáme, že tyto děti mohou sledovat i pořady pro ně nevhodné.

Dále se domníváme, že je velmi důležité dětem správně vysvětlit obsah shlédnutého programu. Je jistě příjemné, že většina oslovených rodičů potvrdilo, že sdílí podobný názor -73 z 80 oslovených rodičů odpovědělo, že opravdu vysvětlují dětem shlédnuté příběhy. Valná většina rodičů uvedla, že děti stráví denně před televizní obrazovkou méně než 2 hodiny a že jim většinou vysvětlují správnost, či nesprávnost jednání jednotlivých postav. I tak je to časový prostor velmi široký na vstřebávání nových poznatků i zábavy, které dle odpovědí rodičů nejvíce děti vstřebávají z dětských pořadů, pohádek a dokumentů o zvířatech. Věříme tomu, že pokud dospělý dítěti vhodně vysvětlí shlédnuté události, dítě porozumí. A navíc dokáže tento poznatek i vhodně využít v dalším životě. Máme na mysli „kladnou“, nápodobu a vzory chování.

Noviny i literatura nás obklopuje statistikami, jenž uvádí, že pokud děti sledují agresivitu v televizi, tak se nutně tito jedinci musí podobným způsobem projevat ve skutečnosti. Samozřejmě nemůžeme nepolemizovat o tom, že mnohdy tomu skutečně tak je. Určitě hraje svou zásadní roli genetická výbava jedince a nesmíme opomenout ani sociální potenciál. Daniela Fischerová uvádí, že české dítě vidí na televizní obrazovce více krve než voják v první linii. Na základě výsledků výzkumu si dovoluujeme tvrdit, že je tento pohled na věc pouze názorem nikoliv faktem. Dle poznatků získaných při zpracování této práce jsme došli k přesvědčení, že pokud rodiče vybírají vhodné pořady pro své děti, není situace tak dramatická. Jistě se i v dětských povídkách objevuje násilí, ale pokud nejde o vysloveně brutální praktiky, pak si musíme uvědomit, že nelze děti izolovat od běžného světa. Přece již v klasických staročeských

příbězích se objevuje dobro i zlo. Pouze je třeba ukázat, jak se zlem nakládat. Důležité je, že si děti mohou uvědomit, že za špatné chování přichází trest v různých podobách.

Objevují se v literatuře i názory, že děti do školního věku by neměly sledovat televizi vůbec. Toto tvrzení lze považovat přinejmenším za zcestné, což se potvrdilo i v rozhovoru s pedagogickými pracovníci v mateřské školce Pastelka v Milevsku. Tyto pracovníce uvedly, že děti často vyprávějí příběhy a hrají si na postavy, jenž se objevují v televizních pořadech. Rovněž více než polovina rodičů v dotaznících zaznamenala, že jejich dítě napodobuje hrdiny shlédnutých příběhů. Mezulánik uvádí, že je důležité, aby se děti mohly již v předškolním zařízení zařadit do kolektivu třeba tím, že budou spolu s vrstevníky diskutovat nad příběhem (24). Dítě, kterému doma není umožněno sledovat televizi vůbec, se může tedy nedobrovolně vyřadit z kolektivu vrstevníků. A dostat se tak do situace, jenž může zanechat na psychické stránce dítěte následky po celý život. Naproti tomu, zastánci teorie nápodoby násilí z televizní obrazovky, budou oponovat a argumentovat tím, že shlédnuté násilí také trvale ovlivňuje psychiku a osobnost dítěte (21). Ale to už se opět dostáváme ke vhodnosti sledovaných pořadů.

Důležitou skutečností je vliv televize na verbální rozvoj u dětí. Je potvrzeno, že i mluvené slovo z televizní obrazovky může vést k obohacení a tvorbě slovní zásoby dítěte.

Po uskutečnění experimentu u dětí do tří let, jenž se nechávali po skupinkách dívat na televizi určitý počet hodin, se došlo ke zjištění, že existuje přímá vazba mezi televizním sledováním a rozvojem řeči. Výsledek byl, že ty děti ve skupině, kde se pouštěla televize středně dlouho, byly celkově na nejlepším stupni vývoje řeči (8). Platí zde pochvalné přirovnání ke zlaté střední cestě. Z osobní zkušenosti víme, že nejdůležitější je mluvené slovo od nejtělejšího věku od matky k dítěti. Tuto skutečnost samozřejmě nenahradí plně nic jiného. Ale nezamýšlíme se nad utvářením a vývojem řeči, nýbrž nad ovlivněním vývoje řeči. Tedy pokud bude dítě sledovat televizi stále, nemá zapotřebí vlastně ani moc komunikovat. Možná bude více gestikulovat. Dítě, které nebude sledovat televizní pořady vůbec, se může potýkat s malou slovní zásobou. Možná překvapující je tedy zjištění, že většina rodičů rozvoj slovní zásoby u svého dítěte se

sledováním televizního vysílání nespojuje. Většina rodičů si totiž myslí, že nepozorovali zlepšení slovní zásoby na základě sledování televizních pořadů.

Hypotéza 1: Děti v předškolním věku se věnují sledování televize více než jiným volnočasovým aktivitám. Podle prostudované literatury, ze které bylo čerpáno v kapitole současný stav, se lze domnívat, že dojde k potvrzení hypotézy. Ovšem vlastní výzkum ukázal opak. Hypotéza se tedy nepotvrdila. Převážná většina respondentů uvedla, že jejich dítě sleduje televizi denně méně než 2 hodiny, zatímco jiné volnočasové aktivity 2-4 hodiny u 30 dětí, 4-6 hodin u 25 dětí, více než 6 hodin denně u 10 dětí. Pouze u 15 jedinců představují jiné aktivity méně než 2 hodiny každý den. Před televizním sledováním upřednostňují děti v předškolním věku především hru, sport, pohyb venku a kreslení. Dále se tato tvrzení potvrdila i při distribuci dotazníků. Dotazníky byly rodičům předávány v mateřské školce, když si přicházeli pro své ratolesti. Při neformálním rozhovoru byli rodičů i dětí dotazováni, jak budou trávit odpoledne. Většina dotázaných odpovídala, že kromě každodenních povinností si společně pohrají, nebo rodič doprovodí dítě na nějaký sport (většinou sokol, nebo děvčata aerobic, hoši hokej). Několik respondentů uvedlo, že půjdou na dětské hřiště. Z osobní zkušenosti můžeme potvrdit, že odpovídali pravdivě. Tyto rodiče a jejich děti opravdu můžeme potkat na jednotlivých sportovištích. Další fakt je, že v Milevsku jsou vystavěná dvě nová dětská hřiště, jenž jsou pro děti velmi atraktivní. I zde se často lze setkat s oslovenými rodiči a jejich dětmi.

Hypotéza 2: Sledování televize představuje pro předškolní děti ve srovnání s jinými činnostmi jednu z nejoblíbenějších aktivit. Ani tato hypotéza se, navzdory literatuře, ze které bylo čerpáno při zpracování současného stavu dané problematiky, nepotvrdila.

Při srovnávání nejoblíbenějších aktivit se sledování televize posouvá z pěti aktivit na předposlední místo. Nejvíce děti předškolního věku upřednostňují aktivity spojené s rodiči. Lze tuto skutečnost označit za přirozený jev. Děti jsou v tomto období stále ještě velmi vázané na rodiče a s toho plyne i výše uvedená situace. Potvrzením je i výpověď i pedagogického personálu v mateřské školce. Mají zde totiž dobrovolné úkoly pro děti, ale podmínkou je společné vypracování těchto úkolů spolu s rodiči. Například

vymalování obrázků s říkankami apod. Děti, které odchází ze školky automaticky sahají pro tyto úkoly a sdělují rodičům, co budou dnes spolu tvořit. Děti mají zájem spolupracovat s rodiči. Troufáme si tvrdit, že je tomu i naopak. Velmi oblíbená je pro děti i hra s vrstevníky a sport. Vlastně to zaznamenává Mertin, jenž prezentuje názor, že dítě s bohatou činností po televizi ani netouží (24).

Hypotéza 3: Rodiče subjektivně hodnotí vliv televizního vysílání na chování svých dětí v předškolním věku jako významný. Vzhledem k výsledkům výzkumu diplomové práce, se tato hypotéza potvrdila.

Je pozoruhodné, že například výrobci reklam se v některých zemích orientují až z 20% na dětského diváka. Vědí, jak velmi je ovlivnitelné dítě působivým sloganem (46). I vlastní zkušenosti nám ukazují, že dítě pokud uvidí v obchodě výrobek, který zahlédlo v televizní reklamě, chová se tak, jako by ho znalo a chce jej zakoupit. Chování je tedy ovlivněno televizní reklamou.

Vhodné televizní pořady mohou být i pomocníkem při správné výchově (48). Jistě mezi takovéto pořady můžeme zařadit dětský pořad Kouzelná školka, nebo Kostičky. Domníváme se, že se zde kloubí zábava i oblast poznání. Děti se formou hry učí nové poznatky, písničky i dovednosti. Uvedený názor potvrzuje reakce oslovených rodičů. Na otázku jaký je nejoblíbenější pořad jejich dětí, zhruba polovina odpověděla, že je to právě Kouzelná školka.

Je tedy nijak překvapující, že rodiče uváděli vliv televizního vysílání na děti většinou jako významný, poté značný a nejméně rodičů jej vidí jako nepatrný. Televize je součástí života našeho i našich dětí stejně jako například počítač či mobilní telefon. Televize je nedílnou samozřejmostí dneška a je na každém z nás, jak ji dokážeme používat a jak naučíme naše děti s ní zacházet. Považujeme za rozumné učit se před televizní obrazovkou třeba i relaxovat, ale především využívat ji pro obohacení vědomostí z oblastí, k nimž se běžně nedostaneme. Je nutné vyvarovat se vypěstování návyku v dětství a zajistit tak další, s tím souvisejí, problémy – obezita, skolióza, poruchy zraku, sluchu. Na podkladě této práce jsme přesvědčeni, že většina rodičů si uvědomuje klady i zápory sledování televizních programů u dětí předškolního věku. Samozřejmě, že někteří nemuseli odpovídat pravdivě. Ale vzhledem k tomu, že

dotazníky byly anonymní, lze předpokládat, že rodiče své odpovědi záměrně nezkreslovali.

6. Závěr

Cílem diplomové práce bylo zmapovat psychosociální aspekty sledování televizního vysílání u dětí v předškolním věku. Tento cíl byl dle mého názoru splněn.

Nebyla potvrzena hypotéza H 1: „Děti v předškolním věku se věnují sledování televize více než jiným volnočasovým aktivitám“, ani hypotéza H 2: „Sledování televize představuje pro předškolní děti ve srovnání s jinými činnostmi jednu z nejoblíbenějších aktivit“. Hypotéza H 3: „Rodiče subjektivně hodnotí vliv televizního vysílání v předškolním věku jako významný“ byla potvrzena.

V diplomové práci byla systematicky přiblížena rozsáhlá problematika psychosociálních aspektů sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku. Všechny použité informační zdroje jsou uvedeny v závěru práce. Údaje a informace, které z nich byly získány, byly propojeny s výsledky výzkumu tak, aby bylo dosaženo cíle práce. I když se v současné době dostává pohled na mediální výchovu obecně do podvědomí široké veřejnosti, řada rodičů pro své vlastní pohodlí odkládá děti před televizní obrazovku, bez ohledu na vhodnost pořadů. Řešení psychosociálních aspektů sledování u dětí a jejich dopady, které zasahují vlastně celou společnost, je jak po stránce humanistické, tak i ekonomické, úkolem nás všech. V rámci uceleného pohledu je důležitá spolupráce všech subjektů – rodičů, dětí, pedagogů, psychologů, lékařů. Důležité je uplatňovat preventivní opatření již od předškolního věku – selekce televizních pořadů, různorodé volnočasové aktivity, aktivní způsob života. Všichni by měli navzájem spolupracovat s cílem zdravě se vyvíjejícího a spokojeného dítěte.

7. Seznam použitých zdrojů

1. Blažek, B. *Tváří tvář obrazovce*. 1. Vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 199s. ISBN 80-85850-11-7.
2. Boldiš, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN 690 a ČSN ISO 690: část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů*. [on line]. Verze 3.0(2004).c1999-2004, poslední normalizace 11.11.2004.
[URL:<http://www.boldis.cz/citace/citace_2.pdf>](http://www.boldis.cz/citace/citace_2.pdf).
3. Boldiš, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690 – 2: Část 1- citace: metodika a obecná pravidla*. Verze 3.2.c1999 – 2002, poslední aktualizace 3.9.2002. [URL:<http://www.aktualizace.boldis.cz/citace/citace_1.ps>](http://www.aktualizace.boldis.cz/citace/citace_1.ps).
4. Capponi, V.-Novák, T. *Sám sobě dospělým, dítětem i rodičem*. 1. Vydání. Praha: Grada a.s., 1993. 192s. ISBN 80-7169-017-1.
5. Capponi, V.-Novák, T. *Sám sobě psychologem*. 3. Doplněné vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 220s. ISBN 80-247-0606-7.
6. *Čemu děti rozumějí v televizi*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_4248.htm, Únor 20, 2007
7. Červinková, J. *Pojďme s tím něco udělat!* Platný <http://www.rodina.cz/clanek3398.htm>, Únor 21, 2007
8. Čoupek, P.-Šporcová, I. *Televize a vývoj řeči v útlém dětství*. Československá psychologie. Praha: 2001, roč. 45, č. 6, s. 513-525.
9. *Děti s televizí v pokojíčku hůře prospívají*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_5281.htm, Únor 19, 2007
10. *Dívejte se méně na televizi*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_3658.htm, Únor 20, 2007
11. Dostal, L. *Dítě a televize*. Platný http://www.rodina.cz/rodina_3397.htm, Únor 20, 2007
12. Dylevský, I. *Somatologie*. 2. Vydání. Olomouc: EPAVA, 2000. 480s. ISBN 80-86297-05-5.
13. freeddiem@email.cz. *Skolioza páteře*. Platný <http://www.muweb.cz/zdravi/micheli/skolioza.htm>, Únor 20, 2007

14. Fried, M. *Chirurgické metody v léčbě morbidní obezity*. Lékařské listy. Praha: 2004, č. 22, s. 15-16
15. Fruhauf, P. *Zdraví dětí*. Platný http://sz.ordinace.cz/lekce_uvod.php?lekce=10, Leden 07, 2007
16. Gardošová, E. *Vyvolení a děti z MŠ*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_4754.htm, Únor 19, 2007
<http://www.ordinace.cz/clanek/za-detskou-obezitou-je-vetsinou-prejidani/>, Únor 20, 2007
17. Hughes, J. *Velká obrazová všeobecná encyklopedie*. Přel. Benda, P. et al. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství Václav Svojtka a Co., 1999. 792s. Přel. z: Desk Reference Encyclopedia. ISBN 80-7237-256-4.
18. Chodura, V. *Psychiatrie*. 1. Vydání. České Budějovice: JU ZSF v ČB, 1998. 73s. ISBN 80-7040-285-7.
19. Jelínek, J.-Zicháček, V. *Biologie pro gymnázia*. 2. Vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998. 551s. ISBN 80-7182-050-4.
20. Klimeš, L. *Slovník cizích slov*. 5. Vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1995.
21. Krejčířová, D.-Langmeier, J. *Vývojová psychologie*. 3. Vydání. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o., 1998. 344s. ISBN 80-7169-195-X.
22. Lisá, L. *Je obezita v dětském věku nebezpečná?*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_164.htm, Únor 15, 2007
23. McQuail, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Přel. J. Jiráček, M. Kabát. 1. Vydání. Praha: Portál, 1999. 448s. Přel. z: Mass communication theory. ISBN 80-7178-200-9
24. Mertin, V.-Róthová, R. *Lákavý svět. Betyňka*. Praha: 2003, roč. 4, č. 3, s. 50-52.
25. *Omezení televize snižuje dětskou agresivitu*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_3066.htm, Únor 16, 2007
26. Palečková, J. *Chraňte oči svých dětí!* Platný <http://www.rodina.cz/rubrika/oci>, Únor 15, 2007

27. Petr, P. *Hlavně, že se malý divák baví*. Platný http://www.rodina.cz/clanek_3557.htm,
Únor 20, 2007
28. Pithartová, D.-Říčan, P. *Krotíme obrazovku*. 1. Vydání. Praha: Portál, 1995. 62s. ISBN 80-7178-084-7.
29. Platný <http://cs.wikipedia.org/wiki/ucho>, Únor 15, 2007
30. Platný <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/index.php>, Únor 5, 2007
31. Platný <http://www.ceskatelevize.cz/program/detail.php?nzv=kouzel%E1%9akolka>,
Únor 5, 2007
32. Platný <http://www.kouzelnaskolka.cz/index.php?view=7>, Únor 6, 2007
33. Platný <http://www.zdrava-vyziva.net/zdravy-zivotni-styl.php>, Únor 16, 2007
34. Platný http://www.zdravcentra.cz/cps/rde/xchg/zc/xsl/18469_19193.html, Únor
15, 2007
35. Proč koukáme na televizi. *Věda, technika a my*. Praha: 2002, č. 4, s. 44-46.
36. Rosenbaumová, K.-Šulová, L. Některé aspekty sledování televize na dítě. *Československá psychologie*. Praha: 2002, roč. 46, č. 3, s. 225-33.
37. Říčan, P. Násilí a pornografie. *Literární noviny*. Praha: 1993, č. 12, s. 1, 3.
38. Říčan, P. Krutost v mediálním věku. *Propsy*. Praha: 1998, č. 3, s. 6-7.
39. Skurovcova, P. *Za dětskou obezitou je většinou přejídání*. Platný.
40. Smolíková, K. *Co přinesla aktualizace RVP PV v roce 2004*. Platný
<http://www.zvp.cz/clanek/7/50>, Únor 20, 2007
41. Smolíková, K. *Co přinesla školská reforma do teorie a praxe mateřských škol*. Platný
<http://www.zvp.cz/clanek/7/704>, Únor 20, 2007
42. *Socializace*. Platný http://cs.wikipedia.org/wiki/Socializace#Proces_socializace,
Únor 25, 2007
43. Suchý, A. Vychovává televize agresory? *Psychologie dnes*. Praha: 2002, č. 9, s. 28-29.
44. Suchý, A. *Vychovává televize agresory?* Platný
<http://www.rodina.cz/clanek2844.HTM>, Únor 20, 2007
45. Svačina, Š. *Obezita a nadváha*. Platný http://sz.ordinace.cz/lekce_uvod.php?lekce=3,
Únor 02, 2007
46. Televize děti baví, vzdělává už méně. *Psychologie dnes*. Praha: 2004, č. 2, s. 4-5.

47. Těthalová, M. *Děti napodobují televizní násilí*. Platný <http://rodina.cz/clanek/5566.htm>, Únor 19, 2007
48. Vavroň, J. *Děti nečtou, raději sledují televizi nebo sedí u PC*. Platný http://www.novinky.cz/zena/deti/deti-nectou-radeji-sleduji-televizi-nebo-sedi-u-pc_10, Únor 7, 2007
49. Velemínský, M. et al. *Klinická propedeutika*. 2. Vydání. České Budějovice: JU ZSF v ČB, 2003. ISBN 80-7040-600-3
50. Velemínský, M. et al. *Vybrané kapitoly z pediatrie*. 4. Vydání. České Budějovice: JU ZSF v Českých Budějovicích, 2003. ISBN 80-7040-643-7

8. Klíčová slova

Televizní vysílání – děti v předškolním věku – psychosociální aspekty - vliv kladný – vliv záporný.

9. Přílohy

Příloha 1.

Jmenuji se Ivana Broučková a studuji Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Připravuji diplomovou práci na téma: Psychosociální aspekty sledování televizního vysílání u dětí předškolního věku. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je pro mou práci nezbytný. Veškeré informace jsou anonymní a budou využity pouze pro účely mé diplomové práce.

Za Vaši ochotu a spolupráci Vám předem děkuji.

Ivana Broučková
L.Janáčka 1250
399 01 Milevsko

DOTAZNÍK

U otázek z volbou - zaškrtněte podle Vás správnou odpověď.
V případě otevřených odpovědí – napište odpověď dle vlastní úvahy.

1. Kolik let je Vašemu dítěti?

2.Mezi jaké typy dětí by jste ho zařadil/a:

- klidné
- živé
- hodné
- občas zlobí
- zlobivé

3. Má Vaše předškolní dítě sourozence? Pokud ano, specifikujte věk sourozence

- nemá sourozence
- staršího
- mladšího

4. Bydlíte :

- na vesnici
- v malém městě
- ve velkém městě /nad 30.tis.obyvateľ/

5. Bydlíte:

- v bytě
- v rodinném domku

6. V blízkosti bydliště Vaše dítě :

- nemá kamarády
- má 1-2 kamarády
- má více kamarádů

7. Kolik času stráví Vaše dítě sledováním TV?

- vůbec
- méně než 2 hodiny denně
- 2-4 hodiny denně
- 4-6 hodin denně
- více než 6 hodin denně

8. Věnuje Vaše dítě pozornost televizním pořadům více než hře s vrstevníky?

Ano Ne

9. Věnuje Vaše dítě pozornost televizním pořadům ve stejné míře jako jiným aktivitám, které jsou pro něj důležité?

Ano Ne

10. Upřednostňuje dítě jiné aktivity před sledováním televizních pořadů? Pokud ano, prosím, uveďte konkrétní aktivitu.

Ano
Ne

11. Kolik času tráví dítě aktivitami uvedenými v odpovědi u otázky č. 10 ?

- méně než 2 hodiny denně
- 2-4 hodiny denně
- 4-6 hodin denně
- více než 6 hodin denně

12. Ohodnoťte jednotlivé aktivity, tak jak si myslíte, že jsou pro Vaše dítě důležité. Známkujte od 1 do 5 (nejdůležitější 1, nejméně důležitá 5)

- sledování televizních pořadů
- hra s vrstevníky
- sport
- aktivita společná s rodiči
- jiné

13. Může si doma dítě samo pustit televizi?

Ano Ne

14. Co je pro dítě nejhorší trest:

-zákaz sportu
-zákaz oblíbené hry
-zákaz televize
-zákaz hry s vrstevníky
-jiný.....

15. Jaký okruh pořadů sleduje dítě nejraději: -pohádky

-pořady o zvířatech
-pořady pro děti
-akční a dobrodružné seriály
-romantické seriály

16. Uveďte konkrétní nejoblíbenější TV pořad vašeho dítěte:

17. Sledujete alespoň občas některé pořady společně s dítětem? Pokud ano, uveďte jaké pořady.

Ano
Ne

18. Vysvětlujete dítěti správnost, či nesprávnost jednání postav ve shlédnutém televizním pořadu?

Ano Ne

19. Myslíte si, že získává dítě potřebné informace i z televizní obrazovky?

Ano Ne

20. Pozoroval/a jste u dítěte zlepšení slovní zásoby na základě sledování televizních pořadů?

Ano Ne

21. Pripadá vám, že televizní pořady ovlivňují chování dítěte?

Ano Ne

22. Pokud jste na otázku č.21 odpověděl/a kladně, uveďte jak konkrétně je ovlivněno chování dítěte.

.....
.....

23.Které televizní pořady nejvíce ovlivňuje chování Vašeho dítěte:

- reklama
- naučné pořady
- akční filmy
- rodinné seriály
- dětské pořady
- jiné

24.Od kolika let dítěti umožňujete sledování televizních pořadů?

.....

25. Může Vaše dítě sledovat televizi po 20 hod?

Ano Ne

26.Jaký je dle Vašeho názoru vliv sledování televizních pořadů na chování dítěte?

- nepatrný
- značný
- významný

27.Jaké je Vaše vzdělání:

- základní vzdělání
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

28.Jaké je vzdělání Vašeho manžela/manželky:

- základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

29.Pouštíte dítěti často televizní přijímač z vlastní iniciativy,aniž by Vás o to dítě požádalo?

Ano Ne

30.Dovolujete dítěti sledovat televizní pořady za odměnu?

Ano Ne